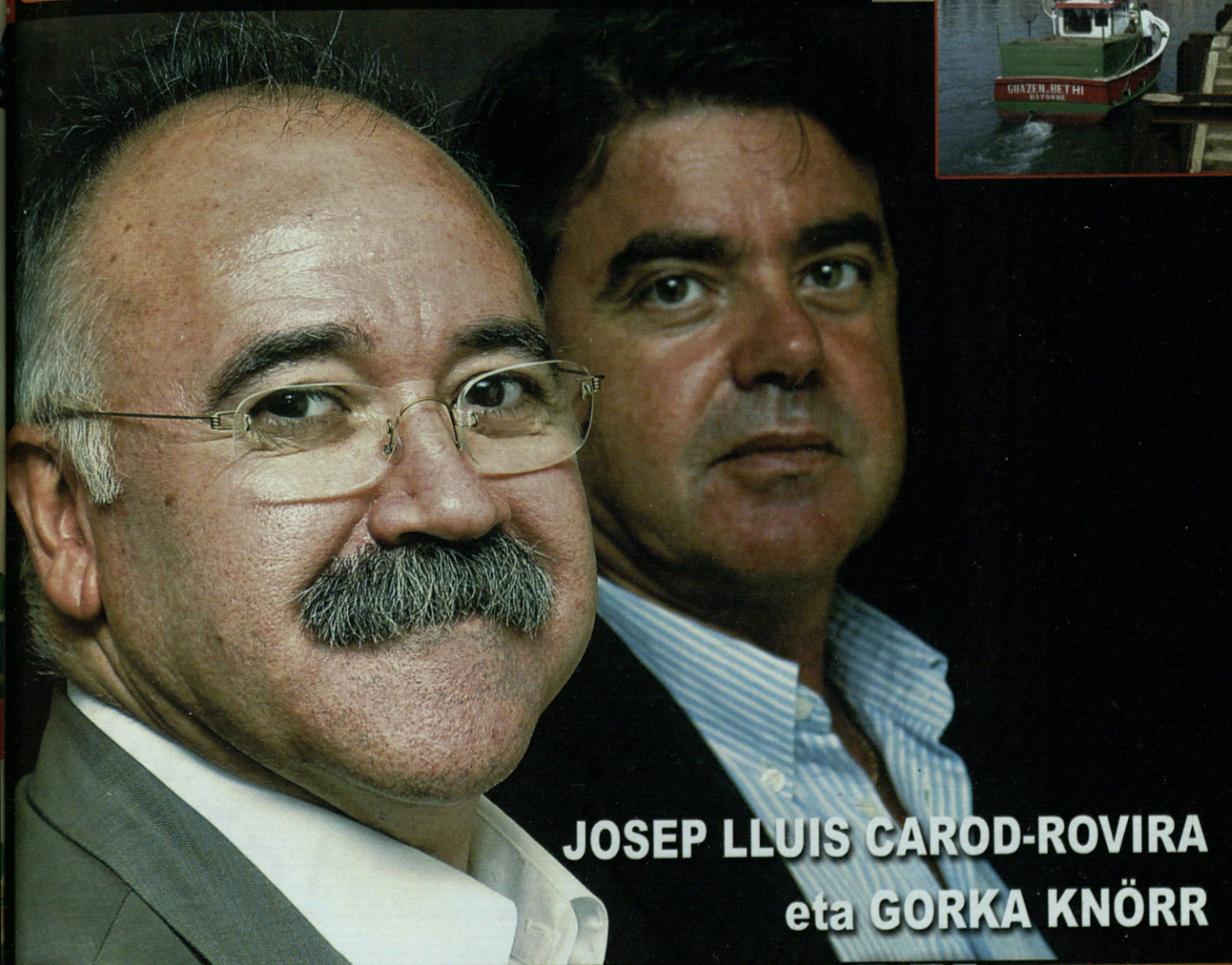

2003ko irailaren 21a
LXVI. urtea
1.912 zenbakia
2,90 euro

Iparraldeko ekonomiari erradiografia

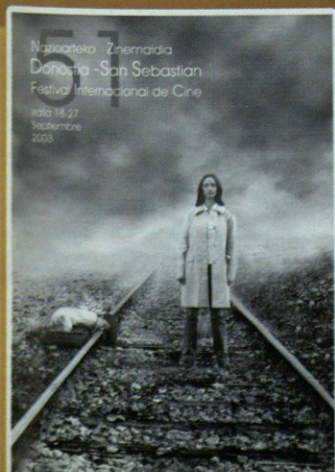

ARGIA

**JOSEP LLUIS CAROD-ROVIRA
eta GORKA KNÖRR**

Tarragonako Klana

**Donostiako Nazioarteko
51. Zinemaldia**

FILMAK ERAIKITZEN

iraileko **Larrun** 68 MAHAI - INGURUA

FRANTZIAKO DESZENTRALIZAZIOA

- **Frantziako** Estatuaren sorrera eta historia
- **1789ko** Iraultzaren ondorengo estatuaren eredia
- **Deszentralizazioa** edota deskontzentrazioa terminoak hizpide.
- **Europako** eraikuntzaren eragina estatuaren birmoldaketan
- **Estatuen** arteko herri mugakideen egoera, Euskal Herria kasu.

mahai-ingurua

- ❖ Pierre Bidart
- ❖ Manex Goihenetxe
- ❖ Koldo Gorostiaga

iritzi artikulatuak

- ❖ Claude Perrotin
- ❖ Jacques Saint-Martin
- ❖ Renaud Delizagarai

asteko gaia

- **Iparraldeko ekonomiari erradiografia.** 4
DANIEL UDALAITZ

pertsonaiak

- **J. L. Carod-Rovira eta Gorka Knörr: EAKoa auziperatzeari begira, ERCKoa Generalitateko giltzari so.** 9
XABIER LETONA

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA** 15
- **Zer hurbil dauden Sestao eta Cancun!** 16
JESUS MARIA ARIZNABARRETA ZUBEROA
- **Txiki. GORKA URBIZU** 17
- **Luparekin: Bihotzaren kronika.** 18
TXOLI MATEOS
- **Txandan: Goizean behin. JOXERRA GARZIA** 19
- **Hiruko txikian: Kirtena, irtena.** 19
JOXE MARI OSTOLAZA
- **Oihartzunak** 20

erdiko kaiera

- **Donostiako 51. Zinemaldia: Filmak eraikitzen.** 21
JON GARAÑO
- **12 Tribu: Dozena bat reggae. J.GURRUTXAGA** 26
- **Ezpalak: IZASKUN JAUREGI** 28
- **Argitalpenak: PILAR IPARRAGIRRE** 30
- **Gartxot: A.URMENETA, M.ARMSPACH, J.LARREA** 32
- **Denbora-pasak** 34
- **Nagoen tokitik: Triglav, Esloveniako Ernio.** 36
JOSU IZTUETA
- **Ihesi: Matxin Berrobiren maitemina.** 38
ANDONI OTAMENDI, MIKEL ZARAUTZ
- **Makina bat kontu. GARBIÑE UBEDA, JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA** 42
- **Ikuskizunen agenda. MAYI TOLOSA** 44

gaiak

- **Kablerik gabeko komunikazioa: Ahaztu entxufea. ELISABETH POMBO** 45
- **Santurtziko San Juan auzoa: 2.000 lagun lau kaletan. MARIA GONZALEZ** 48

termometroa

- **Ikasgelatik kanpo euskalduntzen: Mintzatzeko lagunak. XABIER TELLETXE** 52
- **Bero-beroan** 54
- **Net hurbil: Hurrengo krisi ekonomikoak harrapatuko gaitu. PELLO ZUBIRIA** 56

azkena

- **Irrifar erdia. MAIALEN LUJANBIO** 58

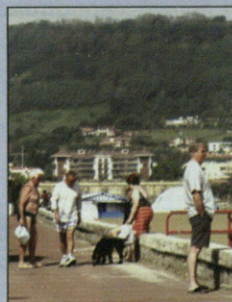

Josep Lluís Carod-Rovira eta Gorka Knörr, hurrenez hurren ERC eta EAren idazkari nagusiak. Tarragonan jaiok dira biak eta bikote bitxia osatu dute azken hiruzpalau urteetan. Gaurkotasuneko gai politikoak jorratu ditugu izandako solasean. **4**

Carod-Rovira, Gorka Knörr

Iparraldeko ekonomia ulertzeko giltzak

Ekonomiak Ipar Euskal Herrian azken 20 urteotan izandako bilakaerari erreparatu diogu. Krisiak arrantzari eragin dio gogorren eta gainbehera doa. Gehien hazi den sektoreak, hirugarrenak, egun lanpostuen %72,6 hartzen du. **4**

Luparekin Bihotzeko kronika

Txoli Mateos
18

ZINEMALDIA

Filmak amaiera baten bila

51. edizioa du aurtan Donostiako Nazioarteko Zinemaldiak. Ohiko sailez gain, bigarren aldiz burutuko da "Zinema Eraikitzen" ekimena. Erabat amaituak izateko diru laguntza baten beharrean dauden filmak eskainitako saila da. Ekitmen arrakatsutsua suertatzen ari da. **21**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena: Kike Amonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Harpidetzak: Xabier Pagola. Bezeroen harrera: Olatz Kortu. Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Sorluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRO- NIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 110 euro. Ipar Euskal Herria: 133 euro. Espainia: 110 euro. Beste atzerriak: 140 euro. Airez: 219 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko partaidea da.

Iparaldeko ekonomia erradiografiak

Ipar Euskal Herriko ekonomiaren erradiografia eskainiko dizuegu orriotan. Solange Mariluzek egindako "Ipar Euskal Herriko egoera ekonomikoa azken hogeitau urte hauetan" ikerlana hartu dugu oinarri. Une honetan hirugarren sektorea edo zerbitzuetakoa da hazten ari den bakarra. Bien bitartean, sektore industriala krisian sartzen ari da, nekazaritza eta abeltzaintzaren sektorea zertxobait hobeto ari da erantzuten krisiari eta arrantzakoa krisiak seriozki kaltetua ageri da.

HERRIALDE GARATUETAN BEZALA, Ipar Euskal Herrian hazten ari den sektore bakarra hirugarrena edo zerbitzuetakoa da. Oro har, enplegua %22,7 hazi da azken 25 urteetan, eta zerbitzuetako sektorean konkretuki %63,3. Enpleguaren portzentajezko banaketa erakusten du sektore hori zeinen ardurakoa den: %72,6 (71.667 lanpostu); EAEn, aldiz, %59koa da eta Nafarroan %53koa. Sektore horren hazkundera partikularrentzako zerbitzu komertzialetan ikusten da bereziki, eta apalxeago txikizkako merkataritzan. Iparraldean turismo handia eta erretiratu anitz izateak harreman estua du sektorearen hazkunderarekin, partikularrentzako produktu komertzialen kontsumitzaile gertatzen baitira.

Datu horiek ageri dira, bederen, Solange Mariluzek Manu Robles Arangiz Instituturako

**DANIEL
UDALAITZ**

eginiko azterlanean, izenburuz "Ipar Euskal Herriko egoera ekonomikoa azken hogeitau urte hauetan" bataiatu duenean. Lan horren egileak aitortzen du oso zaila gertatu zaiola lan honetarako datuak lortzea eta, horrenbestez, 1993ko "Euskal Herria 2010" dokumentura jo behar izan duela bila. Azterketa hori, hala diote, aski zaharkitua izan omen daiteke, 1975-1990 urteetako datuak baitira, baina, hala eta guztiz, baditu aldi horretako bilakaera ulertzeko klabe interesgarriak.

Sektorearen egitura

Hirugarren sektoreak 15 urtetan (1975-1990) ia 17.000 enplegu sortu ditu. Sektore horretako azpisektore guztietan sortu dira lanpostuak. Zerbitzu komertzialeko enpresak hazi dira

Iparraldeak Akitaniako populazioaren %9 daukan arren, ostalaritzako plazen %20, kanpinetako plazen %15 eta bigarren bizituetxeen %15 du bere.

grafia

gehien (+%117 hamabost urtetan). Guztira, 5.000 lagunek lan egiten dute errekupeazioan, aholkularitzan, asistentzian, ikerkuntzan, finantzian eta aseguruetan, immobiliarietan eta abar. Hirugarren sektoreko gainerako azpi-sektoreetan, honako hauetan sortu da enplegu gehien: aseguruetan, biztanleentzako zerbitzuetan (konponketak, osasuna, ekintza sozialak, kulturaren eta kirolaren dinamizazioak eta bestelako zerbitzuak) eta txikizkako merkataritzan (elikadura).

Iparraldean, 1999. urtean -eskura dauden azken datu ofizialak dira-, 98.652 lanpostu zeuden hirugarren sektorean; 1975. urtean, berriz, 80.415. Irakaskuntzak, osasunak eta gizarte zerbitzuek hartzen dute sektoreko zati handiena: %28. Multzo horretan, Kanboko mikroklima profitatuz ireki diren osasun zentroen ugartzea izan da indargarrietako bat, eta orobat Hendaia eta Angeluren arteko kostan ireki diren talasoterapiako zentroak. Merkataritzak hartzen du bigarren postua: %21,1. Segidan, berriz, ondoko hauek ageri dira: partikularrentzako zerbitzuak (%15), administrazioa (%12,6), enpresentzako zerbitzuak (%11,9), garraioa (%5,4), jarduerak finantzario-

• ASTEKO GAIA •

Turismoa

Denboraldiko turismoa (uztaila-abuztua) faktore garrantzitsua da hirugarren sektorearen sustapenean. Iparraldeko lan aktibitatearen %15 ordezkatzeko du. Azken hamabost urteetan, %40 hazi da hoteletako, tabernetako eta jatetxeetako lanpostu kopurua. 1990. urtean, ostalaritzak eta sukaldaritzak enplegu guztiaren %5 hartzen zuten: 4.400 langile, zehazki. Kanboren kasuan, bi sektoreek biztanleria aktiboaren %10 egiten dute: 9.000 langile (800 langile turismoko eta 550 talasoterapiaren, hainbat eragindako enpleguetan eta abar).

Iparraldeak abantaila nabariak ditu, turismoa bereganatzeko. Akitaniako populazioaren %9 daukan arren, ostalaritzako plazen %20, kanpinetako plazen %15 eta bigarren bizituetxeen %15 du bere. Era berean, Pirinio Atlantikoetako biztanleriaren %43a daukan arren, ostalaritzako plazen %68, kanpinetako plazen %82 eta bigarren bizituetxeen %68 biltzen du. Azken urteetan, 12 hotel kate ezarri dira Iparraldean, eta agerian geratu dira sektore horretako negozio familiarren konkurrizko eta aurrera ateratzeko arazoak.

Nolanahi ere, ikerlanaren egileek diote turismo denboraldia urte osora zabaldu behar litzatekeela, sektoreko enplegua finkoa izan dadin. Ildo horretan, dagoeneko egin diren ahaleginak azpimarratzen dituzte. Horrela, Hegoaldeko turistek neguan erabiltzen dituzte Zuberoako ostatuak, Miarritze negozio-rako eta jaialdietarako hiria da eta Kanboko termek urtean 11 hilabetez funtzionatzen dute, duela 15 urte eman zitzaizkien bultzadaren ondorioz.

ak (%3,2) eta jarduera immobiliarioak (%2,3).

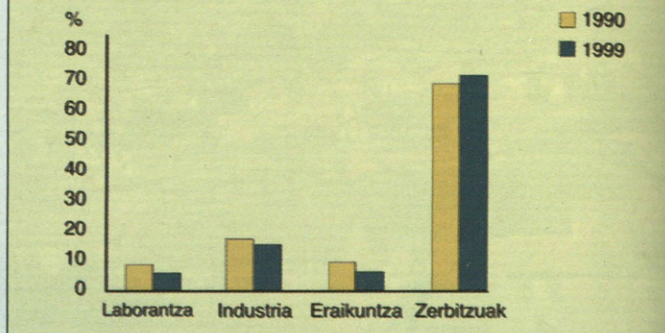
Sektore industriala atzerriaren mende dago

Iparraldeko sektore industriala 450 enplegu galdu zituen 1975 eta 1990 bitartean. Geroztik ere, krisi industriala benetan ari da sektoreari erasaten. Iparraldeko industria atzerriaren mende dago guztiz. Existitzen diren 19 enpresa nagusietatik 13k Euskal Herriatik kanpo daukate egoitza soziala eta multinazionalen jabetzakoak dira. Aski da industria elektriko elektronikoa adibide moduan: Sony enpresa, Ruwel multinazionalak eresia 2000. urtean (multinazional hori itxi egin zuten berregituraketa baten ondoren); SAT eta Tele-rad. 1990ean, atzerriko enpresa talde horrek industriako lanpostuen %32 hartzen zuen, eta enpresa subsidiario ugariaren jarduera bultzatzen zuen (240 enpresa 3.400 lanposturekin). 2001 eta 2002 urteetan, Iparraldeko industriak arazo berriei egin behar izan zien aurre: itxi egin zen Mauleko Etchandy abarketa-fabrika, itxi egin zen Ruwel (404 enplegu) eta gorabehera ugari izan zuten Atlantikoko Altzairute-

Ardi esnea

Ardi esnearen produktioa arriskuan jarri gero, sektore osoa izango genuke balantzan. Hori xe dio azterlanak. Eta litekeena dela nekazaritza politika bateratuak gero eta baserritar gehiago bultzatzea produkzio horretara. Horretan, ohi bezala, konkurrentzia da arrisku nagusia. Gazten produkzioaren kasuan, egileak dio kalitatea eta jatorrizko izenda-

IPAR EUSKAL HERRIKO LANDUNEN BANAKETAREN BILAKAERA, SEKTOREKA, (1990-1999)

ritzako krisiari, nahiz eta 1955etik 2000 bitartean nekazaritzako ustialekuen erdia baino gehiago desagertu den. Azkeneko hamarkadan, %15,8koa izan da galera. Orain, Iparraldean, nekazaritzako 5.939 ustialeku daude; 1955ean, 11.353 zeuden. Eta, egiaztan, ardi aziendek eta haien esne produkzioak salbatu dute sektorea. Horrela ageri da, bederen, Solange Mariluzen "Ipar Euskal Herriko egoera ekonomikoa azken hogeitaz urte hauetan" azterketan.

Denok dakigun kontua da, noski, mendebaldeko gizarteetan XX. mendean izan dutela gainbehera, hala baserritarrek, nola nekazaritzako ustialekuek. Egitate hori ongi igartzen da Ipar Euskal Herrian ere, aurrez jaso ditugun datuen argitan. Nolanahi ere, gainbehera bizkorragoa izan da Biarnon (Iparraldearen mugako lurraldean) eta Akitanian, zeinetan, ondoz ondo, %26,5 eta %27,5 murriztu baita sektorea. Iparraldean, beraz, hobeto iraun du sektoreak, batik bat belaunaldi gazteen segidaren berme handiagoa izan duelako. Alderdi horretatik, ez datoz bat Euskal Herriko Iparra eta Hegoa. Azterketaren arabera, 1988. urtean, Iparraldeko laborarien %41ek zioten bazutela nori utzi ustialeku familiarra. Frantziako Estatu osoan, aldiz, %27 mintzo zen modu berean.

Tradiziozko atxikimendua eta hautu behartua. Zergatik jarraitasun handiagoa Iparraldean? Informeak erantzun egiten dio galderari, eta bi arrazoi ematen ditu. Lehena da euskal baserritarrek tradizioz ondare familiarri izan dioten atxikimendua, hau da seme-alabetako bat arduratu izan da beti ustialekua aurrera ateratzeaz eta etxe-lurrak bereizi gabe mantentzeaz. Hala ere, lanean datorrenez bederen, ohitura urbanoen hedatzeak kolokan jarri du tradizio hori, eta, ondorioz, kinkan omen daude hainbat ustialeku. Landatzeko lurrak zatituz gero, ustialekuen tamaina eskastu egingo litzateke eta bideraezinak izango lirateke. Etxean segitzeko bigarren arrazoia, berriz, bizibidezkoa da: bizi-eremuko jarduera ekonomikoa apala izanik, "hautu" behartua bihurtzen da laboran-

pena promozionatzeko politika jarri behar dela abian.

Ardi-aziendak ugalduz doaz Iparraldean: 1970 eta 1988 bitartean %70 ugaritu ziren ardiak. 1993an 2010rako sektorearen eboluzioari buruz egindako lan batek dioenez, hurrengo urteetan handitu egingo da esnea produzitzeko ardien kopurua.

gia enpresan, (260 enplegu), Bokalen eta Baionako Safam Fonderies eta Ateliers de Mouserrollesen (207 enplegu).

Enplegu industriala Lapurdiko kostaldean kontzentratua dago batez ere, han baitaude enpresa gehienak. Hala eta guztiz, Zuberoaren egoera ere aipatu beharrekoa da, Iparraldeko biztanleriaren %5 soilik izan arren, enplegu industrialaren %8 egiten baitu. Mauleren inguruan, oinetakoen industria txikia garatu da, eta, gaur egun krisian egon arren, kautxuarekin ikuskizun duten hainbat jarduera sortzeko balio izan du.

Nekazaritza eta abeltzaintzaren sektoreak eusten dio krisiari

Iparraldeko nekazaritza eta abeltzaintzak, oro har bederen, ondo eutsi dio Europako nekaza-

tza herrian edo herrixkan geratzea deliberrazten dutenentzat.

Geografikoki, Lapurdiko barrualdea eta Nafarroa Beherea dira nekazaritzako ustialeku gehien dutenak. Lapurdiko barrualdearen kasuan, kostaldetik hedatze urbanistikoa arrisku larria da laborantzarako eta abeltzaintzarako. Txostenak dio luraren gaineko presioa gero eta handiagoa dela, eta baserritarra landa lurra hiri lur bihurtzeko tentazio bizian dabilela beti, prezio hobean saltzea ziurtatzeko.

Iparraldean, nekazari gazteen ehunekoa (40 urte baino gutxiagokoa) Akitaniakoa baino apalagoa da eta Biarnokoaren antzekoa. 1979tik aurrera, igo egin da biztanle gazteen portzentajea, baina gaztetze horren kausa nagusia honako honetan datza: aitzinatu egin da erretiratzeko adina eta erretreta aurreratze-ko parada ere bada. Probintziak, Nafarroa Behereak dauka baserritar gazte gehien (%27). Lapurdiko itsasaldean, aitzitik, geroa ez da itxaropenez josia: laborantzako sektoreko biztanleen %55 55 urtetik gorakoa da eta gazteek ez dute %10eko muga gainditzen.

Iparraldeko ustialekuak txikiak dira jeneralean: 23 hektarea, batez beste. Biarnon, 25 hektarea da batez bestekoa. Dena dela, etengabe hazi dira lurrez nekazaritzako ustialekuak -bider bi ugaltu dira 1970az geroztik-; batetik, lurren kontzentrazioa gertatu delako; bestetik, honelako edo halako lurak laborantzarako egokitu dituztelako. Lurren erabilerari dago-

Krisi sakonean sartuta dago arrantza sektorea. 60ko hamarkadan 1.200 arrantzale zeuden Iparraldean eta egun 300 besterik ez.

kionez, ugaltu egin da landatzekoa eta mantendu egin dira larre sailak eta soroak.

Diru laguntzak ez dira berdin banatzen

Txostenak dienez, Iparraldeko nekazaritzako jarduera, oro har hartuta, administrazioaren laguntzen eta subentzioen gero eta mendeago omen dago. Mendiko nekazaritzako subentzioak, adibidez, errenta osagarriaren ardurako parte bilakatu omen dira, zein, bestalde, noraezekoa baita hainbat ustialekutan, bizirik iraungo badute. 2000. urteko inkesta baten arabera, diru laguntzak ez dira berdin banatzen Biarnon eta Iparraldean: Departamenduan, bere osoan, laboreen erdia eta abereen %39a dago diruz lagundua; Iparraldean, %29ra jaisten da chuneko.

Arrantzako sektorea hiltzorian

Iparraldeko arrantzako sektorea gainbehera doa eta hiltzorian dago. Etorkizunerako perspektibak, bestalde, ez dira batere itxaropenitsuak, Hegoaldean ez bezala, ez baitute laguntza ekonomikoa bideratuko dien instituzio publiko zein pribaturik. Arrantza asko ozta-ozta bizi dira arrantzatik. Ondorio horixe jaso du behintzat Solange Mariluzek.

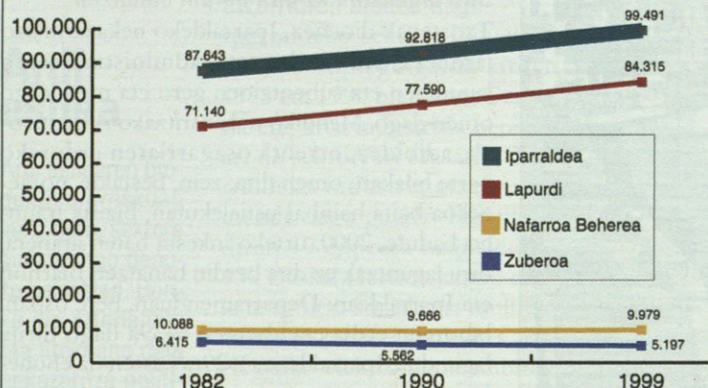
Erradiografia horretatik ateratako datu seinalagarri bat honako hau da: 60ko hamarkadan, Iparraldean, 1.200 arrantzale zeuden; gaur egun, 300 inguru besterik ez. Lehen hainbat kontserbategi zeuden, arrantzarentzako merkatu ziuerra zirenak; orain, guztiz desagertuak dira. Egoera horretan guztian, Europako Batasuneko erabaki muga-tzaileek badute zerikusia, jakina, bai eta kanpoko organismo publiko nahiz pribatu-

ENPRESA GARRANTZIZKOAK IPARRALDEAN

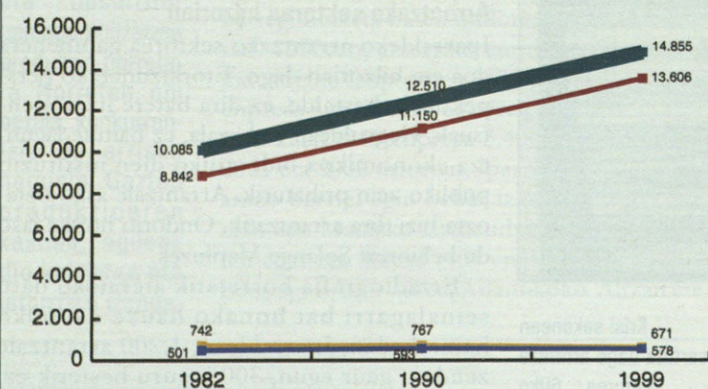
ENPRESA	ARLOA	LANGILEAK	HERRIA
Dassault Aviation, S.A	Aeronautika	1174	Baiona
Bonet Neve-Bonnet Réfrigération	Hotzeko material profesionala	550	Hendaia
NA Pali Sa Quick Silver	Aisiko eta kiroletako arropa	450	Donibane Garazi
Signature	Bide eta hiri seinaleak	366	Urruña
Sagem SAT-S.A. de Telecommunications	Telekomunikazioak	300	Mugerre
Sokoa	Bulegoko altzariak	218	Hendaia
Société Lyonnaise des Eaux	Ura	208	Miarritze
B. Braun	Medikuntzako tresneria	200	Donibane Garazi
Plastitube	Plastikozko produktuen eraldatzea	180	Baiona
Lur Berri	Talde kooperatiboa	142	Aiziritze
Pyrénéf from Société des caves	Gazta	103	Larzabale
Fromagerie des Chaumes	Gazta	100	Bildoze
Salines Cerebos et de Bayonne	Kontsumoko gazta, zuraren babesgarriak	65	Mugerre

BIZTANLERIAREN OKUPAZIOA Iparraldean

Biztanleria aktibo okupatua

Langabetuak

laguntza ezak ere (Hegoaldeko arrantzako sektorean kanpoko laguntzak badira). Bestalde, ahularen ahulgarri, arrantza bera ere murriztu egin da pixkanaka, eta gazteek beste lanbide batzuk jo dituzte begiz.

Testuinguru horretan, Iparraldeko ekonomia hirugarren sektorean kontzentratzen ari da, enplegu gehien sortzen duena baita. Azken urteotan, bien bitartean, nekazaritzako sektorea etengabe murriztu da, arrantzakoa hilzorian dago eta industriakoa ere pisua galtzen ari da ekonomiaren osotasunean. Kostako industria-kontzentrazioan mantentzen ari da enplegua, baina Zuberoan nahiz Nafarroa Beherean krisiaren eraginaren pean dago.

Hiru portu eta 300 arrantzale

Iparraldeak hiru portu ditu: Donibane-Lohizune-Ziburu, 178 arrantzalerekin (88k kostatik gertu arrantzatzen dute eta 90ek itsaso handian); Hendaia, 30 arrantzalerekin; eta Baiona beste 30ekin, guztiak baxurako arrantzan ibiltzen direnak. Iparraldeko beste arrantzale batzuk Dakarren (15), Capbreton Landetako herrian (60) eta arrantza ontzi franko-espainiarretan (330) lan egiten dute. Beraz, Iparraldeko 675 arrantzaleen erdia baino gehiago Euskal Herritik kanpo aritzen

da lanean. 60ko hamarkadan, Iparraldean, 1.200 arrantzale ziren; gaur egun, 300 baino gutxiago. Eta arrantzaleen batez besteko adina ere gora doa.

Bestalde, itsasontzien parkea ere zahartzen ari da. Datu adierazgarri bat: azken sei urteotan bi arrantza ontzi berri soilik eraiki dira. Kontzentrazioa nabaria da sektorean: 8 itsasontzik (50 arrantzale) arrantzatzen dute %60. Hendaiaiko arrain enkantea jadanik ez da existitzen, beharbada azken urteetako emaitza txarren ondorioz (hala kantitatean, nola salmentetan). Hendaiaiko deskargak 1993an 4.235 tona izatek 1998an 2.257 tona izatera pasatu dira (azken datu ofizialak urte horretakoak dira). Ipar Euskal Herri osoan, 10.144 tona deskargatu zituzten 1993an; 2000n, aldiz, 7.222. Hau da, %29 gutxiago guztira. Era berean, Ipar Euskal Herri osoan, 1993an deskargaturiko arrainaren balioa 18,14 milioi eurotik gorakoa izan zen; orain, 14,33 milioi euro inguruan dabil. Beraz, %21eko murriztea izan du.

Duela urte gutxi batzuk arte, Iparraldean hainbat kontserbategi zegoen; Donibane Lohizunen eta Ziburun, batez ere. Egoera hark arrantzarako merkatu ziurra suposatzen zuen. Gaur egun, kontserbategi guztiak desagertuak dira eta, ondorioz, haietako enplegua ere suntsitu da. Bestalde, ekoizleek Donibane-ko enkanteen lonjako kontrola galdu dute, eta 1992an Espainiako eta Frantziako agintariek antxoari buruz izenpetutako akordioak galera itzelak eragin ditu sektorean (-%30).

Horretaz guztiaz gainera, kontuan izan behar da lehengaia (arraina) desagertzeko arriskuan dagoela, besteak beste, arrainkumeak axolagabeki harrapatzeaz gainera, sare kopuru handiak erabiltzen baitira eta poluzioa ere gero eta handiagoa baita. Aurkezturiko ikuspegi iluna osatzeko, azterketak dio erabakiak hartzeaz arduratzen diren instituzioen artean koordinazio kaskarra dagoela (kontseilu orokorra, Industria eta Merkataritza Ganbara, Gobernu Frantziarra, EB eta abar). Eta, are okerrago dena, Iparraldeko eta Hegoaldeko arrantzaleen arteko harremana laguntasunezkoa eta joan-etorri handikoa izan ordez, liskartsua da: beti tirabiran dabilta arrantzan egiteko tresnak direla eta (Hegoaldekoek sare tradizionalak baliatzen dituzte; Iparraldekoek, aldiz, bolantak edo sare pelagikoak).

Panorama ezkorra izan arren, azterlanak alderdi positiboak ere azaltzen ditu: 1999tik aurrera, Donibane-Ziburuko portuan, gora egin omen du jarduerak, bereziki arrantzako teknika berriei eta dibertsifikazioari esker. Azpiegiturak (enkanteko lonjak, portua, makinak...) onak dira, prestakuntza kalitatezkoa da eta gazteak irrikan daude arrantza mota "eramangarri" batean eta kalitatezko bizimodua ziurtatuko dienean parte hartzeko. ■

Euskal flota

Hegoaldeko flota 400 itsasontzik eta 5.000 arrantzale inguruk osatzen dute. Flota asko murriztu da bertan ere: 1986an 745 ontzi zeuden eta orain 400, baina flota modernizatu eta berritu egin da. Egun, 500 itsasontzi baino gutxiagok eta 6.000 arrantzalek osatzen dute Euskal Herriko flota.

Josep Lluís Carod-Rovira

Gorka Knörr

Tarragona lokarri

XABIER LETONA

Argazkiak: Joseba Olalde

Josep Lluís Carod-Rovirak Ibarretxe lehendakariarekin izandako bilera luze joan da, ia bi orduz aritu dira berriketan eta, publikoki adierazitakoaren arabera, ERCko idazkari nagusiak sostengu osoa eman dio bere planari. Bulegoan zain ginen argazkilaria eta biok bi idazkari nagusiak, naturaltasun osoz, katalanez berbetan sartu direnean. Elkarriketa bukaeran Endrike Knörr euskaltzaina ere agertu da; Knörrarren eta Carod-Roviraren arteko harreman estua antzematen da.

Agenda estua zuten Carod-Rovirak eta Knörrrek, baina

hartu gaituzte eta eskertu diegu. Denboraz, hala ere, estu gabiltza, eta zuzen heldu diegu Katalunia eta Euskal Herriko politiken gaurkotasunezko gaiei. Katalana serio jarri da aulkian, baina grabagailuak berbak irentsi ahala, haietan ironia bihurria antzematen da berehala. Ezin gaurkotasun guztiari heldu, baina mokadu batzuk behinik-behin ahoratu ditugu: Kataluniako datozen hauteskunde autonomikoak, Eusko Legebiltzarra eta Auzitegi Gorenaren arteko auzia, Espainiako politika eta Europa jorratu ditugu famili politiko bereko bi buruzagiekin.

Bi politikari zain: Ez begira, ERCkoa Gero

Ibarretxe planaren oinarriak aurkeztuko dira hilaren 26an Eusko Legebiltzarrean. Zer iruditzen zaizu plana zuri eta nola ikusten da Kataluniatik hemen gai horrekiko bizi den zurrunbiloa?

JOSEP LLUIS CAROD-ROVIRA. Katalunian interes handiarekin jarraitzen da Ibarretxe plana, erabateko naturaltasunez, ez gaitu harritzen, Eusko Jaurlaritzatik egiten ari diren guztia normalena iruditzen zaigulako. ERCtik adeitsu jarraitzen dugu eta gure sostengua

ematen diogu, bai bere helburuengatik eta bai eztabaida politikoa sustatzen duelako ere.

Gorka, Espainiako Gobernuari dagokionez, eta entzuten ari garen guztia entzunda, planarekiko etorkizuna beltza da; eta EAeri dagokionez ere, gaurkoz, Legebiltzarrean duen sostenguekin ezin esan bere etorkizuna argiagoa denik.

GORKA KNÖRR. Hala da bai. Ikusiko dugu zer gertatzen den, baina PPren jarrera oso oldarkorra da eta PSOEek ere, zoritxia-

koa auzi peratzeari eralitateko giltzari so

rrerz, popularren ildoari jarraitzen dio. Eta, bestetik, hor dugu Batasunaren mundua, illegalizazioaren ondorioz egoera larriagoan aurkitzen denez, arazoa korapilatsuago bihurtzen duena. Dena den, mundu honek bere hautua egin beharko du: batetik iragan urteko irailean esan zuten planak, euren minimo historikoak biltzen zituelarik, balio zezakeela nazio egituratzean sakontzeko eta, beraz, orain mundu horrek ezezkua emango balio, bereei ondo azaldu beharko lieke zergatik orduan bai eta orain ez. Eraman dezagun egoera hau Kataluniara eta demagun han norbaitek, posizio abertzaleenetik esatea halako plan bat ez dela bideragarria Ipar Kataluniatik eta Alacanteraino bozkatua izateko ahalmena egon arte, eta gainera beste norbait horren atzetik tiroka ari dela. Katalunian inork ez luke halako egoerarik ulertuko. Bada, hori da Euskadin gertatzen ari dena. Planean onartzen da Euskal Herria bat dela, baina gehitzen da bi estatutan eta hiru administrazioetan banatua dagoela eta eremu bakoitzak bere erritmoak behar dituela.

Azkenean, eta ikusita aurrera ateratzeko izango dituen zailtasunak, ez ote da apur bat Espainia-Euskal Herria harremanei buruzko Pandorako kutxa irekitzea eta gero gerokoak?

G. K. Ez, hau planteamendu serioa da. 2001eko maiatzeko hauteskunde autonomikoei begira, autogobernuari buruzko hausnarketa sakona egin genuen eta hauteskunde programan berau birmoldatzeko asmoa adierazi ere bai. Bigarren, Legebiltzarrean ia urte osoa pasatu genuen autogobernuaz zer egin eztabaidatzen. Hirugarren, kontua ez da autonomia estatutua onartu eta 23 urtera Espainiako Gobernuari Estatutua bete dezala eskatzea. Autogobernuan sakontzeko beste zerbaite egin behar zen. EA ere, bere kabuz, aspalditik ari da norabide horretan bere bidea egiten; hau ez da EAren bidea, ez da guretzat guztiz asegarria, baina gobernuko beste bi bazkideekin adostutako bideak balio du aurrera egiteko.

Carod-Rovira jauna, azaroan autonomi hauteskundeak egin gero Katalunian, eta ondoren-

gorako indar nagusien eskutik Estatutuaren erreforma aurreikusten duzue. Ibarretxe planak eraginik izango al du erreforma horri begira?

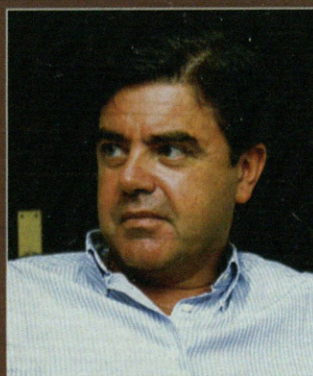
J.L.C-R. Katalunian indar nagusiek bakarrik ez, PPK ezik gainerako guztiek dute argi estatutuaren erreformarena. Kontuan hartu behar da Kataluniak eta Euskadik errealtate desberdinak bizi dituztela, baina bai, Ibarretxeren planarekin gertatzen denak han ere izango du eragina, seguruenik Estatuko beste edozein lekutan estatu antolaketa ukituko lukeen edozerk eragingo lukeen bezala. Dena

Lotura bereziak

Eusko Alkartasunak eta Esquerra Republicana de Catalunya lehena sortuz batera egin zituzten harremanak eta harrezkero anaitasunezko harremana garatu dute, beren arteko konpromiso politikoak nagusiki Europako jardunera bideratuz. Behin baino gehiagotan parlamentura elkarrekin aurkeztu dira eta, oraingo legealdian bezala, Europako Parlamentuan eserlekua denboran erdibitu eta partekatu izan dute.

Alderdien norabideez gain, ordea, Gorka Knörrek eta Josep Lluís Carod-Rovirak lotura berezia egin dute azken hiru urteetan. Knörrek aspaldi ezagutzen zuen Carod-Rovira, baina harremana eta elkarren ezagutza EAKo idazkari nagusia 1999an Europako Parlamentuan hasi zenean eman zen. Adin berdintsukoak dira, 53 urte ditu EAKoak eta 51 Esquerrakoak; eta biak Tarragonan jaioak dira, Gorka hiriburuan eta Josep Lluís Cambrilsen. Bitxia da biak kalalanez mintzatzen ikustea. Knörrek ama katalana du eta lau urte zituenean etorri ziren Euskal Herrira. Knörtarrak Gasteizen bizi izan

dira birraitona XIX. mendean Alemaniatic etorri zenetik. Etxeko hizkuntza gaztelera zen arren, ama katalanez mintzo zen eta etxekoek barruan zuten hizkuntza, nahiz eta Gorkak nagusitan berrikasi zuen hitz egiteko gisa. Gaur egun, EAKo idazkari nagusiak sarri jotzen du Kataluniara, bai politika dela bai kantaldiak ematera. Irailaren 6an Balear Uharteetan izan zuen emanaldia eta azaroaren 15ean Saloun izango du. Katalunian, txistek ere egiten hasi omen zaizkie bie: "EA, Esquerra: Tarragonako klana".

Esquerraren erronkak

Datorren azaroaren 16an egingo dira Kataluniako Parlamenturako hauteskundeak eta bertatik aterako da Generalitat berria. Duela 25 urtetik hona izandako hauteskunde garrantzitsuenetakoak izango dira Katalunian, batez ere Generalitateko presidente gisa aritu den CiUko Jordi Pujol ez delako hautagai izango eta Artur Mas (CiU) eta Pasqual Maragall (PSC) arteko lehia bizia baino biziago aurreikusten delako.

Baina ikusmira handitzen duten beste zenbait osagai ere badira, nagusiki ERCK lortuko duen emaitza eta honek gobernu berriaren osaketan nola eragingo duen ikustea. Aurrez izandako udal hauteskundeetan ERCK benetako ezustekoa ekarri du Kataluniako mapa politikora, 1999ko udal hauteskundeetako emaitzak bikoiztuz: besteak beste, 414.000 botu (%12,78) eta 1.280 zinegotzi lortu zituen, IC-UI eta PP atzean utziz (azken hauek ez dira 400 zinegotzira iristen, PSCk 1.900 ditu eta CiUk 3.000tik gora).

Zeresanik ez, Katalunian azken 25 urteetan egondako bipartidismo erosoak guztiz apurtu du ERCK eta dagoeneko CiU eta PSC pentsatu beharrean dira gobernu berriaren artean edo ERCrekin osatuko duten. CiUren emaitza oso airean dago, oraindik ere ikusi behar delako Masek Pujol ordezkatzeko zer ekarriko dion. Maragallek ere bere bizitzako aukera du, eta horretan politika ausarta egiten ari da Katalunia eta estatuari buruzko bere ohiko ikuspegi federala indarrez bultzatuz, nahiz eta PSOEko jauntxoek bere bidea etengabe zangotrabatzen saiatu diren, abuztu bukaeran Santillana del Mar-eko gailurrean gertatu zen bezala.

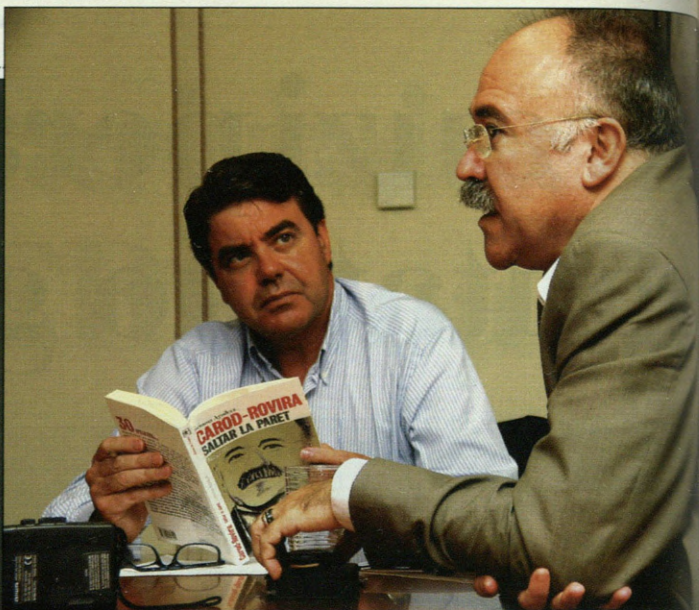
ERC 1931 sortutako alderdi independentista eta ezkertiarra da eta bere 70. urteurrena ospatzen ibili den urte hauetan, herritar askoren arreta erakartzea lortu du, batez ere nazio ikuspegia eta ezkerreko ikuspegia ondo jorratu eta saltzen jakin izan duelako, duela zazpi urte gorriak pasa ondoren. Orduan, Angel Colom ERCKo idazkari nagusiak eta Pilar Raola diputatuak gidatutako PI alderdiaren sorrera eman zen eta Esquerrak une latzak bizi izan zituen. Piren proiektua ez zen ezertan gauzatu eta ERCK, aldiz, gorako joera adierazi zuen jadanik Josep Lluís Carod-Roviraren gidaritzapean.

Sasoi loratsua bizi du, beraz, ERCK, baina maiatzeko emaitzen ondoren, duen eronka ere ez da makala. Carod-Rovirak bi helburu nagusi ditu emaitzekiko: kopuruei dagokienez, milioi erdi boto lortzea eta oraingo 12 parlamentario taldea 20tik gorakoa bilakatzea; ikuspegi politikotik, PPren emaitzak txikitzea nahi du, hau da, oso atzean uztea, eta Generalitat berriaren eraketan giltzarri izatea. Alderdi Popularra ezik gainerako indar abertzaleak bilduko litzukeen konzentrazio gobernu bateko lehendakari izatea litzateke bere ametsa.

den, ERCn haratago joan ez ezik, zehatzagoak ere bagara, eta erreformaz baino gure konstituzioa izateaz hitz egiten dugu.

Katalunian gauzak mugitzen hasten dira aurretik Euskal Herrian mugitu direnean. Uste dut badagoela halako pertzepzio bat euskal abertzaletasunean, gutxienez 36ko Gerratik hona. Egia al da?

J.L.C-R. 30eko hamarkadan, hain zuzen ere, alderantziz izan zen. Kontua ez da lehian sartzea nor lehenago dabilen, akatsa litzateke hori. Errealitate desberdinak dira eta jakin badakigu nazio ikuspegitik bati gauzak txarto doazkionean, besteak ere nozituko duela

hori; eta berdin onerako denean. Hala ere, batzuetan Katalunian denbora asko galdu dugu Euskadiko errealitatea nolabaiteko mimetismoz hartu nahian, ea nork egiten zuen Euskadiko Espardeinarena eta ea nork Herri Barretinarena.

G. K. Azken finean, bakoitza berean, baina antzerako helburuak ditugu eta, beraz, egin behar duguna da koordinazio bideak ahalik eta gehien landu eta handitu, eta ez bakarrik Estatukoaren artean, baita Europari begira ere, areago Europako Konstituzioa lantzen ari den une honetan.

J.L. C-R. Koordinazio autodefentsiboa, adibidez.

G. K. Eta baita talde parlamentario mailan ere, esate baterako. Guk badakigu gaur egungo estatuen Europan zaila dela estatu gabeko nazioen aldarrikapen guztiak konstituzio horretara eramatea, baina konplizitate sare handia eraiki dezakegu eta baita defentsa estrategia zabal bat ere. Europako errealitate nazionalak, Konstituzioa lantzeko egin den Konbentzioaren aurretik zeuden bezala daude gaur egun ere, eta izaera europarzaleari dagokionez, badaude ikuspegi positiboak, baina oro har Konstituzio zirriborroarekiko ikuspegia oso kritikoa da, eta horrek erantzun politiko bateratu bat eskatzen digu.

Espainiako kontuetara itzuliz, udan zehar PSOE hor aritu da estatu ereduaren garatzeko mugimenduetan. Alde horretatik, eta bakoitzak sozialistekiko bizi duen pertzepzioetik, berrikuntza nabarmenik ekar dezakeen zerbait espero al duzue PSOEtik.

G. K. Alderdi sozialistarekiko gure ikuspuntua guztiz desberdina da kontuan hartuta hemen eta Katalunian sozialistek zer politika desberdinak egiten dituzten.

J.L.C-R. Bai, bistan da bi alderdi sozialista

desberdinak direla Kataluniakoa eta Euskadikoa; areago, esango nuke Euskadin ere batzuetan bi alderdi sozialista daudela, edo hala ematen duela behintzat. PSOEk arazo larria du, Katalunian esaten dugu Espainia eta hormaren artean daudela, eta hori oso deserosoa da eurentzat. Santillana del Mar-en egin duten txosten horretan Espainia nazio-tzat definitzen dute, eta hori euren arazoa da, ez gurea. Katalunian, PPk ezik, mundu guztiak onartzen du naturaltasun handiz Katalunia nazioa dela. Espainiako kultura politikoa-ren ezaugarrietakoa da Espainiaren ikuspegi hori, bakarra eta zentralista, eta hori eskuinak eta ezkerak beren kultura politikoa partekatzen duten ikusmoldea da. Alderdi sozialistak ausarta izan beharko luke eskubide eta beharretan berdinak diren nazioen estatu ikusmolderantz egiteko, eta helduko da eguna gainditu beharko dutena gaur egungo anbiguetate maila hori; zeren eta, gaur PSOE zer da? Maragall da, edo euskara, galegoa eta katalanaren ofizialtasunarekin bukatu behar dela dioen A Coruña-ko alkatea? Edota alderdi nazionalistek (espainiarrak ezik) inoiz ez irabazteko moduko hauteskunde sistema ezartzearen aldeko sozialismoa islatzen duen Rodríguez Ibarra?

G. K. Ados nago. Egoera oso ahulean dago alderdi sozialista, eta desberdintasuna-ren diskurtsoari eutsi beharrean, PPk ezarritako ildoaren jarraitzaile ari da, badirudi estatu ikusmolde horretan eroso dagoela, baina hortik ez du irtenbiderik. Oso ezkorra naiz alderdi sozialistaren baitan estatuaren ikusmoldearekiko eman litezkeen aldaketek buruz.

Josep Lluís, aurtengo udal hauteskundeetan ia bikoiztu egin dituzue boto eta zinegotziak, orain egundoko erronka duzue autonomikoe-tan. ERCk Generalitat berria osatzeko giltza izan dezake.

J.L.C-R. Izan dezake, bai, baldin eta alderdi nagusienak, CiU eta PSC, akordio batera iris-

IBARRETXE PLANA ETA BATASUNA

"PPren jarrera oso oldarkorra da eta PSOEk ere, zoritxarrez, popularraren ildoari jarraitzen dio. Eta, bestetik, hor dugu Batasunaren munda, ilegalizazioaren ondorioz egoera larriagoan aurkitzen denez, arazoa korapilatsuago bihurtzen duena. Dena den, mundu honek bere hautua egin beharko du: batetik iragan urteko irailean esan zuten planak, euren minimo historikoak biltzen zituelarik, balio zezakeela nazio egituratzean sakontzeko eta, beraz, orain mundu horrek ezezkua emango balio, bereei ondo azaldu beharko lieke zergatik orduan bai eta orain ez".

GORKA KNÖRR

ten ez badira. Aukera desberdinak daude, gehiengo osorik ez da egongo eta orduan itunak eman beharko dira. Posible litzateke PP eta CiUk gobernua eratzea, baina zaila ikusten dut, alderdi horiek aurrera baino atzera egin behar dutelako. Oraingo gobernuaren ildoari jarraituko liokeen CiU eta PSC arteko ituna ere posible litzateke. Eta, azkenik, gobernu berritzaile bat ere posible da, eta hor Esquerra legoke.

Eta Carod-Rovirak norekin nahiago luke osatzeko gobernu berritzaile hori, CiUekin edo PSCekin?

Ikusi behar haiek zer nahi duten eta zer eskaintzen duten, beraiek erabaki beharko dute gobernu norekin osatu. Ikusiko dugu nazio ikuspegitik CiUk Esquerra moduko alderdi independentista batekin itun egoki bat egiteko adinako ausardiarik duen; eta ikusiko dugu PSCk Esquerra moduko alderdi ezkertiar batek eskatuko dizkion baldintzen gainean ituna egiteko adina ausardiarik duen. Pujol presidenteak berak esan zuen duela gutxi, Generalitateko presidentek ez zuela zergatik izan behar ezinbestez alderdi handien hautagaietako bat. Guk ez dugu ezer oparitzeko asmorik, eta hurrengo presidentea Artur, Pascual edo Josep Lluís dei daiteke.

Udal hauteskundeetan 414.000 bat boto lortu zuen ERCk. Egundoko emaitza izan zen zuentzat, baina orain berriz lortu behar dira.

J.L. C-R. ERCk normalean autonomikoetan lortzen ditu bere emaitzarik onenak, beraz oraingoan gure helmuga milioi erdi bototan jarri dugu. Gaur egun PPk duen eserleku kopuru berdina dugu, 12, eta oraingoan gure helburua haiek oso atzean uztea da. Esquerren diputatu kopurua 2 zenbakiarekin has-te nahi dugu, hortik aurrera datozenak ongi etorriak. Aukera guztiak oso zabalik daude, eta ez da baztertu behar PP ezik gainerako indarrak bilduko litzuzkeen kontzentrazio gobernu osatzea. Ni Generalitateko lehen-

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitaeraren bidezko laguntza

kutxa

gizarte ekintza

dakaria izateko aurkeztzen naiz hautagai eta horretan saiatuko naiz. Orain arte, Katalunian batzuk etengabe aritu izan dira proiektu nazionalaz (CiU) eta beste batzuk etengabe proiektu aurrerakoiaz (PSC). Bipartidismo hori udal hauteskundeetan bukatu zen, ERC eskema horretan indarrez sartu eta esan zuten proiektu nazionala eta proiektu aurrera-koia indar berdinez garatzeko zegoela.

Gorka, gatozen Eusko Legebiltzarrerara. Legebiltzarreko Mahaiaren auziperatzearen gaiak blokea dezake Legebiltzarraren jarduerara, Michavilla ministroak aditzera eman duen bezala?

G. K. Bi gauza bereizi behar dira hor. Bata gure auzia, eta horrek ez du blokeorik ekarriko; gainera, ikuspegi juridiko hutsetik aztertuta auziperatze honek ez du non sostengatu, beste gauza bat da, sumatzen den bezala, auzia juridikoa baino politikoa dela. Beste kontu bat da, bestalde, Michavilla jaunak aditzera eman zuen astakeria, hau da, Sozialista Abertzaleak taldearen bozekin onartutako lege eta ebazpen guztiak indarrik gabe uztearena... Hain astakeria galanta da, non Espainiako Auzitegi Gorenaren lehendakariak berak jakinarazi zion horrela ez zela. Munduko edozein legebiltzarretan bertako lana talde parlamentarioen bidez antolatzen da, baina bozkatzeko orduan botoa parlamentariarena da eta ez taldearena. Gorenako lehendakariak berak ere, Michavillak noraino joan nahi zuen ikusiz, argi adierazi zuen Legebiltzarreko Mahaiak eta Bozeramaileen Batzordeak SAREN taldea desgiteko Gorenak emandako aginduen gainean izandako bozketei buruz ebartziko zela. Baina Michavillarenak, azken finean, Aznarren gobernuaren blokeo nahia adierazten du.

Kataluniako Legebiltzarretik nola ikusten da Eusko Legebiltzarrean gertatzen dena?

J.L.C-R. Kataluniako Legebiltzarrak bere garaian onartu zuen -gehiengo oso handiarekin gainera- Eusko Legebiltzarrarekiko elkartasun adierazpen bat, aldi berean jasaten ari zen erasoak salatuz.

Jose Maria Aznarrekiko konparaketak eginenez, asko hitz egin da Mariano Rajoyri buruzko jarrerara eta izaera desberdinaz. Horrek epe ertainera aldaketarik ekarri dezake PPN?

G. K. Lehenik eta behin, ikusi behar da Aznarren eta PPren aldetik jaso duen sostengua %100ekoa izan dela. Ez dut uste alde horretatik ildo politikoa desberdintasun handirik egongo denik. Josep Lluís, zuk hitz egiten duzu galegoa, beraz, akaso ni baino hobeto arituko zara berare-

KATALUNIAKO HAUTESKUNDEAK

"Gaur egun PPK duen eserleku kopuru berdina dugu, 12, eta oraingoan gure helburua haiek oso atzean uztea da.

Esquerraren diputatu kopurua 2 zenbakiarekin hastea nahi dugu, hortik aurrera datozenak ongi etorriak.

Aukera guztiak oso zabalik daude, eta ez da baztertu behar PP ezik gainerako indarrak bilduko lituzkeen kontzentrazio gobernu osoa. Ni Generalitateko lehendakaria izateko aurkeztzen naiz hautagai eta horretan saiatuko naiz".

J.I. CAROD-ROVIRA

kin (Ironiaz begiratzen dio ERCko lehendakariari, eta honek ere ironia erabiltzen du erantzutean).

J.L.C-R. Galegoz elkar ulertzearena ez da erraza izango, batez ere ni galegoz mintzatzen naizelako baina bera ez. Bi gauza on behintzat baditu: bat, hitz egitean ez du ahots zoli edo zaratsatu hori; bi, hitz egitean ez du atzamarrarekin mehatxu egiten. Hortik aurrera badirudi itxura, jarrera eta formen aldetik beste erabatekoa izango dela.

Gorka, egiazki erantzunda, zuk zer gobernu mota ikusten duzu Katalunian datozen hauteskundeetan ondoren?

G.K. Bada horixe, Josep Lluís presidentea litzatekeen gobernu bat. Azken udal hauteskundeetan argi ikusi zen ERCk batez ere Bartzelona inguratzen duen hiri ingurune horretan aurrera egin duela, hor du klabea eta hor asmatzen badu, oso emaitza onak lortuko ditu.

Josep Lluís, Kataluniara itzuli aurretik utziko al zenioke aholkurik Euskal Herriari?

J.L. C-R. Halako aholkurik emateko ez dut balio. Baina gustatuko litzaidake bizi dituen muturreko egoerak (PPrena eta Batasunarena) gainditzea. Euskal Herriak bere izaera adierazteko tresna politikoak soilik erabil ditzala nahiko nuke. Gehitu nahi dut, EAK Euskal Herriaren etorkizuna lantzeko duen ikusmoldearekin bat gatzela, ildo horretan ikusi nahiko nukeela herrialde hau eta, besteak beste, Europako Batasunaren markoan burujabetzaren aldeko lanean elkarrekin jarraituko dugula.

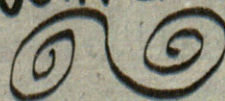
ERC eta CiUren artean beti egon da eztabaida ideologiko gogorra. EAEn, EA EAJrekin dago koalizio gobernuan. Zuei, zuzendaritzakoei ez, baina ERCko militantei bitxia egiten al zaie EA EAJrekin gobernatzen ikustea?

J.L.C-R. Ez, ERCtik oso normal ikusten da aliantza eta elkarlan hori. Herrialde demokratikoetan oso ohikoak dira eskuinaren eta ezkerrearen arteko gobernu osaketa horiek. Sanoa da, ez du arretarik deitzen.

G. K. Gaur egun eta hemen, indar metaketa ahalik eta handiena bilatzen saiatu behar izan gara, gure proiektuak desberdinak izan arren eta gure asmoa etorkizunari begira alderdi independente bezala aritzeko bada ere. Madrildik etorri zaigun erasoak elkartu egin gaitu aukera elektoral bezala. Bestalde, hautesleek ere begi onez ikusi dute gobernu mailan izandako elkarlana eta egoera honetan Euskadiren alde egindako apustua, eta horrek ere arrakasta elektorala ekarri digu. Baina EA eta EAJ alderdi desberdinak dira, eta horrela izango da etorkizunean ere. ■

BEDATSEA XITEAN
ARTZAIK BORTUALA
UTURRI URA EDAN ETA
KAMAÑAN LO EGITERA

JOTA ZAHARRA:

SAN MIELAK XITEAN
ARTZAIK BARDEALA
PUTZUKO URA **NIOA**
EDAN ETA
HAIZE AGERREAN LO EGITERA

Gorka Urbizu

MUSIKARIA

Txiki

Zaila da esplikatzeko gure herria non dagoen, urruti bizi den bati. Estatu-batuaren batekin saiatu nintzen azkene-koz, nire ingeles makarroniko (ham-burgesiko?) murriztaz "somewhere between Spain and France" esanez. Baietz zioen berak, baina ulertu ez duenaren begitartea nabari zitzaion. Zaila da esplikatzeko eta horrek txiki sentitzera eramaten gaitu, NOR galdera basiko horrek ere ezbaian jartzen gaituelako-edo. Baina berdin dio, ohituta egon beharko genuke, gure harrotasunean txiki sentitzen mundu zabalaren aurrean.

Lehengoan zitzada berezko hori sentitu nuen MTV-a ikusten ari nintzela. Show business-a bere osotasunean, *Music Video Awards* delakoa bideoklip onenak saritzeko ikuski-zun-ikuslitzun (teklatu demonio hau!) erraldoia da. Handik pasatu ziren Justin Timberlake, Coldplay, 50 Cent, Beyonce erregina berria, Metallica eta glamour-aren klubeko beste hainbat kide. Baina zein "gailendu" zen sariketa hori guztian? Ba *show business*-az dezente dakien beste erregina bat: Madonna, alegia. Bere salmentak urritze aldera egin bezain pronto eskandaloaren katalogora jotzen du honek berehala, askotan ikusi izan dugu. Jendeak zer nahi eta hura eskaini, audientziaren dekalogoak agindu bezala. Demasa izan zen hura: "Like a virgin" kantua entzuten zela, hara non agertzen diren ezkon-jantzi xuri-xuritan, superpoparen bi izarrak, Britney Spears eta Christina Aguilera, ilehoria eta (orain) beltzarana, Zipi ta Zape. Ave Fenix-a bailitzan Madonna agertzen da bien erdian eta ikuskizunaren amaieran, ez zien ba bata zein besteari ezpainetan muxu bero bana eman!! Demasa, bai horixe. Eta hortxe, zur eta lur, ordura arte artista polemikoaren rola jokatzen ari zirenak, bere statusa mantentzearen besteak-baino-gehiago-nauk diotenak deseroso euren eserlekuetan, protagonismoa lapurtua izan zaionaren ezinaz. Snoop Doggy Dog, Eminem (raparen ardi txuria), Fred Durst, ahaztuak eta jokaldirik interesgarriene-tatik kanpo, ti-ta batean. Handinahiak txiki, muxu bat dela-eta. Nola ez zitzaion inori aurretik bururatu? Missy Elliot-en txandal jasanezina ere ahaz genezan lortu zuen ekin-tza zuzen horrek, eta hori ez zen batere lan xamurra!

JUAN CARLOS ELORZA

Eta berriz ere sinestu egin nuen "boikot" forma bereziotan, helburuen diferentzia alde batera utziz, opari lesbiko hori New York-eko Giraldira izango balitz bezala. Eta gauza dagoen bezala egonda Madonna-ren ekintza morbosoa hori artisten artean "aldarrikapen" bakarra izateak kezkatu egin ninduen, bai. Musika sentimenduak adie-razteko bide motzenetakoa izateaz gain, errealitateaz hausnar arazteko ahalmena duela sinestu nahiko nukeelako. Dixie Chicks gorrotatuentzat inork ez zuelako hitzerdirik esan. Mezudun kamiseta ziztrin bat ere ez. Izan ere garai latzak dira ezber-din pentsatzeko, 11-S horretan dorreekin batera beste zeozer gehiago erori zelako inperioan, pentsamolde askatasun apur bat, esaterako. Baina hori beste kontu bat da. Haria galdu egin dut azkenaldian asko kez-katzen nauen gai honekin. MTV Video

Ez ditut ikusten Alaitz eta Maider elkarri muxuka

Gaztea Sarietan, triki-popak bizi duen krisialdia konpontzeko saiakera batean. Ez jauna.

Nahiz eta ETB-n eskuak igurtziko lituzkeen batek baino gehiagok, azkenaldion inposatu nahi den eusko-glamourra ikusirik

Musi Award-ei buruz ari nintzen eta Madonnaren menage a trois-az, aipatu ekin-tzaren oihartzun mediatikoaz. Eta txiki sen-titu nintzenaz.

The Mars Voltaren disko handia entzuten dudanean bezalaxe, txiki. Izan ere ez ditut ikusten Alaitz eta Maider elkarri muxuka Gaztea Sarietan, triki-popak bizi duen kri-sialdia konpontzeko saiakera batean. Ez jauna. Nahiz eta ETB-n eskuak igurtziko lituzkeen batek baino gehiagok, azkenaldion inposatu nahi den eusko-glamourra ikusirik. Gure herria txikiegia da ordea, eta non dagoen esplikatzeko zaila gainera: "Somewhere between Spain and France". ■

Bihotzaren kronika

Literaturak, zineak, eta arteak, oro har, etengabe miatzen dituzte giza-kiaren sentimenduak eta emozioak. Oinazea edo harrotasuna, maitasuna edo enbidia, elkartasuna edo beldurra... mota desberdineko gogoeta sakon eta adierazpen artistiko bikain askoren iturri dira. Nork ez du negarrik egin zenbait film ikusten edo libururen bat irakurtzen? (niri neuri, aitortu behar dut, behin baino gehiagotan etorri zaizkit negar anpuloak begietara egunkariko albisteren bat irakurtzen nengoe-la). Sarritan tankera horretako lanak izaten dira gure gogoan grabatuta geratzen direnak, gudan emozio indartsu bat eragin dutelako. Esan ohi da, horrela, bihotzari berba egitea askoz eraginkorragoa dela adimenari egitea baino.

Eta lan horretan jardun du, itxura guztien araber, telebistaren udako programazioak, arratsaldeetakoak bereziki. Ordu batzuetan, adimenari hitz egiten zaio eta Irak, Prestige edo pneumonia atipikoa aipatzen dira; eta, beste batzuetan, bihotzari begiratzen zaio, eta kronika sentimental bat agertzen da pantailan. Milaka begik arreata osoz jarraitzen diote kronika horren garapenari,

INIGO AZKONA

eta alaba gaztea hil dioten ama baten mendeku nahia ikus daiteke ordu batean, eta handik minutu batzuetara, famaturen baten bizitzaren alderdirik ezkutuen arakatzen duen erreportaje luzea. Dena zaku berean, baina estilo desberdin bi.

Batzuk glamourraz jantzen dira eta arinkeria huts bihurtzen dituzte jende ospetsuaren balizko tragediak, ikusleari berriketa gustatzen zaio-lakoan. Hartara, giza sentimenduen artean urkoarekin urrikaltzea baldin bada *giza* estatusa ematen diguna, sentimendu zinez hunkigarria, piztien mailan mugitzen ari gara oraindik, zeren saio horietan krudeltasuna modan dago: lehen-goan, famatu baten alabak kazetariei eskatzen zien, negarretan, mesedez bere familia bakan uzteko. (Eta gertakaria deskribatzen zuen kazetariak barre egiten zuen!). Esan gabe doa jende famatu guztiak ez duela merezi urrikaltzerik. Izan ere, batzuk ospe eta diruaren truke prest daude euren intimitate guztia gure begien aurrean jartzeko eta, zentzu horretan, hedabideen jardunak eta pertsona hauenak bat egiten dute bete-betean, beharizana elkarri asetuz.

Tankera horretako saioek, gainera, arbuio publikoa besterik merezi ez duten zenbait pertsona nolabaiteko heroi bihurtarazten dituzte, behin eta berriz hedabideetan agertzeak ematen duen eragin ulergaitzaren bidez. Eta, horrekin batera, harrigarria da kazetari lanak hartzen duen izaera: jendearen moraltasunaren epaile gisa, hortxe ari dira, senar-emazte ospetsu batzuen banaketan arrazoiak nori eman behar zaion erabakiz.

Krudeltasuna modan dago, eta modan ere

daude kortesia eta adeitasun falta, saio *bizjak* egin guran... omen. Hori horrela, irain zakarrak barra-barra entzun daitezke saio batzuetan, eta nolabaiteko tertulia izan behar zena ahohandi batzuen arteko errieta baldar eta zaratatsua baino ez da. Baina, gauza guztien artean, harrigarriena iruditzen zait nola iristen diren iritziok, iradokizunok jende arruntarengana, zelan lortzen duten gure amak espainiar kantari baten eta alkate ohi baten arteko harreman sentimentalaren gorabeheraz hurbileko senide batenak bailiran berba egitea.

Eta zer esan beste estilo bateko *bihotzeko* saio horietaz, jende arruntaren bizipenak aurkeztu gura dizkiguten horietaz? Are patetikoagoak dira. Zinez tamalgarriak. Kronika honek giza sentimenduen erabilera gaiztoa eta arbuigarria egiten du, baina kronikaren jarraitzaileak milaka eta milaka dira. Gure bihotzari berba egin gura omen dioten telebista saio horiek, gure barnebarneko izaerara heldu gura omen duten kronika horiek itzelezko entzute mailak hartzen ari dira

Eta zer esan beste estilo bateko

bihotzeko saio horietaz, jende

arruntaren bizipenak aurkeztu gura

dizkiguten horietaz? Are

patetikoagoak dira. Zinez

tamalgarriak. Kronika honek giza

sentimenduen erabilera gaiztoa eta

arbuigarria egiten du

eta katea guzti-guztiak (pribatuak eta publikoak, bertakoak eta Euskal Herriatik kanpokoak) lehia bizian ari dira ikuslea hunkitzeko. Batzuek doto-reago dihardute, beste batzuek, zakarrago; baina denek dute helburu bera. Honen guztiaren azpian, alabaina, galdera handi bat dago egiteko: zerk bultzatzen ote du pertsona arrunt bat jendaurrean horrela biluztera, bizitzaren alderdirik intimoena lotsagabeki aurkeztera?

Ziur nago askotarikoak direla pertsona xehearren jarrera azal lezaketen motiboak, baina kontua da horiekin, eta famatuen gorabeherekin, telebistak bizitza propioa duen eta etengabe elikatzen den azpikronika bat eraikitzen duela, gizartea eraldatzen duten hamaika gatazka politiko edo ekonomikoei erreparatu gabe. Eta ia konturatu gabe, apurka-apurka, bizitza publiko eta pribatuaren arteko mugak gero eta ilunagoak dira. ■

TXANDAN
Joxerra Garzia

Goizean behin

Bost urte egin nituen Euskadi Irratian lanean, irrattia sortu berrian, 1983an hasi eta 1988ra arte. Orain, hogeitaz gehiago bizkarrean, bizpahiru lanbide probatu eta hamaika eskarmentu hartu izanak ematen duen urrutiramendutik, esan dezaket ez dudala batere damu irrastian jardun izana, eta are gutxiago irrattia garaiz utzi izana. Probatu orduko maiteminduta, maiteminduek ohi duten moduan jardun nuen nik irrastian: herio batean, hezur munitarainoko inplikazioaz. Eta horrela jarduteak badu alde txar nabarmen bat: ez daitekeela luzaroan horrela jardun, eta, beraz, entusiasmo, ezinbesteko osagarria bada ere, ez daitekeela izan irrategintza normaldu baten oinarri bakarra.

Euskarazko irrategintza normalduaren aurre-historia zen gurea, eta guregatik izan balitz, apenas inoiz iritsiko zen normaltzera. Zorionez, berehala sartu zen irrastian normalizaziorako urrats hori egingo zuen gazte jendea, larunbat goizetan aurrena, eta berehala goizero. Gurearen pareko edo areagoko entusiasmoari metodoa erantsi zioten gazteok, talde-lana oinarri zutela.

Eta halaxe, goizean behin eta berriz mailari eutsiz, euskarazko irrategintza normaldua atera zuten patrika-zulotik uhinen plazara. Euskarazko komunikabideen historian toki gorena merezi du, beraz, dudarik gabe, "Goizean behin" magazina sortu eta hamabost urtez eutsi dion lan-taldeak. Eta seguru nago merezi duen hori aitortu ere aitortuko zaiola goiz edo noiz, nahiz merezi baino isilagoko amaiera izan duen. ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

Kirtena, irtena

Hala deituko nioke nik, bere onetik aterata dabilenari. Eta neurritz kanpoko jardunean arriskutsua iritziko banuke, kirtenarena aldatu eta bere arriskuari legokiokeena ezarri beharko nioke. Eman dezagun lau gizonen antzeztan duten obra prentsaren aitzinean aurkeztan ari direla eragin-korragoa izan dadin. Testua, emakumeak gutxiesteko egin izanik, eman dezagun fina dela eta atseginki emana. Elegante. Telebista kate bateko emakume gaztea hurbiltzen zaie elkarrizketatzeko asmoz. Gizon adintsuena da berriusua, laineza puntua goratua duena. "Emakumeak, bukatu gabeko produktuak zaituztegu". "Gaztezarroa harrapatu eta bertatik igarotzeke bertan bizi zaretanak". "Gizonezkoak behar bezala laztantzen, ukitzen ez dakizuenak". Eta hori esateaz bat, esku eskubiaz neska kazetariaren ankatarteari aluaren alturan txalo-zarta ematen dio bosten barre algarek onarpen. Nik neronek ikusia. Gizonezkoak emakume, kazetaria gizon gaztea eta alua barrabilak. Adintsua, Pilar Bardem jokalaria espainola. Ez dakit nik bere inguruko gizonekin bizita, aitona, aita, anaiak, semeak, semeen aitak, ondorioztatua ote duen adierazitakoa. Hala balitz, zoritxarrekoa bera, hain mundu ergela bizitzea egokitu eta besteren bat sortzeko gauza izan ez dena. Gaixo Pilar, ergela eta kirtena arriskutsua baino zaren hori. ■

Lourdes Oñederrari:

Azken ARGIAko alean irakurri nuen zure iritzi artikulua, EH-ko egoera politikoaz-eta. Intelektuala ez naizen arren, gaian sakondu nahiko nuke nik ere.

Ez naiz hasiko España-ren ideia-
ren izenean zenbat eta zenbat norba-
nako eta herri hil dituzten Euskal
Herrian, egun España-tzat daukaten
beste herri batzuetan, eta baita beste
hainbat lekutan ere, ETA-k eraginda-
ko mila bat hildakoak justifikatzeko.

Onartzen dut etikoki "begia begi
truk" dioen legea ez dela onargarria.
Ez eta begi bat herri oso bat denean
ere. Ez pertsona bat bakarrik.

Zaila da baina, lege hori beti erres-
petatzea begian ziria etengabe sar-
tzen ari bazaizkizu. ("Alde batean,
zein bestean"). Niri, akaso, ez didate
behar beste ziria sartu, eta erreazio-
ak pertsonatik pertsonara ere alda-
tzen dira.

Argi dagoena da gatazka politiko
bat dagoela. Eta indarkeria dagoela.
Eta horren aurrean batzuk alde batera,
beste batzuk bestera, eta beste "galdu"
batzuk, antza, "armairuetan" gorde-
tzen direla, "ez batarenak, ez besteare-
nak" direla-eta. Bakoitzak bere egoera
pertsonala bizitzen du.

Baina nik uste dut egoeretan
baino gehiago irtenbidetan merezi
duela sakontzea. (Akaso hori izan da
zure gogoetan faltan bota dudana).

Niretzako beti egon dira bi irten-
bide posible: 1- Negoziatzea. 2-
Kaka guztia atera, aitortu, garbitu eta
konpontzea.

1.ak huts egin du orain arte: Argel-
en (ETA-estatu espaniarra) eta Liza-
rra-Garazin (EH-ko talde/erakunde
batzuek egin).

Etorkizunean ikusi beharko da zer
eman dezakeen.

2.ari ekiteko gonbita bat dago
Udalbiltzak luzatua: salatu eta bete-
razi ditzagun Euskal Herri osoan
egindako emagiza eskubide urraketa
guztiak. Guztiak. Norbanakoei egin-
dakoak zein herriari egindakoak.

Askok kontrakoa uste arren, ezker
abertzalea 1.a da prest dagoena bide
horri ekiteko. Zergatia oso sinplea
da, begi bistakoa. Helburu horretara
iristeko geratzen zaion pausoa oso-
oso txikia da. Egia esan, ia ez dago.
Zergatik?

Behin irakurri nuen emagiza esku-
bide baten urraketa gertatzen denean
zeintzuk diren urratzaileak jarraitu
beharreko pausuak. Lehen-lehenik
egiletasuna aitortzea, bigarrenik
ekintza salatzea, gero, nahi bada,
dolua adieraztea, barkamena eska-
tzea...

Baina EH-ko gainerako urratzai-
leen artean, badaude batzuk (PP,
PSOE, PNV-EA-IU, PSF...) oraindik
ere lehen pausoa ezin luzatu dabilta-
nak. Lotsagorrituko ziren. Bakezaleak,
pluraltasunzaleak eta demokrazia-
zaleak direlako. Jakina, ni ere horren
txintxoak banintz oso gaizki pasatuko
nuen, batzuetan zeinen koldarra eta
biolentzia naizen ikustean. (Ertzaintza
eta abarren torturak kasu).

Baina tira, hala ere, pluraltasuna,
demokrazia eta bakearen ikur den

Juan Jose Ibarretxeri luzatuko nioke
gonbite bat. Bere karrera politiko
paregabeen beste ekimen ausart bat
'euskal gizartea' bere etxetik ateraraz-
teko: manifa bat.

Baina manifa bat ausarta: 'Emagi-
za eskubide guztiak, Euskal Herri
osoan' Gasteizen egingo genuke,
karga polizialak (Ibarretxek deitzen
badu ez dira egongo, ezta?) eta desa-
dostasun politiko batzuk ekiditeko.
Eta nik betiko moduan autobusa
hartu behar ez izateko.

Polita izango da atxikimenduen
kontua. Nork ematen duen lehenen-
go, bigarren... ze intelektual joango
diren, zenbat herritar... Tamalez, uste
dut Ibarretxeren plana autonomiaren
hobekuntzan geratuko dela, galdeke-
ta edo inkesta batekin zurituta (kon-
traindikazioa: inkesta erkidegoko
biztanleei bakarrik egingo zaie, nafa-
rrek, lapurtarrek, xiberutarrek-eta
badakite zer egin hurrengorako:
PNV bozkatu).

Euskal intelektualen artean nortzuk
apuntatzen zarete? Geratuko gara Iba-
rretxeren deiaren zain? Ertzaintzak
kargatuko du? (hurrengo manifarako
lehen urraketa izango genuke). Baina
tira denok nahiago dugu inongo urra-
ketarik ez gertatzea. Ez hori, ez beste-
rik.

Rolando S. Bakarikoa
(Gasteiz)

www.kaixo.com
internet

12 Tribu

Dozena
bat reggae

❑ Ezpalak
❑ Argitalpenak
❑ Ikuskizunen agenda

❑ Denbora-pasak
❑ Ihesi
❑ Makina bat kontu

Nagoen lekutik

Josu Iztueta
Esloveniatik

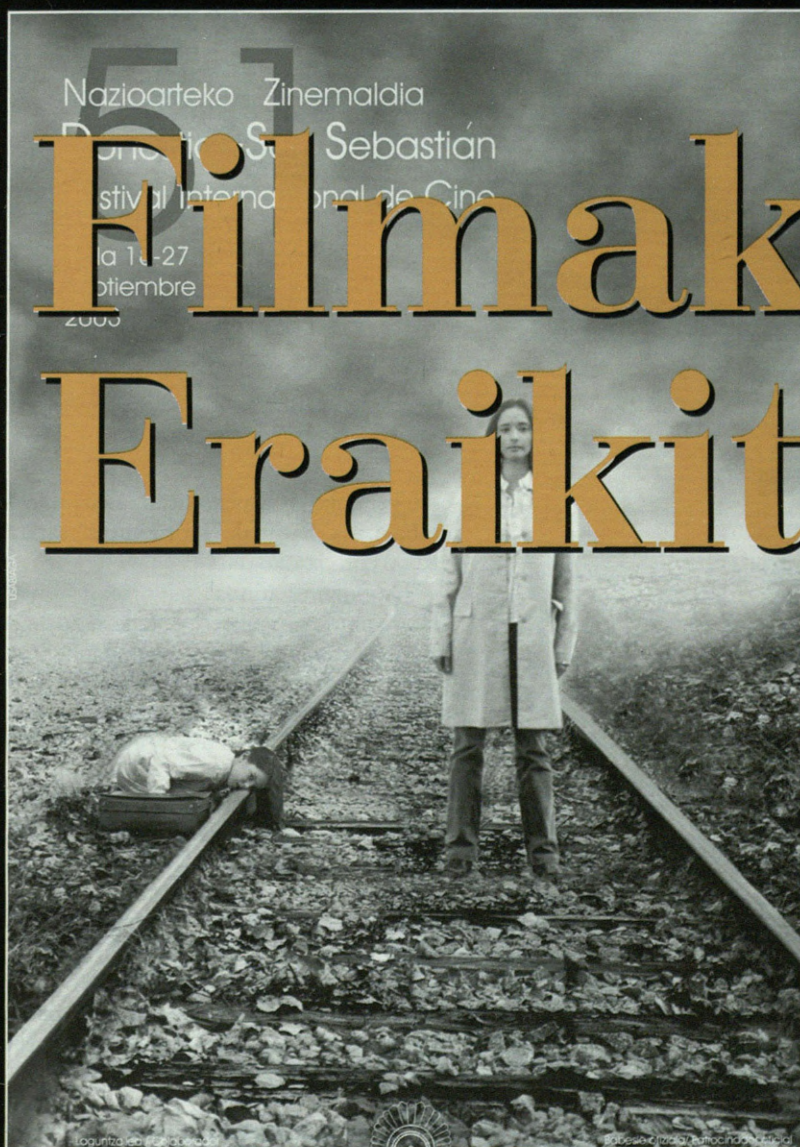
ARGIA

erdiko kaiera

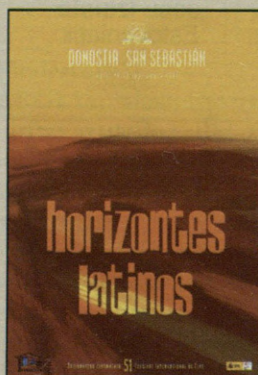
kultura eta aisia

Donostiako Nazioarteko

Zinemaldia 51

Zinemaldiak aurreko edizioko 50. urteurreneko ospakizunak alde batera utzi eta edizio berri bati ekin dio aurten. Irailaren 18tik 27ra ehunka film izango dira ikusgai. Era guztietako filmak, baita oraindik osatu gabe dauden film multzo bat ere.

Gero eta gehiago dira bukatu gabe geratzen diren filmak. Izan ere, teknologia digitalak filmeen erro-dajea errazten du baina horietako asko amaitu gabe geratzen da. "Etorkizun Latinoa" sailaren barruan dagoen "Zinema Eraikitzen" ekimenak bukatu gabeko film horiei finantzazioa lortzeko aukera eman nahi die.

JON GARAÑO

IZENAK ARGİ UZTEN duen moduan, Donostiako Nazioarteko Zinemaldian mundu osoko filmak izaten dira ikusgai. Europa, Amerika, Afrika, Asia zein Ozeaniakoak. Nazioarteko zinemaldi bihurtu zenetik, bigarren edizioan, bokazio hori izan baitu beti Zinemaldiak.

Aurrekoa egia izanik ere, azken urteetan Donostiako Nazioarteko Zinemaldiak Hego Amerikako zinegintzari arreta berezia eskaini izan diola nabaria da. Eta horren lekuko da aurtengo edizioan "Etorkizun Latinoa" saila jarriko dela abian. Hego Amerika zein Iberiar penintsulako zinematografien erakusle-berria, hain zuzen.

Sail berri honetan Espainian ezezagunak diren filmak, osorik edo partzialki Hego Amerikako herrialde batean ekoiztu izan direnak, jatorri latindarreko zinegileek zuzendu edota mundu zabaleko komunitate latinoen egoera hizpide duten pelikulak ikusi ahal izango dira. Arturo Ripstein zine zuzendari mexikarrak zuzendutako nazioarteko epaimahai baten

esku geratuko da hauen artean onena zein den erabakitzea. Sarituak "Horizontes" saria eta 18.000 euro jasoko ditu.

"Etorkizun Latinoa" sail orokor honetan, "Horizontes Aukeraketa", "Made in Spain" eta "Zinema Eraikitzen" azpisailak daude. Lehenengo azpisailean Hego Amerikarekin zerikusia duten filmak sartzen dira, bigarrenean berriz Espainian azken urte honetan ekoiztuak izan diren filmak.

Hirugarren azpisailean berriz film multzo bitxiago bat topa daiteke: amaituak izateko diru laguntza baten beharra eduki eta horren bila dabiltzan film latinamerikarrak, hain zuzen.

"Zinema Eraikitzen" ekimen hau 2002. urtean sortu zen Toulouseko Rencontres Cinémas d'Amérique Latine Zinemaldia eta Donostiako Nazioarteko Zinemaldiaren elkar-lanaren ondorio bezala.

Hasitakoa bukatzeko ekimena

Lehenengo aldiz Europako bi zinemaldi

film luze latinoamerikarren osatzea erraztea du helburu. Errodajea egina izan arren, amaitu gabeak dauden filmak baitira aukeraturakoak. Hots, grabatuak izan ostean post-produkzioari, irudi eta soinuaren muntaia eta egokitzapenari ekin ahal izateko zailtasunak dituzten filmak.

Teknologia digitalaren etorrerarekin, jende askok kamera digitalarekin filmak grabatzeari ekin dio. Grabaketaren kostuak asko jaitsi dira, eta hori horrela izanik, teknologia berriek orain dela gutxi arte existitzen ez zen aukera bermatu diete zinegileei euren filmak grabatu ahal izateko.

Baina film bat ez da grabaziora, erroda-jera, mugatzen. Behin grabatua dagoenean era profesionalean editatu behar baitira bai irudia eta baita soinua ere, filma publikoak

ak amaiera baten bila

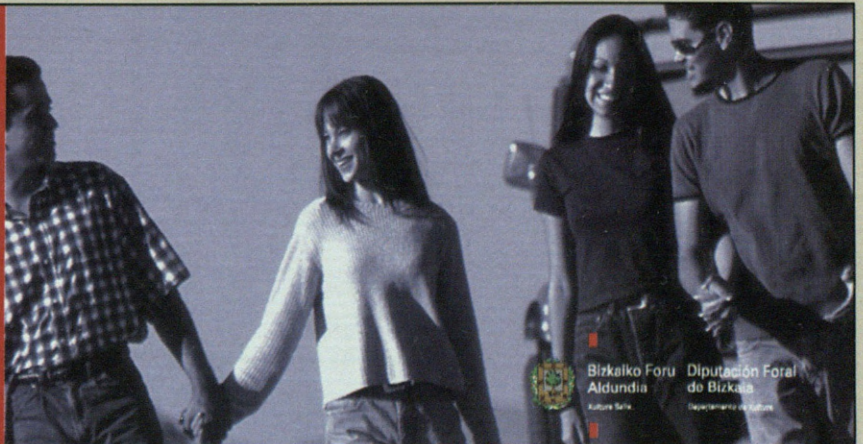
elkartu ziren zinema latinoamerikarrari irtenbide berriak eskaintzeko asmoz, herrialde hauetako segurtasun ekonomiko ezak izugarrizko trabak jartzen baitizkie amaitzear dauden film proiektuei.

Bi zinemaldien elkarlanetik jaiotako ekimen honek, zorrozki aukeraturako fikziozko

eskatzen duen gutxiengo maila teknikora irits dadin. Hemen hasten dira zinegileen arazoak, post-produkzio teknologia eta teknikari hauen lana ez baita batere merkea izaten.

Gainera, nahiz eta bideo digitalean grabatuak izan, zine aretoetan ikusgai izateko film

gure!
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Zinema sailkatzen

Sail ofizialaren lehiaketan parte hartzen duten filmez gain, beste hainbat film ikusi ahal da sail desberdinetan. Aipatu "Etorkezun Latinoa" horrez gain, beste lau sail daude. Ezagunena, ziurrenik, jende multzo andana biltzen duen Zabaltegi saila.

SAIL OFIZIALA

FIAPF Produktoreen Elkarte Nazioarteko Federazioak "espezializatu gabeko film-lehiaketatzat" dauzkan gainerako zinemaldietan bezala, berriki egindako eta beste ezein zinemalditan lehiatu gabeko film aukeraketa zabala eskaintzen du Donostiako Zinemaldiak bere Sail Ofizialean. Bertan aurkeztzen diren filmek baino ez dute Urrezko Maskorra irabazteko aukera.

ZABALTEGI

Sail informatibo honek gaur egun munduan egiten diren filmeen erakusgarri zabala eskaintzen du. Bertan, beste nazioarteko zinemaldietan aurrez aurkeztutako film onenak ematen dira, hala nola zinegile berrien emaitza interesgarrienak eta epaimahai ofizialeko kideen azken lanak. Askatasuna da sail honen ezaugarri nagusia. Formatu, iraupen, estilo eta genero desberdinetako filmak programatzeko libre da.

ATZERA BEGIRAKO TEMATIKOAK

Kontzeptu generiko bat ardatz izanik, eta izenburu alegori-

ko batean laburbilduta, zine areto komertzialetan (baita espezializatueta ere) inoiz gutxitan ematen diren filmak elkartzen eta eskaintzen ditu Zinemaldiak ikusleak zineaz luze goza dezan. Aurtengoan, "Bizilagun eta adiskide artean (Magrebari atea zabalik)" saila izango da ikusgai, non Maroko, Algeria eta Tunezeko filmak ikusi ahal izango diren.

ATZERA BEGIRAKO KLASIKOAK

Zinemaldiaren ohiko atala dugu zine zuzendari klasikoei eskaintzen zaien atzera begirakoa, gutxi eta gaizki ezagutzen diren zinegileen lanetara hurbiltzen gaituena; horien artean Robert Siodmak, James Whale, William Dieterle, William A. Wellman, Gregory La Cava, Tod Browning, Mitchell Leisen, Mikio Naruse, John M. Stahl, Carol Reed, Frank Borzage edo Michael Powell buruz egindakoak azpimarra daitezke. Aurten Preston Sturges komedia sortzaile handiari eskainiko zaio sail hau.

ATZERA BEGIRAKO GARAİKIDEAK

1985az gero, Zinemaldiak atzera begirako berezia eskaintzen die gaur egun lanean diharduen hainbat zinegileri, ikuspegi zabal eta aberasgarri batetik. Sail honetan lekua izan dute, besteak beste, Roman Chabaud, John Sayles, Hou Hsiao-hsien, Eloy de la Iglesia, Peter Bogdanovich, Terry Gilliam, Bertrand Tavernier, Bernardo Bertolucci, Otar Iosseliani edo Volker Schlöndorffek. Aurten Michael Winterbottom britainiarraren lanak eskainiko dira.

hauek zine formatura pasa behar izaten dira eta hau ere ez da merkea izaten. Honi guztia-ri soinu nahasketak, musika konposaketa, banatze eta publizitate kostuak, besteak beste, gehitu behar zaizkio. Hori horrela izanik, film asko bukatu gabe geratzen dira gaur egun eta hauei irtenbide bat emateko sortu zen "Zinema Eraikitzen" ekimena.

Lehen ere film bukatu gabeak bazeuden, baina orain askoz gehiago daude. Grabaketak zine formatuan egiten zirenez, garestiagoa zen errodate bati ekitea eta jende gutxik ekiten zion honi teknologia digitala asmatu aurretik.

Egun pelikula bat egin nahi duenak maiz ez du filma grabatu ostean zer etorri daitekeen pentsatu nahi izaten. Nahiago izaten du grabatu eta geroako gerorako utzi. Badira beste zinegile batzuk filma bukatzeko arazo guztiak grabaketaren ondoren etorriko direnaren oso jakitun direnak, baina grabaketari ekiten diotenak, grabatutako irudiak filma bukatzen interesatua egon daitekeen ekoizle bati kontentzitzeko bidea izan daitezkeelakoan.

Arrazoi batengatik edo bestearengatik, kontua da zinegile hauek hasiak dituztela euren filmak, grabaketa burutua izaten dute, eta hortaz "Zinema Eraikitzen" egitasmorako hautagai direla.

Zine profesionalentzat

Egitasmoaren mekanika sinplea da: Zinemaldian zine profesional talde bati erakusten zaizkie amaitu gabeko film hauek, zine profesional hauek nahi izanez gero film hauen finantzazioan parte har dezaten.

Egia esan, film hauek ez daude publiko orokorrari begira zuzenduak, amaiturik gabeko filmak diren heinean. Nazioarteko ekoizle, banatzaile, industria teknikoen ordezkari, telebista, zinemaldi, erakunde eta prozesu zinematografikoaren etapa desberdinekin zerikusia duten enpresei zuzenduta daude soilik. Izan ere, profesional hauek baitira filmak ikusleengana eramanez ditzaketenak.

"Zinema Eraikitzen" ekimen honek aukera berria eskaintzen die post-produkzio aldian dauden latinoamerikar eta Espainiako zinegile gazteen film independenteei. Donostiako Zinemaldiak honako ekimenean esku hartzea eskaintzen baitie Espainiako zinegile gazteei ere.

Esperientziaren fruituak

Esperientziak Toulouseko Rencontres Cinémas d'Amérique Latineren lankidetzarekin gauzaturiko sail honek zuzendari eta ekoizleei euren lanak gauzatzeko aukera berriak

"Historias mínimas" filma Toulousen burutu zen lehenengo "Zinema Eraikitzen" ekitaldian jaio zen eta ordutik hainbat sari irabazi du.

eskaini dizkiela frogatu du. Beharbada inoiz ikusi ahal izango ez genituen filmak bi zinemaldi hauen ekimen honen haritik pantailaratu ahal izan baitira.

Lekuko esanguratsuen ziurrenik "Zinema Eraikitzen" en lehenengo edizioan jaio zen Carlos Sorinen "Historias Mínimas" film argentinarra izan daiteke. Toulousen burutu zen "Zinema Eraikitzen" ekimenaren lehen edizioan jaotako film honek, besteak beste, iazko Donostiako Zinemaldian epaimahaiaren sari berezia, Sundance World Cinema sailerako aukeraketa eta Argentinako zine kritikak ematen dituen zortzi Zilarrezko Kondor lortu zituen, horien artean film onenaren saria. Horrez gain, Hego Amerikako hainbat herrialdetan, Frantzia eta Espainian estreinatu zen.

Sarituak eta estreinatuak izan diren beste film batzuk ere atera dira ekimen honetatik, baina baita estreinatu ezin izan diren film

Lehen ere bazeuden film bukatu gabeak, baina orain askoz gehiago. Grabaketak zine formatoan egiten zirenez, garestiagoa zen errodaje bati ekitea eta jende gutxi ekiten zion teknologia digitala asmatu aurretik

batzuk ere. Dena den, denak izan dute "Historias Mínimas" filmak izan duen aukera bera, izan ere ekimen honek ez du bermatzen filmeen arrakasta; filmak osatzeko aukera bat besterik ez du eskaintzen.

Aurtengoa "Zinema Eraikitzen" en laugarren edizioa da, eta Donostiako Nazioarteko Zinemaldian gauzatzen den bigarrena. Edizio honetarako aukeratuak izan diren zortzi filmak "El transcurso de las cosas", "El cielito", "Fugaz", "Pueblo chico" eta "Otra vuelta" argentinarrak, "Los suspiros de mi corazón" espainiar-argentindar koprodukzioa, "Metero" brasildarra eta "La sombra del caminante" kolonbiarrak izan dira. Oraindik grabaturiko film proiektuak baino ez diren arren, aurki akaso hauetakoren bat zine aretoetan edota datorren urteko Zinemaldian ikusteko aukera izan dezakegu. Hala bedi. ■

GASTEIZ

Irailaren 26tik urriaren 12ra,
Gasteiz etorbidean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

**Bizi
irakurriz!**

Dozena bat reggae

JON GURRUTXAGA

URTEAK PASA AHALA musika mundua gero eta estilo gehiagotan banatzen ari da. Azkenaldian fusioak musika mota gehiago sortzeko parada eman du. Eta hortaz, entzuleak askoz ere aukera zabalagoa du. Euskal Herrian musika estilo bat izan da nagusi hainbat urtetan. Azken urteotan, ordea, mundu zabalean bezala estiloak ugaritu egin dira: heavy-a, rock-a, hip-hop-a, technoa... Bob Marley eta The Wailers taldeak Europan hain ezagun egin zuen reggae-ak ere bere tokia topatu du gure artean. Askok ez badira ere, badaude Jamaikako doinu horiek jorratzen dituzten taldeak. 12 Tribu banda azpeitiarrak ia zortzi urte daramatza rastafari doinu dantzagarriak Euskal Herrian barrena hedatzen.

Popetik reggaera

Aurrekariak topatzen hasiz gero Uztatek izan zen 12 Triburen hazia erein zuen

Dagoeneko
zortzi urte
daramatza 12
Tribu talde
azpeitiarrak
Jamaikako
reggae doinuak
jorratzen.
Bidean partaide
aldaketa ugari
izan eta
estudioko bi
disko utzi
dizkigu.

banda. Izan ere, talde hartatik zetozen Jorge, Txato eta Galo izan ziren proiektu berriaren bultzatzaileak. Borja, Mark, Jaques eta Peio izan ziren beraiekin batera lehen formazio sendoa osatu zutenak. Bi gitarra, baxua, bateria, saxoa, teklatura eta tronboiaz osatutako bandak Tau Ceti izenpean egin zuen lehen grabaketa. Lau abesti haiek, ordea, ez ziren bakarrik argitaratu. Bilduma hartan beste hiru talde azpeitiar izan zituzten lagun. "Atxuiya Sound" izenarekin kaleratu zen lana. Orain bezala, grabaketa hartan ere ingelesez mintzatu ziren, izan ere, Mark abeslaria australiarra da. "Egia da ukitu internazionala ematen diola taldeari. Baina egia esan, beharrianagatik egiten dugu ingelesez. Mark eta Txato bateria-joleak dira abesten jartzen diren bakarrak. Bestalde, bateria jo eta abestea ez da batere erosoa. Hortaz, Mark da abeslari nagusia. Gustatuko litzaiguke abesti guztiak euskaraz abestea, baina..." , diosku saxofoi-joleak. Lehen grabaketa hartan

oraindik pop doinuak jorratzen zituzten, baina jadanik hasiak ziren reggae munduan murgiltzen. Estraineko diskoa 1998. urte inguruan kaleratu zuten. Grabazio berriarekin batera banda azpeitiarrak izena ere aldatu zuen. Horrela, Israelgo hamabi tribuak gogoratuz 12 Tribu izenez bataiatu ziren. Formazioan hainbat aldaketa izan eta gero, beste hiru partaide sartu ziren taldean, banda azpeitiarra tronpetaz, DJ batez eta perkusioaz indartuz. Eizagirreraren esanetan baliabide oso gutxiarekin burutu zuten grabaketa: *"Zortzi pistako mabai analogiko batean grabatu genuen, ahal zena egin genuen"*. Produkzio guztiaz taldea arduratu zen eta banaketarako Gaztelupeko Hotsak diskoetxearen laguntza izan zuten. Argitaletxeak "Hotsak" zigiluarekin kaleratu zuen "Who's your leader" izeneko estraineko lan hura. Makina bat kontzertu eskaini zituzten lan harekin. *"Armintzako Txapel Reggae Jaialdian izan ginen, Nafarroan ere hainbat emanaldi egin genituen, gaztetxe askotatik pasa ginen. Eskarmentu handia bartu genuen garai hartan"*, onartzen du saxofoi joleak. Kontzertuak eskaintzeari utzi gabe bigarren disko bat grabatzeko abestiak konposatzeari ekin zion banda azpeitiarrak. Horrela, joan zen neguan "In it together" grabatu zuten. Gaur egun zazpi partaidek osatzen dute 12 Tribu: Mark (ahots nagusia, gitarra solista eta erritmikoa), Ladis "Ras la" (baxua eta koroak), Imanol (teklatura), Txato (bateria eta koroak), Dono (tronpeta), Pello (tronboia) eta Borja "Txarly" (saxoa, flauta eta koroak).

Jamaika, rastafaria, filosofia eta bizimodua

Gaur egungo beste hainbat estilok bezalaxe reggaeak ere Ameriketara Afrikatik eramandako esklaboen musika tradizionalan ditu sus-traiak. Horrela, bluesa Mississippi inguruan sortu zen moduan, reggaea Jamaikatik dator. Mento izeneko, Jamaikako musika tradizio-nala da Eizagirreraren esanetan reggaearen jatorria. *"Mentoo rhythm & blues eta soularekin nabastean ska musika sortu zen Jamaikan. Skatalites eta Laurel Aitken dira, besteak beste, estilo hori gure artean ezagun egin dutenak. Bob Marley bera hasieran ilea soilduta ibiltzen zen eta ska estiloa jorratzen zuen The Wailing Wailers taldearekin. Ska-ren erritmoak pixka bat aldatuz eta makalduz rocksteady eta reggae estiloak sortu ziren gero"*, azaltzen du Borja Eizagirrek. Banda azpeitiarreko saxofoi-joleak, gainera, Euskal Herrira etortzen den bakoitzean Lauren Aitkenek lagun duen bandan parte hartzen du, Basque Ska All Stars izenekoan, alegia.

Reggaea rastafari mugimendurekin oso

Asko ez badira ere, badaude reggaea jorratzen duten taldeak Euskal Herrian. 12 Tribu da horietako bat. Azpeitiarreko zortzi urte daramate reggaea eta ska lantzen.

loturik izan da beti. 12 Tribuko saxofoi-joleak dioskunez, sinestunak, rastafariak, elizetan biltzen ziren abestu, danborra jo eta Jah jainkoa gurtzeko. Marihuana erretzearen filosofia ere bide horrekin bat zetorren. Taldeko partaide guztien kasua ez bada ere, Eizagirreraren esanetan badira zenbait kide rastafari mugimendurekin oso identifikaturik sentitzen direnak. *"Beste era batera bizirik izango bagina, agian, denok txurroekin joango ginatke kaletik, baina... ni alde horretatik agnostikoa naiz"*, onartzen digu saxofoi-joleak. Azpeitiarraren esanetan, zerbait barruraino sentitzeko ez da zertan janzkera zehatz batekin joan behar kaletik.

Reggaeazale sutsuak ez direnen artean Bob Marley da, dudarik gabe, Jamaikako musika estilo honen erreferentziarik garrantzitsuenak. Bestalde, musikari eta pertsona handia izan zela uste badute ere, Marley ez da, ezta gutxiagorik ere, azpeitiarren eragin bakarra. *"Taldeen entzuten dugu Bob Marley, baina beste hainbat banda mitiko daude, Burning Spear, kasurako. Disko berrian gainera talde horren kanta bat sartu dugu. Hor daude Al Jaman, Gregory Isaac... zortzi mila klasiko esan ditzake"*, dio Eizagirrek. ■

"In it together"

"In it together" autoproduzitutako lan bat da. Diskoa Azpeitiko Urrestilla auzoan grabatu dute Tiobibo Produzioak-en eskutik. Nahasketetaz, ordea, Santanderko Loud&Lone bikotea arduratu da. Borja Eizagirreraren esanetan estatuko eta Europa osoko reggae ekoizlerik "garrantzitsuenetakoak" dira Loud&Lone. *"Borja eta Robertok (Loud&Lone) taldeko teklis-tarekin, Imanolekin ikasi dutenez, gure diskoa produzitzeko ideia aipatu genien. Orain hori behar zutela esan eta materiala pasatzeko eskatu ziguten"*, azaltzen du azpeitiarrak. Santanderkoek A-Lone Productions zigiluarekin egiten dituzte ekoizpen lanak. Eta musikari gisa Iñaki Yarrituraren Basque Dub Foundation taldearekin ere lan egin izan dute. Diskoa ekoizteaz gain, Loud&Lone taldearen zortzi abesti dub bertsioan egiteaz ere arduratu da. Hortaz, diskoa hemeretzi abestiz osatzen da: 12 Tribuk konposatutako hamabi kanta eta horien artean aukeratutako zortzi abestiren dub moldaketak. Grabatutako kanta bat oinarrian izanik graba-

zio eta produkzio mahaia erabiliz abestiaren bertsio berri bat egitean datza dub moldaketa. *"Batzuetan beste grabazio pista bat ere gehitu diezaiokezu, flauta bat melodia bat eginez... Baina funtsean dub moldaketa bolumenekin eta efektuekin jotatzu egiten da. Aurretik existitzen den kanta baten birnahaste moduko bat da"*, azaltzen digu Eizagirrek. Reggae-a ez ezik, ska estiloa ere jorratzen du 12 tribu taldeak: *"Aurreneko lanean ska nahiko azkarra landu genuen. Oraingo honetan, berriz, ska klasikoagoa egin dugu, Skatalites bezalako taldeen eragin zuzenagoa duen ska klasikoa"*.

Ezpalak

IZASKUN JAUREGI

Haur eta gazteak banatuta

ORAIN ARTEAN SAIL BERA konpartitzen bazuten ere, hemendik aurrera Pamielak sail bana eskainiko die haurrei eta gazteei. Gazte literaturari dagokionez, Patxi Zubizarretaren "Gizon izandako mutila" liburuaren berrargitarapenak inauguratuko du saila. Ondoren kaleratuko da Iban Zalduaren "Ileluzeen kondaira" lan berria. Haur literatur sailan berriz, Joxemari Iturraldek idatzitako "Zikoinen kabian sartuko naiz" berrargitaratuko dute. Haur poesari ere lekua eskainiko dio sail honek. Honela, Xabier Olosoren "Pupuan trapua" plazaratuko da.

Argazkilarien XI. Biltzarra

ARGAZKILARIEI eskainitako biltzarra burutzen ari da egunotan Donibane Garazin. Argian argazkilaria profesionalen elkarteak antolatuta, irailaren 28a arte luzatuko da. Bi sailetan dago banatua. Lehiaketa egingo da batetik eta bertan parte hartzeko, 150 argazki jaso dituzte. Horrez gain, hiru erakusketa egingo dira. Oraindik ikusgai daudenak hauexek dira: Hendaiaiko argazkilaritza Clubeko kideen lanak, Orthezeko argazkilaritza eskolako ikasleen argazkiak, eta Ziburuko argazkilaria profesionala den Robert Thurinen obrak.

Nafarroako Auditorioa epeen barruan

1.564 PERTSONA hartzeko gaitasuna, 830 metro koadroko eszenatokia, bi erakusgela, kongresuetarako aretoak eta kamara areto bat izango ditu Nafarroako Auditorioa eta Kongresuen Jauregiak. 2000ko urtaririlan hasi ziren hau eraikitze lanak, eta dirudienez, aurreikusitako epean bukatua izango da. Izan ere, urriaren 30a ezagutarazi da inau-

Urtzi Urrutikoetxeak zera zioen "Berria"-n: «Literatur zale gutxi dira saltoki handietara beren beregi liburuaren bila doazenak, baina behin han egonda...».

Aitzol Aramaio zinegilearen hitzak dira hauek "Habe" aldizkarian jasoak: «Berton egiten dena, oro har, kalitate handikoa da. Eusko Jaurlaritzaren 'Kimuak' egitasmoak asko lagundu du honetan. Hala ere, nire ustez, film luzeak egin beharko lirateke. (...) Eta 'euskaletaren' etiketa hori ez zait asko gustatzen. Komuneko zerbait izan beharko genuke, estilo antzekoa (...). Film

laburrei begiratuta, ikusten dut kontatzeko oso modu ezberdinak ditugula batzuek eta besteek».

Juan Garziak "Zeberri" aldizkarian: «Literatur lan bat itzultzean hizkuntza beti zabaltzen da pixka bat. Obra on guztiek dute aurrez esan gabe zegoen zerbait».

Xabier Erkiziak honakoa idatzi zuen "Berria"-n: «Globalizazio musikala ere badagoela erran dezakegu (...). Orain dela urte batzuk herrialde bakoitzaren kultura promozionatzea zen helburua, egun ia esterilizazio kultural batera hurbiltzen ari gara (...))».

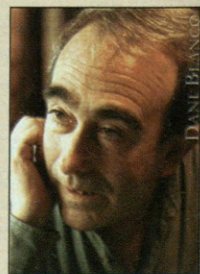
Vincent Barthe izendatu dute Baiona eta Lapurdi Kostaldeko Orkestrako zuzendari. Barthe Parisko Sorbona Unibertsitateko zuzendari artistikoa izan da orain artean. Urriaren 5ean hasiko du orkestrak denboraldi berria Baionan.

Juan Ramon Madariagak "Ilozmendiak" izeneko poema liburu berria plazaratuko du udazkenean Susaren eskutik.

Zarama taldearen diskografia guztia berrargitaratuko du urrian Elkar diskoetxeak.

Koldo Chamorro argazkilaria gasteiztarak "Filico" izeneko erakusketa paratu du Iruñeko Zapateria aretoan urriaren 21a arte. Bertan, txikitatik ezindua den bere lagun bati egindako 37 argazki ikus daitezke.

Paco Sagarzazuk eta Itziar Lazkanok hartzen dute parte Txalo Produktzioak-en azken lanean. "Cabaret Latino" izenburupean estreinatu berri dute Barañainen eta hilaren 19an Gernikan ikusi ahal izango da.

Bide berriak bizirauteko

Hirugarren Topaketak ditu aurtur Okupgraf artista elkarteak. Bide berriak arakatu nahian, arrakasta izan zuten aurrekoek, eta oraingoan ere, bi ekitaldi deigarri prestatu dituzte. Lehen, Iruñeko Zitudadelan abuztutik irailera bitartean ikusgai izan diren sei erakustetek osatzen dute. Bigarrena, urrian ikusi ahal izango da Donostiako La Bretxa merkatal zentroan. "Lehenengo munduan biziraupenerako kartelak" izenburupean kulturaren munduko 19 pertsonen Okupgrafek kartelak osa zituzten eskatu zuten. Esther Ferrerrek, Maialen Lujanbiok, edota Ivan Zuluetak hartu dute parte ekimeneari. Lehenengo munduan bizirauteko kartelak Okupgrafen web gunean, eta argitalpen berezi batean ere ikusi ahal izango dira.

razio data gisa. Data erabat ziurra ez den arren, inaugurazio ekitaldian parte hartuko duten musikarien izenak publiko egin dira. Maria Bayo eta Iñaki Fresan, Pablo Sarasate Orkestra, Iruñeko Orfeoia eta Pablo Sarasate biolin lehiaketako irabazlea izango dira ekitaldian. Ekitaldi bera bigarren aldiz eskainiko da azaroan publikoari zabalik.

Erabat ofiziala ez den arren, badirudi Nafarroako Auditorioa urriaren bukaeran inauguratuko dela. Beraz, aurreikusitako epeetan ireki-ko ditu ateak.

Kaleko musikariak

HERRIZ HERRI joango dira Musikale, Kale Musikarien Nazioarteko hirugarren Topaketetan parte hartuko duten musikariak. Basauri, Erandio, Leioa eta Sestao dira Musikale Jaialdian parte hartuko duten herriak. Guztira hamabi talde ibiliko dira batetik bestera, estilo guztietako musika eskainiz: Kolonbia eta Kubako doinuak, Ghanako musika, jazz eritmoak, Errumaniako doinuak edota Asturiaseko gaitak entzun ahal izango dira hilaren 19an hasi eta 21a bitartean.

Ikus-entzunezko industria erakarritz

HIRIKO 200 IRUDI esanguratsu biltzen dituen gida plazaratu du Donostiako Udalak. Honen xedea hiria zinema, musika eta publizitate ekoizpenak egiteko leku bilakatzea eta ikus-entzunezko industria erakartzeko da. Zinemaldian banatuko zaie atzerriko zuzendari eta ekoizleci.

Abentura Liburuei buruz.

Galtzagorri Elkarteak urtero antolatutako ohi du haur literaturaren inguruko biltzarra. Iaz haur poetak buruz mintzatu ziren. Aurtengo azaroan berriz, abentura liburuaren inguruko biltzarra egingo dute Gasteizko Villa Suso jauregian. Bertan bilduko dira ikerlariak, adituak eta alor honetako idazlerik onenak.

Zinemarekin maitemintzen.

Zinema maitatzeko moduetako bat zinema bera ezagutzea dela frogatzen du Gasteizko Montehermoso Kulturuneak abian jarri duen Zinema Maitatu

ikastaroan. Jada abian da aurtengo ikasturtea. Bertan saio didaktikoak eskainiko dituzte asteazkenean. Hirugarren Munduko Zinema, Zinema eta Gerra, Zinema eta Erlijioa, Abenturazko Zinema... gaiak jorratuko dira, besteak beste. Eta ostegunetan zine proiektzioak egingo dira Florida zinema aretoetan.

Musikenez ez du behin

betiko egoitzarik izango 2005a baino lehen. Hori da

Anjeles Iztueta sailaren aurrekontuetatik ondorioztatu daitekeena. Goi Mailako musika kontserbatorioko ikasleak kexatu egin ziren iaz Miramar Jauregian ez zutelako leku nahikorik. Konpontzeko, Hezkuntza Sailak ikasleak beste bi zentroetan banatu ditu. Behin betiko egoitza ordea, 2005ean inauguratzea zegoen aurreikusia.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Zakurra zeure laguna

Gotzon Garate

ELKAR
171 orrialde
12 euro

Harreman luze baten emaitza

Zakurrenganako maitasunez eta haien ohoretan idatzitako liburua dugu Gotzon Garateren hau. Izan ere, txikitatik izan ditu zakurak bere inguruan Gotzon Garatek, baita gaur egun ere, Deustuko unibertsitatean, eta zakurrekiko harreman luze horren emaitza eskaini nahi izan digu Elkar argitaletxearen eskutik plazaratu duen "Zakurra, zeure laguna" lanean. Aipatutako liburuan, zakurrekin lotura estua duten era askotako pasadizo eta gertakizunak biltzen ditu Gotzon Garatek, etxekoena ez ezik Euskal Herrian zehar base-rietan egindako egonaldietan eza-gutu dituenenak ere bai. Era

berean, gizakiaren lagunik onena dela esaten den horren ezaugarri orokorrak, ohiturak, ondo hezteko egitea kome-ni dena eta beste hainbat jakingarri jaso ditu liburuan. ■

Militantziaren gazi-gozaok

Duela urte batzuk "Memoria de la Muerte" (1994) nobelarekin dardar batean utzi gintuen Miguel Bonasso idazle argentinarrak, Videlaren diktadurapean bahitu eta desagerrarazi zituzten milaka hiritarrei gertatutakoa kontatuz. "Diari de un clandestino", berriz, Montoneroen erakundee-tan hamar urtez bizi izan zuen militantziaren gazi-gozaok jasotzen ditu. Izugarriak jasan behar izan zituzten Argentinaren agintea Bonassok bezala eskuetan zeuka-ten hainbat militarri ikuspegi iraultzaile batetik aurre egiten saiatu zirenek. Juan Domingo Peron generalaren itzulerarengatik borrokan zebiltzan makina bat kide hiltzen ikustez gain, Peronek berak iraultzaileak nola arbuiazen zituen bizi behar izan zuten, eta baita Montoneroek beraien artean izan zituzten liskarrak ere. ■

Diario de un clandestino

Miguel Bonasso

TXALAPARTA
280 orrialde
13,50 euro

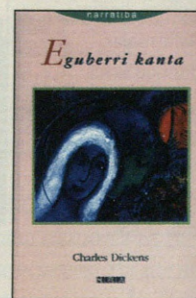
Memoria 2002

Eusko Ikaskuntza

EUSKO IKASKUNTZA
191 orrialde

Dickens, bere garaia-aren isla

Nerea Mujika Arandak euskaratu du Hiria argitaletxeak plazaratutako Charles Dickensen "Eguberri kanta". Familia behartsu bateko semea izanik, hamabi urterekin hasi behar izan zuen Charles Dickensek, bere aita, zorraz zirela eta, espetxeratu zutelako. Sekula ez zitzaizkion ahaztu bere haur-tzaroko giro eta nekeak idaz-leari, bere idazlan guztietan ondo asko ikus daitekeenez. "Eguberri kanta" esandakoa-ren lekuko ezagunetakoa dugu. Victoria erreginaren garaian bizi izan zen gizon zeken bat du protagonista nagusi. Inori ez zion laguntzen, eta bistan da, inork ez zuen bera asko maite, bere eskribau gazte jatorrak izan ezik. Baina Eguberriarekin batera gizon zekenaren bizitza erabat aldatuko zuen ustekabeko bisita etorri zen. ■

Eguberri kanta

Charles Dickens

HIRIA
132 orrialde
11,50 euro

Urte oso bateko ekitaldi eta gorabeheren kontu ematea

Ohiko duenez, aurten ere plazaratu du Eusko Ikaskuntzak aurreko urteko memoria, non jasorik dauden 2002an zehar burutu dituen jarduerak ugariak eta epe bereko txosten ekonomikoa. Albiste bikain batekin abiatu zen urte hura Eusko Ikaskuntzakoentzat, urtarilaren 16an sinatu baitzen "Euskal kulturaren aldeko apustu garbia" ziur-tzen zuen hitzarmena Eusko Jaurlaritzak, Euskal Autono-mia Erkidegoko hiru foro aldundiak eta euskal kulturaren ikerketa, irakaskuntza eta zabalkundea eginkizuntzat dituen erakunde horren artean. Gero, Asmoz eta Eusko-media fundazioen eraketa, Euskal Herri osoan barrena nahiz gure geografia eremutik kanpo egin ziren 16 foro akademikoen antolaketa, eta beste asko etorri ziren. ■

Maitagarria
zarelako

Guido van
Genechten

IBAIZABAL
26 orrialde
17,20 euro

Bost urtetik aurrerako haurrentzat

Bere pelutxeko hartz txuri eta guzti dator "Maitagarria zarelako", hurrek egin ohi dituzten galderak eta eskatzen duten baldintzarik gabeko maitasuna gai dituen ipuina. Nekane Umerezi esker orain euskaraz irakur daitekeen kontakizun hau, Guido van Genechtenek sortu eta marraztu zuen, bost urtetik aurrerako umetxoentzat, eta erabat adierazkorra dira bertan azaltzen diren irudiak. Elurtsu deitzen den hartz txiki bat du protagonista. Gauza asko dakizki Elurtsuk, baina kontutxo batzuk ez ditu ondo ulertzen, eta amaxori galdetzen dizkio. Adibidez, zergatik maitatzen duen bera hainbeste. Eta amaxok esan egiten dio Elurtsuk entzun nahi duen horixe. I

dez, zergatik maitatzen duen bera hainbeste. Eta amaxok esan egiten dio Elurtsuk entzun nahi duen horixe. I

Euskara azterketa "makroetan" eta egitasmo berrietan

Azkeneko "Bat" soziolinguistika aldizkarian, besteak beste, makroikerketa soziolinguistikoei buruzko irakurketa kritiko egiten da, UNESCO erakundeak osatutako munduko hizkuntzei buruzko txostena aurkeztuz eta hari buruz zenbait adituk diotena azalduz. Eta gauza bera egiten dute Europako Batzordeak 1992an argitaratu zuen "Euromasaic" izeneko lanarekin. "Euromasaic"ek, Europako Batasuneko hizkuntza komunitate gutxituak, hizkuntza politika eta hizkuntza aniztasuna ditu gaitzat. I

Bat Soziolinguistika
aldizkaria
Batzen artean

SEI
144 orrialde / 6,01 euro

FELIPE JUARISTI

"Liburu hau baltse jostalari bat da hasieratik bukaeraraino"

Nola laburbilduko zenuke zure narrazio hau?

Austriako Vieran has zitekeen istorioa dela esanez, oso musikazaleak baitira hiri horretan. Maite dudan hiria da Viena. Duela urte asko denboraldi bat eman nuen bertan, eta liluraturik geratu nintzen: hango lorategiak, hango parkeak, hango jauregiak, hango museoak, hango tabernak! Gogoratzen naizenez, hiriko parkeetan orkestra txikiren bat edo beste aritzen zen jo eta jo, baltsean. Egia ere bada umek eta atzerritarrek soilik egiten zutela dantza, inozentziaren ausardiak emandako hegalez. Nolanahi ere, "Itzarri nahi ez zuen printzesa" liburua baltse bat da, dantza arin eta alaia, dantza jostalaria hasieratik bukaeraraino. Zer esan nahi duzu horrekin?

Baltsea, maitasunaren atea irekitzen dituen mugimendua da, eta "Itzarri nahi ez zuen printzesa" maitasun istorio bat, Joanes eta Justinaren istorioa, mende eta mendeetan kontatu izan diren istorioak bereganatu eta laburbiltzen dituen istorioa. Nik, egia esan, maitasun istorio bat kontatu nahi nuen. Maitasun istorio aspaldikoa, baina gaur egun ere baliagarri izan zitekeena.

Eta zertan oinarritu zara hori egiteko?

Justina Joanesekin maitemindurik dago, eta Joanes Justinarekin, baina ez da horretaz jabetzen ahalik eta Justina bere begien aurrean printzesa eginik -hau da, printzesaz mozorroturik- ikusten duen artean. Gizonezkoak ez baitu emakumea maite bere bihotzeko errepresentazioan printzesa bat ikusten duelako, baizik eta kanpoko begiz printzesa ikusten duelako.

egileari galdezka

Errealitatea eta nahiaren arteko jokia

Euskalgintza Elkarlanean Fundazioak eta Alberdania argitaletxeak batera plazaratutako liburua da Felipe Juaristiren "Itzarri nahi ez zuen printzesa", Joseba Jaka beka eskuratu zuen kontakizun poetikoa. Ipuin luze batean hainbat eta hainbat ipuin laburrago tartekatzen ditu Felipe Juaristik errealitatearen eta nahiaren arteko jokia den maitasun istorioa agertzen duen kontakizun honetan. Maitasunaren kariaz gizonezko guztiak printze eta emakume guztiak printzesa bihurtzen direla esan ohi da, baina gertatzen dena zerbait konplikatuagoa dela iruditzen zaio berari, gehienetan gizonezkoak printze bilakatzen denean jartzen baitu emakumeak harengan begia, eta emakumea printzesa bihurtutakoan erreparatzen baitiote gizonezkoek ere hari. Hau da,

Itzarri nahi ez
zuen printzesa

Felipe Juaristi

ALBERDANIA

274 orrialde
17 euro

gizonezkoak ez du emakumea maite bere bihotzeko errepresentazioan printzesa bat ikusten duelako, baizik eta kanpoko begiz printzesa ikusten duelako. Eta horixe gertatzen zaio "Itzarri nahi ez zuen printzesa"ko Joanesi ere, printzesa bat maitatu nahi du, eta Justina maitatzen amaituko du, baina printzesaz antzaldaturik etortzen zaionetik aurrera. ■

Gartxot

erdiko kaiera

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

			Lasaia, nasaia	▼	Palestinako lurraldea	▼	Frantziako diru zahar	▼	Badago	▼	Suari dario
			Pl., landare usaintsua		100 x 10		Garratz		Literatura, hitz elkar.		
				▶		▼		▼		▼	
			Lanbide	▶							
			IRUDIKO FRUITUA								
Ipar., gozo	▼	Salakuntza	▶ ▼								Tontorrak
Altzoa		Tenorean									
▶		▼					Areago	▶			Kontsonantea
							Gipuzkoa-ko herria				Gipuzkoa-ko herria
Utzi	▶					Atea	▶ ▼			▼	
Lapurdiko herria						Her. hizk., Beatriz					
▶					Aurizkia	▶ ▼			Jardun	▶	
					...-tak, erloju hots				Beldur		
Aldea	▶			▼				Hitzarmen	▶ ▼		
Inperio zaharra								Iparretarrak			
▶							Herri baxenafarra	▶ ▼			
							Bokala				
Pl., barazki mota	▶					Alokairuak	▶ ▼				

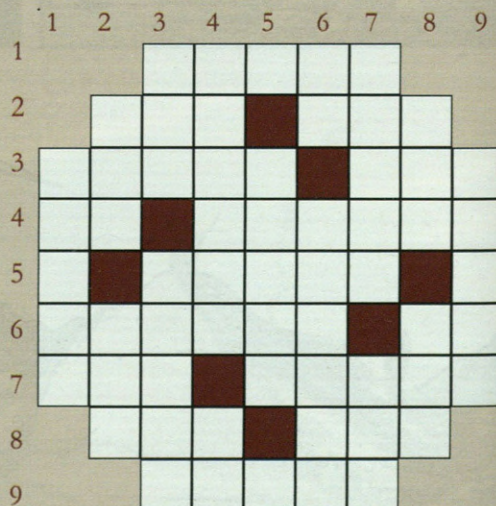
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Gizon izena. 2.- Umorezko kolpe. Joan den urtean. 3.- Hika, zabilza. Oinaze. 4.- Iridioaren ikur kimikoa. Niregana. 5.- Berrogeita hamar, zenbaki erromatarren arabera. Nasai, lasai. Hidrogenoaren ikur kimikoa. 6.- Nafarroako ibaia. Omen. 7.- Euskal atzizkia. Urteen kopurua. 8.- Naizen honek. Baita. 9.- Alokairua.

GOITIK BEHERA

1.- Hilabeteak. 2.- Su bizi. Edari alkoholodun. 3.- Biarritz-Angelubaiona. Otzare handia. 4.- Burutuak. K birritan. 5.- Kontsonantea. Afikako estatua. Uranioaren ikur kimikoa. 6.- Atx! Gizon izena. 7.- Zoritxar. Bizkaieraz, garoa, iratzea. 8.- Ohorezko hitz. Nire. 9.- Guraria, apeta.

Hitz ezkutua

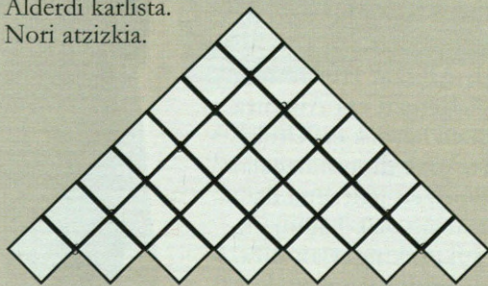
Aurki ezazu Zuberoako herri baten izena kontuan izanik aurreneko zenbakiak hizki komunaren kopurua adierazten duela eta bigarrenak beharreko lekuan agertzen direnena.

I	L	T	Z	E	2	2
H	A	R	R	O	2	2
M	A	U	K	A	2	2
L	A	R	R	E	2	2
G	O	R	R	I	0	0

Piramidea

Sei hitzak, norabide bieran idatzi behar dira

- 1.- Lapurdiko udalerria.
- 2.- Eraikinak altxa, jaso.
- 3.- Higuina, narda.
- 4.- Aldapatsu.
- 5.- Alderdi karlista.
- 6.- Nori atzizkia.

Soluzioak

	A	Z	A	K	*	A	K	U	R	A	K
*	M	*	S	A	L	A	K	E	T	A	*
*	M	*	S	A	L	A	*	A	R	E	G
	B	I	Z	I	B	I	D	E			
	K	A	M	A	M	I	L	A	K		
	Z	*	G	*	L	*	B	*			
	K	A	M	A	M	I	L	A	K		
	B	I	Z	I	B	I	D	E			
	S	A	L	A	K	E	T	A	*		
	M	A	G	A	L	A	*	A	R	E	G
	L	A	G	A	A	*	A	R	I	A	
	S	A	R	A	B	I	Z	*	A	R	I
*	T	A	R	T	E	A	*	I	T	U	N
*	S	I	R	I	A	*	I	Z	U	R	A
	A	Z	A	K	U	R	A	K			

1. Semper, 2. Erakli, 3. Nazka, 4. Piko, 5. EKÅ, 6. Ri.

Hiltz ezkutua

HAUTZE

Hiltz gurutzatuak

Eraker eskum.: 1. Beñat, 2. Gag, Iaz, 3. Habiil, Min., 4. Irigara, 5. L. Zabal, H. 6. Arkali, Eñ, 7. Kor, Adina, 8. Nik, Ere, 9. Aituna, 10. Gaithe, 11. Nahia, 12. Zin, Ere, 9. Nahia.

Argentinako ekonomia

Argentinako Ekonomia ministroak hitzaldi bat eman du Buenos Aireseko unibertsitateko udako ikastaroetan. Hitzaldia amaitu eta gero, galdera erreguen txanda iritsi da eta hitzaldia entzun duen kazetarietako batek besoa altxa eta honako galdera hau egin dio:

- Presidente jauna. Entzun ditugunak entzun eta gero, esan liteke gure herrialdean krisi ekonomikoa nozitzen dugula?

Presidenteak orduan, begitarte ilun eta serioa jarrita honela erantzun dio:

- Zure egunkariaren biharko edizioan argitaratzeko moduko primizia emango dizut. Gure gobernuak joan den astean bertan jaso zuen egoera ekonomikoari buruzko azken ikerketa eta sinets ezazu, ikerketa honen arabera 6 pertsona direla krisi ekonomikoa nozitzen dutenak.

Hori entzunda beste kazetari batek:

- Eta zeintzuk dira 6 pertsona horiek?

- 6 pertsonak? Ni, hi, hura, gu, zuek eta haiek.

Lanbide sakona

*Arkaitz Arrese adiskideak bidali dign txiste
hau Internetez.*

Zientzialari bat karramarroei buruzko ikerketa bat egiten ari da. Jarri du karramarro bat metro pare batera eta esan dio "Etorri hona!" eta karramarroa etorri egiten zaio.

Hanka bat moztu eta berriro urruntzen du. "Etorri hona!" eta karramarroa kostata baina etorri egiten zaio.

Moztu dio beste hanka bat eta oraingoan komeri gehiagorekin baina etorri zaio berriro ere.

Esperimentu hau behin eta berriz egiten du.

Karramarroa hanka bakarrarekin geratu denean ere, "etorri hona!" esan eta karramarroa arrastaka, sufrituz, ezinean, baina iritsi egin da.

Azken hanka moztu eta "etorri hona!" esan arren, karramarroa ez zaio etortzen. "Etortzeko hona!", baina karramarroa geldirik.

Zientzialariak bere koadernoan hartu eta ondorioak idazten hasten da: "Karramarro bati hanka guztiak moztuz gero, gorra gertatzen da eta ezin du entzun".

Nagoen lekutik

JOSU IZTUETA

Triglav, Esloveniako Ernio

DUELA 20 URTE JOAN NINTZEN estreinakoz Jugoslaviara, bazuen orduan xarma berezia, Europa ekialdeko sistema politikoak ez ziren bidaiatzeko egokienak baina Jugoslavia bai, erakargarria zen oso.

Mendia, itsasoa, herriak, hiriak, ibaiak, irlak... paisaje ederrak zituen, herrialde merkea zen eta gainera ez zegoen etxetik oso urruti (2.000 kilometro).

Hogeit laguneko taldea ginen, hogeit pertsonaz osatutako giza-puzlea hiru astetako elkarbizitzan. Guk taldean ederki pasatu genuen, asko gure artean ezagunak ginen, beste asko betiko lagun onak egin ziren eta gaurdaino dira gure arteko hartu-emanek.

Garai hartan, 1983an, gutariko gutxi ohartu zen orduko herrialde hura herri, etnia, eta erlijio desberdinez osatutako puzzle konplexu bat zela. Elkarbizitza zaila zen, Jugoslaviako giroa, txartzen, okertzen, usteltzen joan zen eta 1991n gerra lehertu zen.

Gerra hura esplikatzeko ez da batere erraza (beste batzuekin alderatuz behintzat), eta bere osotasunean ulertzea guztiz konplikatua. 1990. urte inguruan Europako mapa politikoa etengabe aldatuz joan zen, orduan erositako atlas liburuek ez zuten denbora askorako balio izaten. Bi Alemaniak bat egin asmoz zebiltzan, Txekoslovakiak beranduxeago bi errepubliketan bereiztea erabaki zuen, Jugoslavia ohia lauzpabost zatitan deuseztatzen ari zen... Haietako baten izena Mazedonia. "Mazedonia" hitzak egokia dirudi nahaste-borraste hura definitzeko edo orduko saltsa ulertzeko.

Eslovenia eta Euskal Herria

Esloveniak 1991ko ekainaren 25ean aldarrikatu zuen bere independentzia. Biharamunean gerra hasi eta bi aste iraun zuten borrokek. Esloveniak Austria eta Italiare-

kin egiten du muga besteak beste eta kokapen geografiko horrek zerikusi handia izan zuen eta du gaur egun errepublikaren etorkizunean. Bere 20.000 kilometroko azalera Euskal Herrikoaren antzekoa da, populazioari dagokionean, hemen hiru milioi inguru gara eta han bi milioi dira. Eslovenia eta Euskal Herriaren artean parekotasunak bilatzen hasiz gero asko topa genitzake baina desberdintasunak nahi izanez gero ere beste hainbeste aurkituko genituzke.

Irailean gaude, Gipuzkoa erdigunean dagoen Ernio mendia gogoratuko dugu. Bere 1.076 metroak itsasotik 15 kilometrotara altxatzen dira. Bere tontor nagusiaren eta Gazume mendiaren arteko Zelatun lepoa askoz urrutiagotik bereizteko modukoa da. Urtero bezala, hilabete honetako igande guztietan, milaka lagun bilduko da bertako erromerietan.

Asteasu, Larraul, Alkiza, Hernialde, Albiztur, Bidegoian, Errezil eta Aia dira Ernio besarkatzen duten herriak eta Erniozaleak Kultur Elkartekoei dioten bezala: "Ernio, batu eta aldentzen gaituena da". Erdian egoteak bere abantailak baditu eta gerturatzeko bide aukerak ugariak dira. Bide luzeenak eta motzenak bat egiten dute goialdean, auto pilaketak handiak izaten dira behealdean, batez ere Andazarrate eta Iturriotzen, hauetatik abiatzen baitira ibilbide laburrenak.

Triglav mendia, Esloveniako altuena da bere 2.864 metroekin, Juliotar Alpetan kokaturik dago eta beste inguruko bimilakoen artean nabarmen altxatzen da bere tontor tente eta zuria. Sei hilabetez zuri elurrak estaltzen duelako eta beste seiretan ere bai kareharritzko delako. Bitxikeria bezala aipatu, geologian "karst" izena maiz erabiltzen dugula Euskal Herrian. Hitz hori izen bereko Esloveniako Karst eskualdetik dator. Bertan dagoen erliebea disolba daitetzkeen harri sedimentarioz osatua dago

Eslovenia eta Euskal Herriaren artean parekotasunak biltzen hasiz gero asko topa genitzake, baina desberdintasunak nahi izanez gero ere beste hainbeste aurkituko genituzke.

Goian, Esloveniako Triglav mendia. Eskuinean, Ernio mendia iraileko jendetzaz beteta. Gainean, Esloveniako independentzia lortu zueneko.

eta forma bereziak sortzen ditu. Triglav, mendi zaila da igotzeko baina gaur egun badira gutxienez bi baldintza tontorra erosoago egiten dutenak:

- Bailarako herrietatik tontorreraino 2.000 metrotako desnibela dago eta aterpe txite egiturarik ez balego oso gutxi liriteke igo eta jaitsi egun berean egingo luketenak.

- Aterpe horietatik gorainoko bideak kablez prestaturik daude. Harkaitz-labar horietako batzuk ez dira oso zailak baina bai arriskutsuak.

Uda partean ehunetik gora lagun igotzen da egunero Triglav tontorreraino bide ezberdinetatik, eguraldi onarekin hainbestean, baina txarrarekin gauzak oso bestelakoak izan daitezke. Praka motzetan, kirol zapatilekin, agure zaharrak, gazteak, haurrak... denek iritsi nahi dute gorenera Ernio erromeria bailitzan. Esloveniari batentzat, Triglav, bizitzan gutxienez behin edo ahal badu askotan igo beharreko mendia baita!

Iraileko lehen hiru egunetan, Donostia-ko Miramar Jauregian, udako ikastaro bat antolatu da mendiari buruz. Atzerriko aditu batek zera zioen: "Munduan badira bi herri txiki mendizale tradizio handikoak, bata Eslovenia eta bestea Euskal Herria, proportzioan, biak hala biak, goi mailako alpinistak, eliteko eskalatzaileak eta puntako himalayistak dituzte... baina ez hori bakarrik, igandero-igandero milaka lagun joaten da mendira bai han bai hemen".

Munduko artzainak

Mendia gu bezalako askoren atsedenera eta jomuga izan liteke baina erabat mendian bizi direnak beste batzuk dira, artzainak. Garai bateko ikazkinak, basomutilak eta meategi gizonak desagertuz joan dira baina artzaintzak bizirik dirau. Bizirik eta bizia, go, horren adibide egunotan Arantzazun egiten ari den Artzain Mundua izeneko topaketa. Ber-

tan elkartu dira mundu

zabaleko hainbat artzain kulturako ordezkari. Alpeak, Argentina, Kalifornia, Kenya, Mongolia, Laponia eta beste leku askotatik etorritakoak elkartuko dira. Guztion artean iragana gogoratzeko, oraina indartzeko eta geroa ziurtatzeko.

Irailean Ernio mendira joan gaitezkeela esatean ez ditugu gailurreko gurutzeak aipatu, harritzekoa. Gurutzea jarritako tontorrak asko dira gurean baina perretxikoak bezala ugaritutako dozenaka gurutze Ernio bakarrik daude. Guztiak ez dira hildako mendizaleen izenean jarritakoak, baina urtero mendian hiltzen direnengentzat bada beste egun jakin bat. Irailaren hirugarren igandean Betsaiden (Gipuzkoa, Araba eta Bizkaia elkartzen diren mugarrin), beste mendizale asko elkartzen dira. Mendiak askori bizipoza ematen digu eta gutxi batzueri heriotza. ■

Josu Iztueta Azkue
Ljnkliana

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

ANDONI OTAMENDI
MIKEL ZARAUTZ

Argazkiak: Andoni Otamendi

Jatorrizkoa den Izkiz basoa Arabako ekialdeko muturrean dago, Arabako Mendialdea izeneko eskualdean. Izkizko ameztia (*Quercus pyrenaica*) Europa kontinentean dagoen eremu handienetakoa da. Matxin Berrobi ibiltari erromesaren arrasto galduak ekarri gaitu paraje hauetara. Kintanan jarriko dugu abian gure egun-pasa luzexka. Galbiderik ez dago, ibilbide guztian seinaleak baitaude. Markinezera iristea da gure lehen helburua, baso hauetan zehar ibilitako Matxin Berrobiren antzera ibiltzeko.

Izkiz mendilerroa

Matxin Berrobiren maitemina

Bada legenda bat non Abaltzisketako Dorrea baserriko Matxin Berrobiren sinadura ageri den, nahiz eta gaur egun izen hori duen baserri edo abizenik ez izan inguru horietan.

Maitasun istorio bat da Matxin Berrobi eta Maialenen artekoa. Ezkongaiak ziren, inguruan dagoen Nafarroako Araiz bailarako Azkarateko San Fermin erromeriatik iluntze batean batera itzuli zirenetik. Kontua da, Sevillan bizi zen Otane izeneko indiano batek Pellico izeneko bere semea bidali zuela Abaltzisketara ahaideen baserria ezagutzera. Pellico Maialenekin txoratu eta harekin esposatzekotan zen. Eta horrela, Abaltzisketako San Juan Bautista elizan jarri zuten esposatzeko hitzordua.

Egun gutxira, Maialenen aitaren gari soroak erretzen hasi ziren, eta aldi berean, ingurukoak ere bai. Errua beroari eta ekaitz egunetako tximistei bota zieten.

Matxin Berrobik idatzi batean bere erruduntasuna onartu zuen, Maialen galtzearen minean. Eta apaizarengana joan zen bekatua aitortzera. Garai haietan, soroak erretzeko bekatuaren barkazioa gotzainen esku omen zegoen. Aralarko San Migel in Excelsiseko santutegian hasi omen zuen Matxin Berrobik bere erromesaldia. Santutegiz santutegi betearazi omen zioten bere penitentzia Urkiolan amaitu arte. Bidez bide eta artisautzako lantxoak eginez atera omen zuen aurrera bizitza.

Alabaina, Matxin Berrobiren gisara Markinezera iritsi arren, gu, Apinaizetik lehengo tokira itzuliko gara.

Kukuaren deien artean garai bateko mandazainen (venta de los arrieros) bidetik ametz-basoan

Goian Markinezeko bailara. Behean gorosti hostoa, Izkiz basoaren paisajea hondoan eta basoko bide zatia.

Istoria

Maitasun istorio bat da Matxin Berrobi eta Maialenen artekoa. Ezkongaiak ziren, inguruan dagoen Nafarroako Araiz bailarako Azkarateko San Fermin erromeriatik iluntze batean batera itzuli zirenetik.

zehar joango gara. European dagoen espezie horretako hedadura handieneko basoa da.

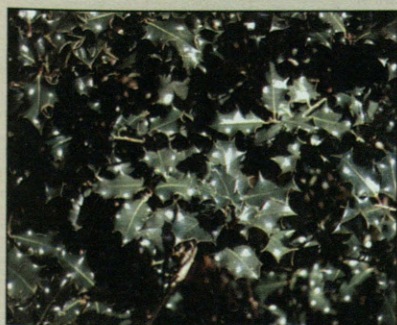
Lurrean hondarra dago. Leku azidoa, beraz, eta egokia ametzarentzat. Gipuzkoako haritza haritz kanduduna da. Ametza, ostera, haritze-

tan beranduen loratzen eta hostotzen den zuhaitza da. Ote ugariren artean Belabiako atakara iritsiko gara. Matxin Berrobik han ikusi omen zuen azkeneko baso hain itxi misterioitsu hori. Pozarren egongo zen behin Markinez ingurura iritsita.

Langa pasa eta aurrera. Harkaitz bereziak ikusiz pistako bidegurutzetik gora jarraituko dugu. Ibar baten bukaeran kokaturik dagoen herri liluragarriaren ezkerretara geratzen da errepidea.

Markinezen Beolarreko ermita aldera hartuko dugu bertako herri bidea aprobetxatuz. Beolarre ermita pasa ondoren, gainez gain joan gara Felixen borda izenez ezagutzen den parajeraino. Han hesolekin egindako itxitura bat dago eta "Izkizko parkea" jartzen duen seinale batean beherantz hartuko dugu erreka bidea jarraituz Arluzeara iristeko.

Pistari jarraituz gero, gainez gain

Ibilbidea

-Kintana. Herri barruan aldapa jaitsi. Markinezera bidea hartu.

-Bidegurutzea bentaren aurrean. Urturi aldera hartu. 40 minutu basoan.

-Urturi herria. Errepidea aurrez aurre. Eskuinera Markinez aldera.

-Golf zelaia. "Senda Marizurieta bidea. Senda 7" kartela dago. Markinezera 8,6 km.

-(0:50) Bidegurutzea. Ezkerretara edo mendebaldera. Marizurieta bidea.

-(1:00) Zingira txiki bat. Markinezera 6,5 km falta dira.

-(1:50) Belabiako atakara.

-(2:00) Pista nagusira iritsi. Pistan, ezkerretara eta mendebaldera.

-(2:30) Markinez. Kalean gora ipar-ekialdeko norabidea hartu.

-(2:50) Beolarre ermita. Herri bidearekin bat egin eta gainez gain Arluzearentz.

-(3:15) Felixen borda. Hesolak eta itxitura bat. "Izkizko parkea" kartela. Beherantz erreka bidean.

-(4:15) Arluzeako herria begi-bistan. Herrian gorantz. 200 metrora bidegurutze bat. Ezkerretara edo ipar-ekialderantz errepidea alde batera utzita. Erreka zulotik gora igo.

-(4:45) Gainean pago batean seinale horia. Bidezidorra ekialderantz.

-(5:00) Balkoia.

-(5:10) Seinaleak San Kristobal zeharkatuz Apinaizera jaisteko.

-(5:30) Apinaiz herria. Eskuinera hartu, hego-ekialdeko norabidean zeharkatu.

-(5:35) Pista nagusia utzi. Izkiz basoan murgildu. Kintana norabidean.

-(8:00) Kintana.

Kapildura iritsiko gara. Arluzeako herria begi-bistan izango dugu. San Justiko gaina ere bere gurutze txikiarekin parez pare dago. Elizako kanpandorra edo teilatua punta luzeduna da, oso polita.

Arluzea herritik gorantz egingo dugu. Iturrian ur pixka bat hartu eta 200 metrora, bidegurutzean, seinaleari jarraituz, ezkerretara edo ipar-ekialderantz hartuko dugu errepidea alde batera utzita. Erreka zulotik igoko gara eta gero gainez gain hego-ekialdera joango gara San Justo eta San Kristobalgora gainetatik barrena.

Ametz eta pago artean aurrera. Arluzeatik 40 minutura bidexka batean kartela ikusi eta eskuinera hartu dugu. Gain horretatik Kantauriko mendilerroa ikus daiteke eta gure bideari jarraituz Apinaiz herria 2,8 kilometrora dago. Bertatik Kintana ere ikus daiteke.

Behin batean, Arabako Apinaiz aldean, artzain koskor bat ahuntz talde bat zaintzen ari omen zen. Egarriz hiltzeaz zegoen suge txiki bat topatu zuen. Pena handia eman zion eta narrastia eskuetan harturik, ahuntz baten errapean jarri zuen esnea edan ziezaión.

Eguna joan eta eguna etorri, artzaintxoak han joaten omen zen bere ahuntzarekin eta sugea zain edukitzen zuen ahuntz esnea edate-

ko. Sugea hazi zenean, ahuntzari min egingo zion beldurrez, artzainak berak jeztan omen zuen ahuntza eta esne epela ontzi batean jartzen omen zion sugeari.

Artzaina sugearengana lehenago heldu edota sugea agertzen ez zenean, mutilak

txistu jakin batez deitzen zion eta zakur bat etorriko litzatekeen bezala etortzen zen sugea.

Horrela joan ziren urteak mutila gizon egin arte. Artzaintza utzi eta ezkondu egin zen. Behin, gaztetan ahuntzak zaintzen zituen paraje haietan paseoan zebilela, sugearekin bizi izandako abentura kontatu zion bere emazteari. Gizonak txistu egin zuen eta, bat-batean, suge izugarri bat agertu zen. Sugea arin labaintzen zen zuhaixka artean eta bikotearengana zihoan zuzen-zuzenean. "Gureak egin du!" oihukatu zuen senarrak. Garai bateko sugea

Sugea eta artzaina

Behin batean, Arabako Apinaiz aldean, artzain koskor bat ahuntz talde bat zaintzen ari omen zen. Egarriz hiltzeaz zegoen suge txiki bat topatu zuen. Pena handia eman zion eta narrastia eskue-tan harturik, ahuntz baten errapean jarri zuen esnea edan ziezaion.

zen, baina eskaintzeko esnerik ez zeukaten. Hiltzeko arriskuan ikusita berehala desagertu ziren handik. Mendi hegiaren oinera iritsi zirenean, baseliza bat ikusi eta harantz jo zuten ahal bezain bizkor, atzera begiratu ere egin gabe, sugearen txistua belarri ertzean zutela. Baselizara iritsi, sartu eta kolpe batez itxi zuten atea.

Luzaro egon ziren barruan, atea zabaltzeko gabe. Atea ireki zutenean suge azala baizik ez zuten aurkitu. Herrira itzuli eta gertatu zitzaizena kontatu zutenean, herriko gizonik zaharrenak, Majuk, lurpeko jaunak, sugeari txistu egiten zaiotenean agertzen dena zela azala esan zien.

Esaten dute gizon hark, harrezkero bere bizitza guztian ez zuela berriro txisturik egin.

Gure bideari jarraituz, garai batean argindarra sortzeko erabiltzen zen presa txiki batetik jaitsiko

gara. Gaztainondo handi batzuk ikus daitezke. Apinaizen, Apellaniz gaztelaraz, herria zeharkatu eta Kintanarantz joango gara tragoxka bat edan ondoren.

Kintanara itzultzeko, Izkiz basoan murgilduko gara berriro. Pista bat ateratzen da herritik eta pista horri jarraituta maldatxo bat igo eta gero lehendabiziko bidegurutzera

iritsiko gara. Aurrerantz jarraituta Kintanako norabidea hartuko dugu. Pista nagusia utzi eta ezkerretik hegoalderantz bidezidorra irekitzen da Izkiz basoan barna.

Herri guztietan dago iturritxo bat. Beraz, ibilbide luze samarra bada ere, alde horretatik ez dago arazorik eta gainera oso ondo adierazita daude bide guztiak. ■

ARTEZ
ARTE ESZENIKOEN ALDIZKARIA

Artzblai.com
ARTE ESZENIKOEN ATARIA

Artzblai
ARTE ESZENIKOEN ARGITALETXEA

yorick
ARTE ESZENIKOEN LIBURUDENDA BIRTUALA

Elizburu kalea 3
48230 Elorrio
www.artezblai.com
artez@artezblai.com
tel. 946 583 082
fax. 946 231 886

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA, GARBIÑE UBEDA

AERONAUTIKA

Hegazkin supersonikoen danbatekoa txikitu nahian

SOINUA BAINO ABIADURA handiagoan bidaizten duten hegazkinen danbateko bortitzak sortzen dituzte eta ia erotzeraino ernegarazten dute inguruan hartzen duten jendea (ez belarriek sortutako sufrikarioagatik bakarrik, baita pareta arinak edota etxeetako leihoak dardararen dardarez apurtu arte astintzen dituztelako ere).

Zientzialariek, arazoari irtenbidea eman nahian, aspaldi heldu zioten gaiari. Amerikako Estatu Batuetako Armadako Ikerkuntza taldeak, esate baterako, 7 milioi dolarreko inbertsioa egin berri du eta frogak egiten hasi dira dagoeneko (orain dela 56 urte Chuck Yeager pilotuak abiadura horretan egindako lehen bidaia egin zuen inguruan, hain zuzen ere).

Azken ikerketen arabera, orain dela 40 urte ingeniari batzuek aipatutako susmoak baieztatzen ari dira eta hegazkinaren beraren itxura dago arazoaren oinarrian. Antza denez, hegazkin batek 1.200 kilometro orduko abiadura gaiztaditzen duenean, presio-uhinak izugarri

konprimatzen dira eta horren ondorioz zarata eztanda gertatzen da. Funtse jakinda, helburua presio-uhinen konprimaketa eragozteko da, eta horretarako, hegazkinaren itxura aztertu beharra dago.

Aipatu berri dugun ikerketaren haritik, orain dela gutxi ehiza-hegazkin bati hainbat elementu aldatu zitioten. Besteak beste, eskularru itxurako pieza bat ipini zitoten muturrean eta aluminiozko egiturari eta fuselajeari material konposatu batez eginiko egitura berezia erantsi zioten. Geroztik, soinua baino abiadura azkarragoan bidaizatzen sortzen den zarata jasangarriagoa zaie gure belarriek.

Aurrerantzean, pentsa liteke laster batean hegazkin komertzialek ere soinua baino azkarrago bidaia ahal izango dutela. ■

Osasuna

JABIER AGIRRE

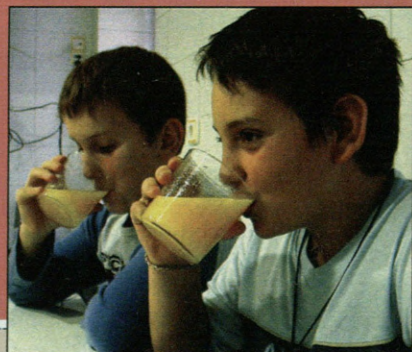
Burdina eta jan neurria, ezinbesteko konbinazioa

BURDINA HEMOGLOBINAREN, hau da, odolaren funtsezko osagaia da, eta ezinbestekoa gertatzen da, bestalde, odolak bere funtzioa bete dezan, bestela esanda oxigenoa zeluletara irits dadin. Odolean burdinaren maila jaistea (horri anemia esaten diogu, orokorrean) elikadura desegoki baten zeinua eta ondorioa izan daiteke.

Kalorietan urriak diren dietak egiten direnean (hipokalorikoak esaten zaizkienak) edota jan neurri desorekatuetan gorputzak jasotzen duen burdina kopurua defizitariora izaten da kasu askotan. Eta ezin ahanztuenez, genezake dieta hipokalorikoak edota desorekatuak ikaragarri ugaltu eta modan jartzen direla udan bereziki. Nutrizioan espezialistak diren ustez, ordea, posible da kaloria gutxiko dietak eta burdinan aberatsak diren janariak konbinatzea. Burdina eskasia bereziki larria da, adituen ustez, adin ugalkorrean dauden emakumeetan, eta hala ere ia emakume horien %50ak izaten du era horretako anemia. Beraz, dibulgazio kanpainak behar-beharrezkoak dira, burdinaren

premia berezian dagoen populazio talde jakin horri begira, anemiaren zeinuak (nekea, azazkal eta ile hauskorrak, zurbiltasuna, nagusienak aipatzearen) ezagutzeko.

Eta zer egin daiteke anemiari aurre egiteko? Adituen gomendioak oso sinpleak dira: eguneroko elikaduran burdinetan aberatsak diren jakiak sartzea, erraz xurgatzen den burdina ematen diguten jakiak (haragi gorriak, gibela, arrautza gorringoa edo arrain urdina). Bestalde, laranja kontsumoa ere biziki gomendatzen da, bai laranja osoak edo baita laranja zukua ere, mineral horren absorzioa erraztu egiten baitute.

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Trikua bezala, etxean bezala

TRIKUZALEA NAIZ. Landarejale amorratuak eta ez hainbesterainokoak diren intsektuen itzelezko garbitasuna egiten du. Maiz topatzen ditut mendian gora etxerako bidean, makal, asfaltoa zeharkatzen eta sigi-saga ez bada zian hor ibiltzen naiz bakean utzi nahian. Bakeak asko balio du... eta trikuzalea naiz.

Lagunen zaletasunen zelatari den lagun batek, zian ez zuzen, bidalia dit trikua behingoz etxeratzeko era ederra, landare-tratuan munduko pirata iaioenak diren holandarren proposamena: *Sinocrassula yunnanensis* landare politta. Sino horrek adierazten duen eran Txinatik dator, zorrotzago, bigarren izenak dioen eran, txinatar Himalaia aldeko Yunnan mendietatik.

Kaktusak edo Etxeberriatarren generokoak bezala ura metatzeko erabiltzen dituen hosto lodiak, luxeak eta bata bestearen saihetsean, biribilean lotuak ditu. Biribil hauen

pila da landarea. Hostoen muttur txorrotxe-ko ttantta ubelak nabarmen azaltzen dira puntta-puntta ez den gainontzekoan nagusi den bilo zurizta trinkoan. Horra hor trikuaren itxura. Uda amaieran garatu ohi dituen lore ziztrinengatik baino, hostaia honexen dotoreziagatik zabaltzen dute piratek itsaso guztietako azoketan barrena. Landareak atsegin baina hauen zaintzan dema-harria baino traketsagoak direnentzako egokia da triku hau: etxe barrenetarako egokia da, eguzkitan, erditzalean... nonahi baina epel, lehortean bizitzera ohitua izaki ontziko lurra erabat sikatzetan urez betetako ontzi handiago batean urasetzen eduki eta ondoren ondo xukatzen utzi. Himalaiako landarea eta trikua, biak etxerako!

TEKNOLOGIA

Ordulari zehatz-zehatza patrikan

OFFICE OF NAVAL RESEARCH-EKO ikerlariek, denbora ahalik eta doien neurtzen duen aparatuen ikerkuntzan jarduten dutenek bederen, euren azken asmazioa plazaratu dute oraintsu: 10.000 urtetik behin segundo bat besterik galtzen ez duen ordulari atomikoa, pospolo kaxa baten tamaina besterik ez duena.

Paretako nahiz eskumuturreko ordulari arruntak ez dira horren zehatzak inondik ere, eta egia esan, beharrik ere ez. Baina aplikazio teknologiko ugari -hegazkin eta itsasontzi, satelite edota misilen gidaritzarako erabiltzen direnek, esate baterako- ezinbestekoa dute zehaztasuna.

Ordulari atomiko oso zehatzak bazeuden lehenagotik ere, baina 4.800 zentimetro kuboko bolumena zuten eta 50 watt kontsumitzen zuten. Aurkeztu berri den honek ez du lehengo erraldoi horiekin zerikusirik: 40 zentrimetro kuboko bolumena besterik ez du eta watt bakar bat kontsumitzen du. Guztiz eraman-garria da, beraz. Aurki, dena den, ordulari are txikiagoa plazaratuko dutela dirudi, beste ikerketa talde bat 10 zentimetro kuboko bolumena besterik izango ez duen erlojua lantzen ari baita. ■

EKOLOGIA

Etxeetan sortzen diren hondakinak: kezkatzeko moduko datuak

BI URTETIK BEHIN, Frantziako industriariek, administrariek eta ingurugirorako elkarteek pare bat eguneko jardunaldiak antolatzen dituzte hondakinen gainean eztabaidatzeko.

Hona hemen hainbat datu. 2002 urtean 25 milioi tona hondakin sortu ziren etxeetan eta zifraurtero %2 handitzen da. Produktuen estalkiak hondakin guztien erdia dira bolumenean eta % 30 pisuan. Hondakin mota hau, gainera, neurririk gabe hazten da urtero, moda berriari jarraiki, gauzarik txikienari ere estalkia jartzen baitzaio. Halaber, ekipamendu elektriko edo elektronikoen hondakinak (telebistak, garbigailuak...) %5 hazten dira urtean.

Jardunaldi hauen helburua, negutegi-efektua sortzen duen karbono dioxidoa mantentzea edo ahal den neurrian txikitzea, hondakinen errausketaren ondorioz kanporatzen diren gasak gutxitzea eta garbiago izatea, hondakin erradioaktiboak kontrolatzea eta politika garbizale honen kostuak ebatztea eta segitzea da. ■

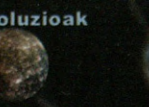
Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

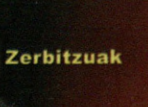
Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
 Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
 Tel: 943.37.18.49
 e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN

UNIBERTSOA

Ikuskizunak

MAYI TOLOSA

MUSIKA

◆ irailak 19

BILBOKafe antzokia
23:00

Potatok, reggae talde gasteiztarak, kontzertua eskainiko du, "Ekologistak martxan" taldeak antolatu duen jaian.

MAGIA

◆ irailak 19

GASTEIZ

XV. Magia
Jardunaldietan 25 herrialdetako 80 mago elkartuko dira eta hainbat emanaldi eskainiko dute.

DANTZA

◆ irailak 18

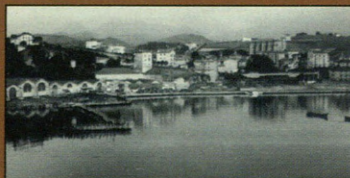
BIARRITZCasino Municipal
21:00

"Il fasait trop bean" pieza, Compagnie Androphyneren lana da. Gizartetik at gertatzen

JAIALDIA

LEZO

◆ irailak 20

800 urte

Lezok herritartasun agiria eskuratu zuela 800 urte bete dira eta urtemuga hori ospatzeko jai erraldoi bat ospatuko dute. Lezoarrak egun osoan jantzi zaharrekin jantziko dira; herriko txoko desberdinetan artisauak kokatuko dira; haurrentzat, beren arbasoak nola jolasten zuten ikusteko joku eta tailer ludiko ezberdinak antolatuko dituzte; orduko gastronomiaz gozatzeko aukera izango da eta festaren amaiera bezala antzerki lan bat esainiko dute, Lezoko historiaren pasarte garrantzitsuenak modu alai, ikusgarri eta atsegin batetan berbiziko dituen.

diren giza harremanak eta memoriaren transmisioa hartzen ditu oinarri lan honek.

niko du. Obra honek magia eta fantasiako mundu batean barnertzen du ikuslea.

ANTZERKIA

◆ irailak 21

BARAÑAINAuditorioa
18:00

La Rueda Teatro konpainiak "La dama y el Unicornio" lana eskai-

◆ irailak 20

DURANGOSan Agustin kultur unea
23:30

Tanttanka Teatroak "Mi suicidio" antzezlan eskainiko du. Mario Gas da antzezan honetan protagonista eta bere bizi-

tzari amaiera eman nahi dion gizon egizale, sakon eta esistentzialista baten papera betetzen du.

ZINEMA

◆ irailak 18-29

DONOSTIA

Zinemaldiak aurtengoa ohiko eskema jarraituko dion arren, berrikuntzak ere izango dira: batetik, "ARTE saria", filme berri eta arriskatuentzat eta bestetik "Etorkizun latino" izena duen sail berria. Aurtun, zuzendari berriei arreta berezia egingo zaie.

ERAKUSKETA

◆ irailak 30 arte

IRUÑEA

Contraluz galeria
Alberto Miquelezen "Las miradas del olvido" erakusketak alzheimerri buruzko argazkiak biltzen ditu.

Informazio gehiago:

www.gureagenda.com

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera edo kazeta@argia.com helbidera.

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Wi-Fi sistema badator

Ahaztu entxuflea

Loreak informazioa bildu behar du Interneten, hurrengo erreportajea bi egun barru entregatu behar baitu! Ongi pentsatu ondoren, parkean lan egitea erabaki du. "Eskerrak", pentsatzen du, "kablerik gabeko teknologia dagoen!". Hala, datorren asteburuan mendira joango da Patxirekin, bere mutil lagunarekin. Patxiri eguzkia asko gus-tatzen zaio, eta bide batez berak eta orain Ingala-terran dagoen Jon lankideak proiektu handizale horren inguruko zenbait xehetasun zehaztuko dituzte, larunbat arratsalderako hitzartua duten txatean.

ELISABETH POMBO

Argazkiak: Eli Gorostegi

LOREA GUTAKO EDONOR izan daiteke. Istoria 2003. urtean kokatua egon daiteke, baina agian aproposagoa da urte batzuk berandua-go kokatzea, Wi-Fi edo kablerik gabeko siste-ma oso zabaldua dagoen urteren batean, ale-gia.

Kaliforniako Silicon Valleyn kokatuta dau-den zenbait enpresetan ezarri ondoren, hel-buru komertzialetatik at sortutako sistema bat da Wi-Fi. Hasiera batean enpresa horieta-ko langileek beren etxeetan ezarri zuten, ondoren beraien auzoetara hedatu zen eta pixkanaka arrakastatsu bihurtu den teknolo-gia bilakatu da. Helburu komertzialak bere egin ditu, baina irabazi asmorik gabeko eki-men irekiak ere indartsu etorri dira kablerik gabeko teknologia horren ildotik.

Etorkizuna

Gaur egungo enpresa askoren nahia bulego mugikorrak izatea da. Besteak beste, horrega-tik bihurtu da hain ezaguna Wi-Fi sistema. Batzuk etorkizun oparoa aurreikusten diote. Forward Concepts aholkularitza etxeak, esa-

Euskal Herriko hainbat gune ari dira wireless teknologiaz hornitzen

Badira Euskal Herrian teknologia honen aldeko apustua egin duten enpresa eta instituzio gehiago. Esaterako, Euskal Herriko Unibertsitatea, zehazki Donostiako Informatika fakultatea izan zen Internetera kablerik gabe sartzeko aukera eskaini zuen Espainiako lehen unibertsitatea. Nafarroako Auritz berriz, kablerik gabeko Interneteko konexio unibertsala

eskaintzen duen lehen euskal herria da. Gainera, SPRIk, Industriaren Sustapen eta Eraldaketarako Sozietateak leku publikoetan kablerik gabeko Internet konexioak diruz laguntzen ditu. Hala, "Konekta Zaitetz

WIFI" programari esker, Zestoako Bainuetxean, Robotiker enpresan, Kursaal Jauregian eta Bilboko Abba Parque Hotelean, besteak beste Internetera konektatzeko wi-fi guneak ezarri ahal izango dituzte.

Urte amaiera bitartean 40 gune publiko teknologia horrekin hornitzea espero du Eusko Jaurlaritzak. Euskalduna Jauregia (irudian) jada prestatua dago.

MURTO ELOSEGI

terako, 2007an AEBetan 530.000 kablerik gabeko sarbide puntu edo hot spot egongo direla aurreikusten du, Europan 800.000 eta Asian milioi bat eta lau milioi artean. Forrester

Research-ek egindako azterketa baten arabera berriz, Wi-Fi sistemak ez du arrakastarik izango Europan, ordenagailu eramangarrien kopuru urriaren eraginez.

Edonola ere, jate txak, hotelak eta aireportuak kablerik gabeko teknologiarik lekua egiten ari dira, badaezpada ere. Besteak beste, Mc Donalds katea San Franciscoko 75 jate txetan eta Singapurreko 140tan Wi-Fi zerbitzua eskaintzen hasi da duela gutxi. Gainera, teknologia hau aproposa izan daiteke kablea sartzeko zailtasun geografikoak dituzten zonaldeetarako, nekazaritza guneetarako esaterako.

Ezaugarriak

Abiadurari dagokionez, oraingoz kablea baino motelagoa da. Orain arte segundo bakoitzeko lortu zitekeen abiadurarik handiena 11 Mb-ekoa zen, baina joan den ekainaren 12tik aurrera -802.11g estandarra onartu zenetik- 54 Mb-ekoa da. Hala ere, abiadura hori teorikoa da, trafikoa erabiltzaile guztien artean banatu behar baita eta praktikan ez baita kopuru hori lortzen. Bestalde, seinalea 100 metro ingururaino iristen da eta beronek hormak zeharka ditzake.

Arriskuak

Aipaturiko espektro erradioelektrikoa arazo bat izan liteke etorkizunean, Wi-Fi sistema aritzen den 1-10 GHz-ko zati horretan bertan hainbat komunikazio eta etxeko aparailuk funtzionatzen baitute. Eutsi ahal izango ote dio espazio horrek hainbestearainoko zamari?

Baina kablerik gabeko teknologiak bestelako arrisku edo arazoak ere ekar ditzake. Segurtasuna da horietako bat. Kablerik gabe-

2001. urtean Donostiako Udalak Ignacio Ozcariz donostiarraren Wireless and Satellite Networks enpresak proposatutako kablerik gabeko proiektua baztertu zuen. Ondoren, Espainiako Zamora herriak onartu egin zuen eta horrek ComputerWorldHonors saria ekarri zion, hobekien konektatutako munduko herria izateagatik. Egun, Donostiako Udalak kablerik gabeko sarea ezartzea aztertzen ari da.

ko teknologiak WEP deituriko zifratze sistema erabiltzen du. Adituek diotenez, zifratze sistema hori puskatzea oso erraza da. Hain zuzen ere, Wi-Fi-ren arazo nagusia zera da, komunikazioak airetik igortzen direla eta beraz, nahiz eta enkriptatuta egon, datuak seinalea iristen den eremuan dagoen edonork har ditzakeela. Gainera, WEB gakoak ez dira aldatzen, beraz behin segurtasun oztipoa puskatuta, berriro ere egin daiteke. Etorkizunari begira, 802.11i estandarra ateratzekotan dabilza eta diotenez, bertan segurtasunak garrantzi handia izango du.

Hala ere, bada hainbeste zehazten eta aipatzen ez den beste arrisku bat ere: uhin elektromagnetikoez inguratutako egoteak gizartearen osasunean izan ditzakeen eraginak, hain zuzen ere. Oraindik ez da frogatu

uhin horiek arriskutsuak direnik, baina nork daki zer entzutekotan garen.

Irabazi-asmorik gabeko ekimenak

Ordenagailuko programen ekoizpenaren kasuan helburu komertzialak dituzten egitasmoen eta software librearen inguruko mugimenduaren arteko dikotomia gertatzen den bezalaxe, kablerik gabeko teknologiararen esparruan etekinak bilatzen dituztenen eta inolako irabazi-asmorik gabeko komunitateak osatu nahi dituztenen arteko polarizazioa gertatzen da. Euskal Herrian ere badugu horren adibiderik: Bilbon, Gasteizen, Donostian eta Iruñean wireless komunitateak sortu dira. Kasu horietan pertsona talde bat elkartu da haririk gabeko teknologia beren hirietan zabaltzeko eta horrek eskaintzen dizkien abantailak probetxua ateratzeko. Beste kasu

batzuetan berriz, hirietako udalak dira ekimenaren burutzaileak, dela turismoa erakartzeko, dela hiritarrei zerbitzu gehigarri bat eskaintzeko. Hori da esaterako, Espainiako Zamora herriko esperientzia.

Badirudi beraz, gero eta gehiago zabaltzen ari den teknologia dela. Hala ere, ziur txanpon egarriak oztupo bat baino gehiago jarriko dizkiola etorkizunean Wi-Fi sistemari. Esaterako, Telekomunikazioen Merkaturako Batzordearen ebazpen baten arabera, Interneteko sarbidea doan eskaintzea "lebia askean distortsioak eragin ditzakeen ekintza da eta hori telekomunikazioen sektorean indarrean dagoen araudiaren oinarrien aurka doa". AEBetan ere, Internetarako sarbidea eskaintzen duten zenbait enpresek

Kablerik gabeko sare bat muntatzeko bi funtsezko elementu behar dira: norabide bikoitzeko edo bakarreko antena bat eta sarbide puntua izango den hardware bat. Lehenak 300 euro inguru balio du, bigarrenak aldez, 150 inguru. Baina konponbide merkeagoak ere badira. Interneten, esaterako, Yagi deritzen antena bat osatzeko argibideak ematen dituzten orriak daude. Antena horiek *Pringles* patata poto batekin egiten dira. Bestalde, erabiltzaileak sarera konektatzeko 90 euro inguru balio duen sare txartel bat behar du, ordenagailuari edo Internetera konektatzeko erabiliko duen edozein aparailuri ezarrikodiona.

Zer da?

- **Wireless:** Haririk gabeko sare bat da.
- **Wi-Fi:** Laburdura honek Wireless Fidelity (haririk gabeko fidelitatea) esan nahi du eta sare desberdinak haririk gabe konektatzeko erabiltzen den sistema izendatzeko erabiltzen da.
- **WLAN:** Kableen ordez, antenak eta errezeptoreak erabiltzen dituzten sareak dira. Ingelesetik datorren hitz bat da, Wireless Local Area Network edo Hedadura Lokaleko Haririk Gabeko Sarea.
- **Hot spot:** Haririk gabeko sare batera konektatu ahal izateko ezarri behar diren sarbide puntu edo zonaldeei deitzen zaie.
- **WEP:** Kablearen Baliokidea den Pribatasuna esan nahi du. Ingelesez Wired Equivalent Privacy. Haririk gabeko sare batera sarbidea, kable batera bezain segurua izan dadila ziurtatu nahi duen zifratze sistema da.
- **Bluetooth:** Komunikazio sistema bat da. Bere izena Danimarkako errege Harold Bluetooth-etik hartu du. Errege horrek Danimarka osoa batzea lortu zuen eta Bluetooth teknologiak haririk gabe aparailu desberdinak konektatu edo lotu nahi ditu. Wi-Fi sistemak gainditu egin du lan-mahai baten gainean edo gela batean dauden aparailuak batzeko erabiltzen den teknologia hau, besteak beste Bluetooth-ek baino abiadura handiagoa duelako eta seinaleak zabalera handiagoa hartzen duelako.

iragarri dute beraien bezero diren zenbait enpresek konexioa beste erabiltzaile batzuekin banatzen dutela kablerik gabeko sareen bitartez, eta hori egitea debekatu egingo dutela.

Telekomunikazioen hainbat esparrutan gertatu ohi denez, hemen ere poltsikoaren eta jarrera altruista baten arteko dikotomia saihestezina da. ■

Helbideak

www.redlibre.net
www.nextec.com.ar/redes_inalambricas/redes_inalambricas.html
 Bilboko wireless komunitatea
www.bilbowireless.net
 Gasteizko wireless komunitateak
<http://www.lagnetwireless.net/>
<http://membres.lycos.fr/vitoriawireless>, www.anoestroaire.net
 Donostiako wireless komunitatea
www.euskalwireless.net
 Iruñeko wireless komunitatea
www.pamplonawireless.net
 SPRI
www.spri.es

Santurtziko San Juan auzoa

2.000 lagun 4 kaletan

Santurtziko San Juan auzokoek Europako auzorik populatuenean bizi direla diote. Lau kale eta 2.000 biztanle. Francoren garaian eraiki ziren etxe blokeetan pilatu ziren etorkinak. Auzoaren itxura, populazio kontzentrazioak baino, industriak eraldatu du ordea. Bertakoek gogor borrokatu dute auzoa atseginagoa izan dadin eta azkenean, Eusko Jaurlaritzako 'Izartu' proiektuari esker, azpiegitura lanak hasi dituzte.

MARIA GONZALEZ
Argazkiak: Iñigo Azkona

BI MILA BIZTANLE INGURU hartzen ditu San Juan auzoak. Lau kaletan biltzen dira, behealdeko etxeak bota zituztenetik. San Juan auzoko etxe askok 40-45 metro koadro dituzte eta bota berri dituzten behealdeko etxeak ez ziren 30 metro koadrorara heltzen. Horiek dira Espainiako diktadoreak, Francisco Francok, etorkinei eskaintzen zizkien bizi-baldintzak. Umeez jolasteko lekuri ez, plazarik gabeko bloke erraldoiak, kale bizitarik egin ez zedin, hain zuzen. Lanak ezartzen baitzuen egunero-kotasuna. Lana baino ez zen egin behar.

Lurzoruaren prezio merkea aprobetxatuz, Espainiatik etorri ziren etorkinentzako etxeak eraiki ziren San Juan auzoan. Santurtzitik bi kilometrorara, Serantes mendiaren magalean eta Kantauri itsasoari begira, berrogei metro koadroko etxe horiek bi mila pertsona inguru era-karri zituzten. Horietako bat izan zen Jose Antonio Barreiro. Auzoa bizitoki atsegina iza-

teko eraiki ez bazen ere, Barreirok orduan etxetik ikusten zuen "*paisaiaren falta*" sentitzen du. Mendi gunez inguratuta, uhinurrategia eta faroa zituen aurrez aurre. Gaur egun, zentral termikoa ez ezik, zenbait gas biltegi ditu ondoan; aurrean, eraiki berri den superportua.

Santurtziko herri gunetik urrun egoteak Udaletik aldendu zuen San Juan auzoa. Hasiera batean, herri-ra heltzeko autobusik ere ez zegoela gogoratzen dute auzokideek. Horiek ekin behar izan zioten ere kaleak garbitzeari. Baldintza horiek zirela-eta, familien elkartea sortzea erabaki zuten. Frankismo garaian kokatuta, Bilboko "pisu klandestinoetan" egin behar izaten zituzten bilerak, Lourdes Garai auzokideak azaldu bezala. Batzar-

tzeko eskubiderik ez zegoenez, horrela baino ezin zuten poliziaren presentzia saihezi. Bizkaiko auzokideen elkarten artean lehenengotakoa da San Juanekoa. Auzoan duen eragina ere nabarmena da gaur egun. Berrehun bat familiak osatzen du, hasierako tradizioari jarraituz. Eta azpiegitura sendoa eratu dute bertan. Aisialdi taldea, jai batzordea eta auzo liburutegia, besteak beste, elkartearen lokaletan kokatzen dira.

Zenbait mobilizazioen ostean, udal garbiketa zerbitzua dute eta autobusa ere bai. Dena den, Bizkaiko garestiena dela azpimarratzen du Felix Askasibar auzokideak, *"Bilbora joatea bezain garesti ordaintzen ditugulako Santurtzira jais-teko bi kilometroak"*. Auzoaren elkarbizitza suspertu du elkarteak. Haren bitartez, euskal dantzak, ingelesa eta euskara ikas ditzakete San Juaneko bizilagunak.

Mapatik kanpo

Auzoa eraiki eta gutxira, "udal ordenakuntzatik kanpo" geratu zen San Juan 1995era arte. Felix Askasibarrek argitu bezala, *"denbora tarte horretan auzorik ez zen existitu"*. Auzoaren ingurunea zeharo aldarazi zuten proiektuak garatu ziren orduan. Askasibarren aburuz, *"auzoa mapatik kanpo egon izan ez balitz, ezin izango zuketela industria hori gertia ezarri, gure etxetatik distantzia horren laburrera egonik, legez kanpokoa izango zatekeen eta."*

Santurtziko San Juan auzora heldu ziren etorkinek elkarren gainean eraikitako blokeak eta metro koadro gutxiko etxebizitzak aurkitu zituzten. Auzo oso populatu honek beste bereizgarri bat du orain: industria ugari du inguruan. Horren kexu dira auzokideak.

Iberdrolaren zentral termikoa 60ko hamarkadaren amaiera aldera ezarri zen San Juanen. Auzokoan aldarrikapen gehienak horri zuzentzen dira oraindik ere. Poluzioa eta zarata legezko neurrien barruan kokatzen direla ziurtatzen du Eusko Jaurlaritzak. Auzokoei, ordea, zentral termikotik etorritako keak arropa erre eta autoetako txapa oxidatu egiten duela baieztatzen dute. *"Segituan garbitu ezean, puntu horiek kotxeari josita geratzen dira"*, Antonio Barreirok azaldutakoaren arabera. Auzokoak oxidoa izan daitekeelakoan daude. *"Baina horrelakorik isurtzea legezkoa bada, jai dankagu"*, kexatzen dira San Juaneko bizilagunak.

Kearen poluzioa zehazteko neurgailuak eskatu zizkieten Eusko Jaurlaritzari. Auzokideek adierazi bezala, zentral termikoaren balbulak garbitzean sortutako keak inguruko baratzeetako landare eta barazkiak "erre" egiten ditu. Auzoan baratzea dutenek diotenez, garai batean kearekin batera pinporta batzuk erortzen ziren lurzorura eta baratzeren batean lurrean 12 zentimetro behera sartutakoa aurkitu duenik bada. Aitzurrarekin lanean hasitakoan aurkitzen zituzten arrasto horiek.

Oraindik ez dute erantzun ofizialik izan. Are gehiago, Iberdrolaren zentral termikoa ziklo konbinatuko zentrala bihurtuko da laster. Egungo baldintzetan zabalkunde hori egin ez dadin eskatu zuten auzokoei, baita Bilboko

Industriaren arriskuak

San Juan auzoa eraiki zenean ez zegoen orain dagoen industriadar motarik. Orain auzoaren inguruan kokatu den industria "zeharo arrisku-tsutzat" jotzen dute auzokideek, 1967ko leherketa oraindik ahaztu gabe dutela. Honakoak dira San Juango auzokideek begi zorrotzez ikusten dituzten industria jarduerak:

- Iberdrolaren zentral termikoa. Ziklo konbinatu-ko zentrala bihurtu nahi dute. Horretarako hiru-garren tximinia bat ezarriko dute.
- Campsaren erregai biltegiak. San Juanetik urruntzeko proiektua onartu da, "ez baitago segurtasun gune nahikorik".
- Superportuko biltegiak.
- Gas urtu biltegia.
- Gas butano biltegia. Bi zisterna lehertu ziren 1967an.

Gobernu Zibilean errekurtsio egokia aurkeztu ere. Ezezko erantzuna jaso berri dute. Ondorio latz horiek guztiak pairatzeaz gain, zentralak ez du San Juanen bizimodua hobetzen lagundu, auzolagunek kexatu bezala. Izan ere, bizpahiru auzokidek baino ez dihardute Iberdrolan lanean, garbiketaz zerbitzuan, hain zuzen. Baina, batez ere, lo egiten uzten ez dieten zaratez eta leihoak itxita mantentzeko beharraz kexatzen dira auzokoak.

San Juan auzoan 2.000 pertsona bizi dira, lau kaletan banatuta. Etxe blokeak bata bestearengandik oso gertu eraiki ziren eta aisirako espaziorik aurreikusi gabe.

Garapenaren prezioa

Beste enpresa batzuek Iberdrolaren eredia jarraitu zuten eta, gaur egun, bost dira arriskua inplikatzeko duten guneak. Zentral termikoa ez ezik, Campsaren erregai biltegiak daude San Juanetik oso hurbil. Horregatik, horiek urruntzeko proiektua onartu berri da, "ez baitago segurtasun gune nahikorik". Eraikitze bidean den

Espainiatik etorri ziren

etorkinentzako etxeak eraiki ziren

San Juan auzoan. Santurtzitik

bi kilometrora, Serantes

mendiaren magalean eta Kantauri

itsasoari begira, berrogei metro

koadroko etxe horiek bi mila

pertsona inguru erakarri zituzten

superportuak ere biltegiak ditu San Juanetik gertu, baita gas urtua nahiz gas butanoaren biltegiak ere. Multzo oso horrek inplikatzeko duen arriskua ezagutzen dute jada auzokideek. Gas butano biltegiako bi zisterna lehertu ziren 1967ko urtarilaren 17ko gauean. Lehenengo eztanda entzun zenean, "jendeak izutu eta mendira jo zuen", dio Angel Sanchez lekukoak. Bigarrenean, "zerua argitu zen, Hiroshimako bonba atomikoaren irudiaren antzera". Leherketak kalte material eta fisikoak eragin zituen. Auzokideek biltegia orduko kokapenean mantentzen dela salatzen dute. ■

ARGIAren MAHAI JOLASA

Zer egin lagunekin **dibertitzeko**? Badakit!

Zer egin mundua **deskubritzeko**? Badakit!

Zer egin etxekoei **ziria sartzeko**? Badakit!

Zer egin **ez aspertzeko**? Badakit!

Galdera guztien erantzuna... Badakit!

MAHAI **badakit** JOLASA

1.800 galdera

2-36
jokalari

Adin guztietarako egokia
Bi zailtasun maila

Opari honekin asmatuko duzu
BADAKIT!

SALMENTA PREZIOA

30€

ESKAERAK: 943 37 15 45 (Argia)
denda@argia.com
Ohiko salmenta lekuetan

IKASGELATIK KANPO EUSKALDUNTZEN

Mintzatzeko lagunak

Euskaraz hitz egiten ikasteko ba al da hizkuntza menderatzen duen kide batekin jardutea baino zerbait hobeagorik? Hori da Mintzalagun egitasmoak euskaldun berriei eskaintzen diena. Programa honen bidez, euskara ikasten ari direnek nahiz euskaraz dakitenek mintzalaguna aurkitzen dute elkarrekin hitz egiteko.

XABIER TELLETXEA

EUSKARA ERABILTZEKO BEHARRAZ jabeturik, Mintzalagun egitasmoa sortu zuen 1993ko abuztuan Bagera Donostiako Euskaltzaleen Elkar-teak. Orduz geroztik mila ikasle baino gehiagok parte hartu du egitasmoan. Euskaltegian ikasirikoa praktikan jartzeko xedez, bi ikasle euskara menderatzen duen lagun batekin biltzen dira astero ordubetez gutxienez. Lehenengo topaketa elkartean bertan egiten duten arren, hortik aurrerakoak kanpoan egiten dituzte: mendian, kalean, zineman, tabernan edota euren zaletasunen araberrako giro eta guneetan.

Hil honetan hasten da Euskal Autonomia Erkidegoan zabaldua dagoen Mintzalagun programa hone-

tan parte hartzeko aukera. Euskalte-gietan egitasmoari buruzko informa-zioa eskaintzen dute eta interesatuen fitxak biltzen dira. Praktika hauetara-ko, elkarteak konfiantzazko norbait aurkitu ohi du, bere euskalkiaz hitz egingo duena eta diru saririk jasoko ez duena. Parte-hartzaileak bost edo seigarren urratsean dauden ikasleak direnez, hasieran teoria praktikara eramatea zail izaten zaie, lotsa ere tar-tean izaten dela, noski. Adiskidetasu-na lortu ostean ordea, hizkuntzaren erabilera hobetu eta euskalki ezberdi-nak ezagutzen dituzte, kaleko hizkera alegia.

Asteroko hitzorduez gain, hilero aparteko eskaintzak antolatzen dira programaren barruan, besteak beste,

egonaldiak, irteerak eta afariak. Eki-men horien helburua ikasleek jende gehiago ezagutzea eta euskaldun esparrua zabaltzea da. Gainera, parte-hartzaileek "Mintzalagunen txokoa" izeneko buletina jasotzen dute non Bagerak eskaintzen dituen ekimen edota euskal hizkuntzaren inguruan izaten diren egitasmoen berri ematen zaien. Hitz egiteaz gain irakurri ere euskaraz egin dezaten, egitasmoan parte hartzen dutenek "Irutxulo" eta "Gaztetxulo" aldizkariak jasotzen dituzte.

Bizkaia mailan, Berbalagun du izena egitasmoak. Getxon esaterako, Udalak eta beste zenbait euskaltegi eta euskara elkartek sustaturiko Egizu proiektua murgildu da egitasmoan.

Egizu Getxon euskaraz hitz egitea bultzatu nahi duen proiektua da. Metodologia berdina jarraitzen badu ere, zenbait xehetasun aldatzen dira. Taldeak bostekoak izan ohi dira. Bertako euskara sustatzaile Nahia Guenagak ikaslearen profilari dagokionez jende irekia izan ohi dela azaldu digu: *"Taldeak gustu eta adinaren arabera antolatzen direnez, giro polita sortu ohi da euren artean eta programaren baitan eskaintzen diren hitzorduez gain, euren kabuz gelditzen dira maiz. Iaz 60 lagunek parte hartu zuten egitasmoan"*. Getxoko eskaltegien eskaintzan, besteak beste, hitzaldiak, kontzertuak eta ipuin kontalarien saioak ere sartzen dira, betiere euskara jakintzak hedatzeko xedez antolatua.

Mintzalagunak topatzeko pistak

Hamaika herritan abian dira eskolaz kanpoko mintzapraktikarako ekimenak. Jarraian zein herritan egiten den eta harremanetarako posta elektronikoa topatuko duzue.

Herria	Harremanetarako helbidea
Arrasate	aed@topagunea.com
Bizkaia	berbabarri@aeknet.net
Deustu	matxintxu@aeknet.net
Donostia	mintzalaguna@bagera.net
Elgoibar	arigera@infonegocio.com
Elorrio	abizari@aeknet.net
Erreterria	lh.elkar@euskalnet.net
Getxo	lastorkiza@euskalnet.net
Irun	iruten@topagunea.com
Lasarte	ttakun@topagunea.com
Urtuella	malato@euskalnet.net

gehienak helduak badira ere, azken aldian geroz eta jende gazte gehiagok izena ematen duela baieztatu digu Gurutzeagatik. Iritzi horrekin bat dator Nahia Guenaga euskara sustatzailea. Kolaboratzaileak bilatzea omen da egun lanik zailena, ordainsaririk gabe bere jakintzak eskaintzeko prest dagoen jendea alegia. Mintzalagun proiektuan euskara praktikatu nahi duen edonor apunta daiteke eskaltegien bitartez nahiz elkarteetara joz. Halaber, Donostian, Arrasaten, Deustun, Elgoibarren, Elorrian, Ermuan, Getxon, Irunen, Lasarten, Erreterria-Oreteran, Ortuellan eta Pasaian eskaintzen da programa. Herri bakoitzean programak izen ezberdina badu ere funtsean metodologia bera

Esperientzia aberasgarria

Ikasturte amaieran galdeketa bat egin ohi zaie ikasleei, euren esperientzia zein izan den eta euskararen erabilpenean izan duten garapena nolakoa izan den jakiteko. Parte-hartzaileen iritzia jakiteko xedez, Aitziber Gurutzeaga Bagerako koordinatzailearen gana jo dugu. Ekainean amaitutako ikasturtean eginiko galdeketen emaitzen arabera, %85 euskara erabiltzen hasi da inguruko norbaitekin, batik bat auzokideekin, lagunekin eta lankideekin. Erabiltzen hasi ez direnek ohitura eta ziurtasun falta jarri dituzte argudio gisa. Denek erantzun dute euren hizkuntz gaitasuna hobetu dela. Hizkuntzaren erabilera aurrerapauso hori familian eta komunikabideak kontsumitzerakoan eman dutela adierazi dute ikasleek. Aurreko urteetako ikasleek, aldiz, aurrerapausoa lan esparruan eman zutela jakinarazi digu Bagerako koordinatzaileak.

Kolaboratzaileek (euskaldun zaharrek) ere galdetegi hau betetzen dute

ikasturtearen amaieran. Ekimen honetan parte-hartzea nolakoa izan den galdetu zaienean %75ak oso ona eta aberatsa dela erantzun du eta %25ak ona. Beraiek izaniko konpromisoari esker ikasleek euskararen erabilera izan duten garapena ikustea oso aberasgarria izan dela zehaztu dute. Eta, %83ak hastear den ikasturtean jarraitzea erabaki du.

Talde hauek lortzen duten konfiantza maila ikasturtean zehar areagotuz doanez, lagunak egiten dira eta sarriago elkartu ohi dira. Hori dela eta, parte-hartzaile askok egitasmotik irtetea erabakitzen dute, jada ez baitute zertan programan izena eman euren artean elkartzeko. Ikasle izandako batzuk euskara menderatzen duen kidearen papera betetzera ere heltzen dira. Beste batzuek berriz, hizkuntz gaitasuna garatzen jarraitzeko izen emango dute ikasturte honetarako.

Mintzalaguna adiskide

Egitasmoan parte hartzen duten

erabiltzen dute.

Ekimena lantzeko gidaliburua abian

Topagunea Euskara Elkartearen Federazioak, gainera, laster kaleratuko du eskuliburu bat mintzalagun esperientziei buruz. Gidaliburua metodologia mailan egitasmo honekin hasi nahi duten taldeei zuzendua egongo da. Hola nola, parte-hartzaileen esperientziak eta herri ezberdinetan programa hauek komunean dituzten ezaugarriak bilduko ditu. Topaguneak jakinarazi digunez, gidalibururako edukiak hil honetarako prest izatea espero dute eta urte amaierarako kalean izango da. Gidaren helburua praktikotasuna sustatzea eta euskara ikasten dutenei mintzapraktikak jarraipena eskatzen duela helaraztea da. Jasone Mendizabal Topaguneko kideak adierazi digunez, *"ez da bilduma bat izango, sinetsi bat baizik. Euskara ikasten ari direnei erantzuna eman eta ariketa erraztuko dien eskuliburua izango da"*. ■

Babeslea: Andoaingo Udala

**Euskararen gose...
euskaltegian ase.**

Zatoz alfabetatzera!

ANDOAINGO UDALA
Euskararen Normalkuntzarako Lansaila

Bero-beroan

Etakide bat hilik eta bi ertzain larri zauriturik.

Igande gauean Herrerako Mendatean Ertzaintzaren aurka izandako atentatuan, bi ertzain larri zauriturik izan ziren eta atentatuan partehartutako etakide bat hilik, dirudienez ertzainek atentatu egileei tiroz erantzun eta zaurituta geratu ondoren. Zenbaki honen erredakzio lanak ixterako orduan oraindik ez ziren argi atentatuaren xehetasunak, baina dirudienez, zauritutako etakideak ezin izan zuen urruti ihes egin eta etakideen miaketa lanetan ari ziren segurtasun indarrek hilik topatu zuten mendatearen inguruetan. ETak jadanik 15 ertzain hil ditu, atentatuz zuzenean edo etakideekin izandako enfrentamenduetan. Azken hilabeteetan, halaber, Barne Sailak aditzera eman izan duenez, ETak Ertzaintzaren aurkako atentatu saiakera desberdinak egin ditu lehergailuz.

Aralarrek konferentzia politikoa egingo du urriaren 4an Araian. Aralarrek Araian egingo du, urriaren 4an, bere etorkizun hurbileko bide politikoari buruzko hausnarketa. Euskal herriko egoera politiko orokorra, indar desberdinekiko harreman politikoak eta Ibarretxe plana izango dira jorratuko diren eremu nagusiak. Datozen Espainiako hauteskunde orokorrei buruzko nahaiak ere azaleratzen ari dira prentsa bidez; Aralarrek Nafarroan EA, EAJ, Batzarre eta Ezker Batuarekin osatutako koalizioa osatzea nahiko luke dauden bost diputatuetatik bat lortzeko. EAJk jadanik begi onez ikusi du proposamena. Horrez gain, Patxi Zabaletak adierazi du jada EAera begira EAekin ere egingo lukeela koalizio saiakera.

Estrasburgoko auzitegira iristeko zalantzak

Jaurlaritzak Alderdi Politikoen Legearen aurka Estrasburgon aurkeztutako auzi eskeak aurrera egiteko aukera txikia du zenbait iturriren arabera. Europako Giza Eskubideen Auzitegian, estatu batek beste baten aurka jo dezake, baina estatu baten barneko instituzio batek bere estatuaren aurka ez, edo behintzat ez ei dago horren aurrekaririk. Batasunak, bestalde, bere ilegalizazioa kalean salatzen jarraitzen du eta datorren larunbatean, hilak 20, manifestazioa egingo du Bilbon "No apartheid. Autodeterminazioa lelopean". Ertzaintzak iazko irailaren 14an Bilbon galarazi zuen manifestazioaren oroitzapena Bilbon izango da larunbatean ere.

Zer da...

Defizit publikoa

Defizit publikoak estatu baten diru sarrerekin konparatuz egiten den gehiegizko gastu publikoa islatzen du. Zero defizitaren aurkakoa da, aurrekontuen orekaren aurkakoa alegia. Defizit publikoa Barne Produktu Gordinarekin (BPG) portzentajearen neurtzen da, eta adierazle ekonomikoen artean garrantzia handienekoa da, inflazioaren igoeran eragina duen lehena baita. Defizit publikoa Europako Batasunean sartzeko zorrotz zaintzen egiten den irizpideetariko bat da. Europako Batasunaren barneko herrialdeek BPGren gaineko %3ko defizit publikoa ez gaintzeko konpromisoa hartua dute.

Gobernuek defizit publikoari aurre egiteko modu ezberdinak dituzte: zor publikoaren bidez saihestea (letrak, bonuak eta obligazioak). Zorraren igorpenaren berehalako ondorioa diruaren prezioaren igoera da, eta beraz, inflazioarena. Diru sarrerek gora egin dezakete, baina ez da oso neurri popularra; izan ere, zergen igoera dakar eta beraz, familiak dirua inbertsio eta kontsumoan erabiltzeko duen gaitasuna lermatzen du. Azkenik gastuak murriztu ditzakete, nahiz eta ez den baliabiderik ohikoena; izan ere, popularrak ez diren erabakiak hartzera behartzen du gobernuak: funtzionarioen soldata jaistea, gizarte laguntzak murriztea edo azpiegiturretan inbertsioak gutxitzea esaterako.

Daniel Udalaiz

Gene eta hizkuntzen harremanaz

EUSKAL KULTUR ERAKUNDEAK IKER euskal ikerketa zentroaren partaidetzarekin, "Hizkuntzak eta genetika: euskaldunak bereziak ote dira?" mintzaldia antolatu du. Abiapuntua Frantzian argitaratutako bi artikulu zientifiko dira; bata euskarari buruzkoa eta bestea euskal genei buruzkoa. Jean-Marle Hombert, Jon Landaburu eta Beñat Oyharçabal hizkuntzalariak; Lluís Quintana genetikariak eta Gérard Lencud antropologoak gai hauetaz buruz duten ikuspuntua azalduko dute. Mintzaldia irailaren 19an, arratsko 20:30etan izango da.

Seaskak 95 posti behar ditu lehen mailan, baina udan egingadako negoziazioetan 93 postu eskatzea onartu zuen.

ALBERTO ELONEGI

Eskatutakoa baino gutxiago

OSTIRALEAN egin zuten bilera Seaskako ordezkariak eta Bordeleko Errektoretzak irakasle postuez eta hitzartutako orenez hitz egiteko. Tentsio handiko bilera izan zen. Seaskak ikasturte honetarako irakasle aski ez zituela adierazi zuen eta gainera Hezkuntza Ministeriotik agindutakoa bete ez zuela. Lehen mailarako Seaskak eskatutako lanpostua ez zuen onartu Errektoretzak eta Seaskak irakasle gehiegi ditela esan zuen. Beste bi eskakizun onartu zituen ordeza: Seaskak bigarren mailarako eskatutako 35 ornek eta bigarren mailako titulua ez duten irakasleek hura lortzeko urtebeteko prestakuntza eskaintzea.

Trebiñuko lehen ikastola

ARGANTZONEN zabalduko dute hilaren amaieran edo urriaren hasieran gehien jota Trebiñuko lehen ikastola izango dena. Ikastolen Elkartek kudeatuko du eta Eusko Jaurlaritzaren diru laguntza izango du., nahiz eta hasieran gurasoek diruz babestu beharko duten. Lehen ikasleak urtebeteko eta bi urteko 20 haur izango dira. Bi zati izango ditu Argantzongo egitasmoak: 0 eta 3 urte bitartekoentzako Haur Eskola eta 3 eta 6 urte bitarteko unek eskolatzeko egoitza berria (datorren ikasturterako martxan jarri nahi dutena). Bestalde, datorren urte hasieran Francon beste Haur Eskola bat zabalduko dute. Dagoeneko 30 haurrek eman dute izena.

Autofinantzazioa erdiesteko kanpaina

BI HELBURU ditu Gure Irratiak abiatutako kanpainak. Batetik, irratiak elkarrekin dituen harremanak sendotzea eta iraunkor egitea eta bestetik, autofinantzazioa lehenbailehen lortzea. Urriaren 15a bitartean, 700 elkarerekin bilduko dira Gure Irratiko ordezkariak partaidetza proposamen bat egiteko. Egun irratiaren aurrekontuaren %65 diru laguntza publikoen bidez heltzen da eta %50era jaitsi nahi dute irratiordezkariak diru laguntza publikoen zenbatekoa.

BAHEA

Eugenio Irastorza ordiziarra aske da jada Espainiako espetxeetan 23 urte preso egon ondoren. Irastorza hilaren 9an atera zen Almeriako espetxetik eta Ordiziara iristean ehundaka herritarren ongi etorria jaso zuen. Iñaki Jaio markinarra ere joan den astean utzi zuten aske espetxean 19 urte egin ondoren.

Felix Taberna Nafarroako Ezker Batuko (NEB) koordinatzaileak iragarri du jada ez dela berriz izango koordinatzaileko hautagai. NEBk otsailaren 24an egingo du VI. Batzarra. Tabernak 42 urte ditu eta 11 urte egin ditu NEBko koordinatzaile gisa.

Jon Jauregi Beasaingo alkatea ohia izango da Joxe Joan Gonzalez Txabarriren ordezkaria Espainiako Diputatuen Kongresuan. Gonzalez Txabarrik 12 urte egin ditu diputatu lanetan eta gaur egun Gipuzkoako Foru Aldundiko Ahaldu Nagusia da.

Jose Maria Setien gotzain emerituak eta Francisco Garmendia Deustuko Unibertsitateko Kadetradunak "Pueblo Vasco y soberania" liburua aurkeztu berri dute. Lehenak ikuspuntu etikoa jorratzen du eta bigarrenak historikoa.

Imaz eta Egibar EBBko lehendakartzaren lasterketa buruan.

Josu Jon Imaz

Eusko Jaurlaritzako bozeramaile eta sailburua eta Joseba Egibar EAJko EBBko bozeramailea dira EBBko lehendakari izateko hautagai nagusiak. EAJk oraindik ez du informazio ofizialik jakinarazi, baina egunkari desberdinetan, "Deia" barne, atera diren informazioak kontuan hartuta, aipatutako buruzagi biak izango bide dira urtarrilean amaituko den prozesuaren hautagai nagusiak. Imazek Juan Jose Ibarretxeren eta BBBren sostengua izango luke eta horrek Egibarren aurretik jarriko luke lasterketan. Egibarrek, besteak beste, Gipuzkoako sostengua ei du.

Hurrengo krisi ekonomikoak harrapatuko gaitu

Mendebaldeko agintariek azken bi hamarkada hauetan egin duten finantza politika arduragabea dela medio, posible da zorraren inguruan lehertuko den hurrengo lurrikara Amerikako Estatu Batuetan bertan gertatzea, eta ez Argentinan. Hori saihesteko ahaleginak eskatu ditu "Munduko Ekonomia Errealaren Panorama" ren zuzendaria den Ann Pettifor-ek.

SINESGARRITASUNA ematen zaion jendeak piztu du argi gorria. New Economic Foundation (NEF) erakunde ezaguna da: Britainia Handiko ikerketa talde progresista honen inguruan eraiki zen 2000. urteari begira herri atzeratuen zorra kitatzeko kanpaina, "Jubilee 2000". Haren arrakastagatik, Jubilee Research pentsamendu gunea finkatu zuten aurrera begira. Bere arduraduna da Ann Pettifor, izenburuan ipini dugun igarpen latza haizatu duena: gainean dugun mundu zor krisia Mendebaldean lehertu daiteke, eta laster. Hori irakurtzen ahal da "Real World Economic Outlook" ("Munduko Ekonomiaren Panorama") urtekarian. Hona laburpena.

Analisi horren arabera, kreditu burbuila erraldoi bat sortu dute azken hamarkadotan Mendebaldeko banku zentralak eta finantza ministroek, eta orain "diru erraza" taktikaz gizendu

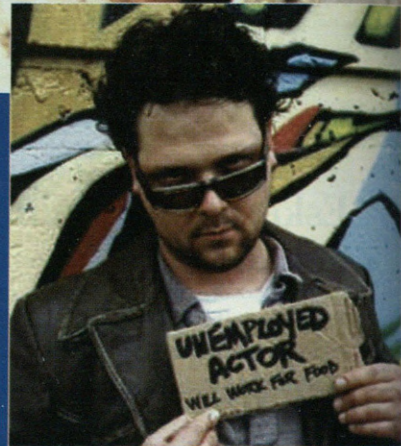
den bola erraldoia lehertzeko puntura iritsi da. Zergatik diote hori? Japonian finantza fondoei Barne Produktu Gordina halako 9 izatera iritsi zirenean sortu zen 90eko krisia, eta AEB eta Britainia Handian BPG halako hamar izatera hurbildu dira, daukaten kanpo defizit izugarriak medio.

Zorretan ito

Kreditu burbuila hori lehertuko denean, erdi mailako kontsumitzaileak gertatuko dira pagatzaile. Pettiforrek dioenez, "AEB eta Britainia Handiko kontsumitzaileak gero eta zor handiagoetan sartzen bultzatzen dituzte beren gobernuak. Eta ekonomia handi horien sostengatzaile zintzo izatearen ordaintzat zera jaso dezakete laster: arriskuak, kiebrak, galerak eta luzerako itolarria. Kredituen burbuila hori lehertzeak txiroenak zaurituko ditu mundu osoan". Urteotan

Finantza sistema hau
dela medio daude
hain lasai AEBetako
finantzariak,
beren nazioaren gastu
gehiegikeria mundu osoak
beti ordainduko duela
seguru daudelako

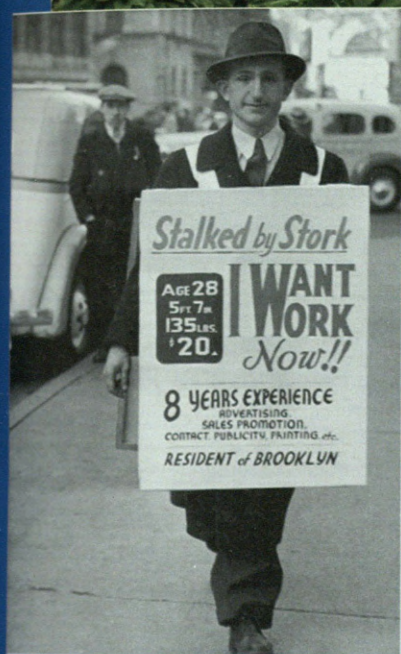
soldaten balioa jaisten joan da eta erdi mailako eta langileen kontsumoak kredituen gainean daude eraikiak - interes tasak sekula baino apalago diren garaiotan. Aberatsek aldiz gutxi

jo dute kredituetara, azken urteotan beren aberastasuna izugarri handitu delako.

Mendebalde osoan hedatzen ari den geldialdi ekonomiko eta deflazioa da Pettiforrentzako beste pista. Deflazioa ona omen da dirua uzten dutenentzako (bankuentzako) eta txarra zordunentzako, eta urteotan ezagutzen ari garen kredituen "boom" hori deflazio une batean gertatzea katastrofiko gerta daiteke. Zenbateraino larria? "Real World Economic Outlook" urtekariak honela zehaztu du: 1929ko krak beldurgarri haren tamaina eduki lezake.

Pettiforrek bere informera Winston Churchillren hitzak ekarri ditu. Honek, 6 tomatoko bere memorietan, XX. mendeko 20-30eko urteak hartzen dituen liburuan ("The Gathering Storm") honela dio 1929ko

Argazkietan, Ann Pettifor ekonomilararen ondoan, 1926ko krisi garaiko eta gaurko langabeen irudiak. Krisi arrisku oso gutxi aipatzen duten arren, Mendebaldeko herriarrok badugu zertaz kezkatu: nola ibiliko gara langabezia ugaritu eta kredituen interesak %10 edo %15era igotzen badizkigute?

krisiaz: "Neurritz kanpoko optimismoak espekulazio eromen bat ekarri zuen. Liburuak idatzi ziren demostratuz krisi ekonomikoa zientziak eta negozioen antolaketak azkenean kontrolatzea lortu zuten fase bat zela. Azkenean ziklo ekonomikoa amaiazarazi genituela zirudien. Baina urrian ekaitza lehertu zen Wall Street gainean". Britainia Handiak XX. mendean eman duen politikaririk handienak deskribitu zuen nola 20ko hamarkada hartan bankuek beren kreditu errazekin bultzatu zuten herriarren kontsumoa, beren ondasunak etxe, auto eta zernahi produktuz horni zituzten. Teknologia sortu zituen produktu (kotxeak batik bat) eta zerbitzuen inguruan milioika langile eta artisau ari ziren lanean. Baina dena eraman zuen haizeak bat-batean. "Orain soldatak erori eta

langabezia ugaltzen ikusita, oinaze garratz batek mindu du gizarte osoa, duela gutxi arte klase guztietako kontsumigai erakargarrien fabrikazioan buru-belarri dedikatuta zegoen arren".

"Real World Economic Outlook"en aburuz, gakoa globalizazioa izena ezarri zaion esperimentuan datza. Honen muina den kapitalen mugimenduen liberalizatzea ez da bere erredaktoreen ustez teknologia berriek berez ekarri duten zerbait: batik bat AEB eta Britainia Handiko (eta Mendebaldeko, esan beharko genuke guk osatzeko) banku zentralak arduradunek eta gobernuetako politikariek eragindako operazio bat izan da. Vietnamgo gerraren ondoren, horrek eragindako kanpo zor izugarrirei aurre egiteko aldaketa estrukturalak egin ordez, Nixon eta

Reaganen garaiko bankari eta politikariek nahiago izan zuten zorrak urrea trukatzuz eta kapitalen merkatuak zabalduz ordaindu. Alegia, zor handiagoak sortzen segitu.

Amerikarrek dolarren indarra zeukaten horretarako: beren moneta da, eta gainerako estatuek ez bezala, AEBek nahi adina dolar inprimatu dezakete. Eta bankari britainiarrak pozak zoritzen zeuden, yankien bitartekari izateko pribilegioagatik. Dinamika horrek sortutako finantza arkitektura berrian AEBetako altxor bonoak bihurtu ziren munduko erre-serba moneta, eta horrek esplikatzeko du bere ekonomia eta zorrak kudeatzean zergatik jokatzen duten hain harro New Yorken. Mundu osoak azkenean bukatzen du amerikarren zorretan inbertitzen. Finantza sistema hau dela medio daude hain lasai AEBetako finantzariak, beren nazioaren gastu gehiegikeria mundu osoak beti ordainduko duela seguru daudelako. Adibide bezala, hor daude Banc of America Securities-eko arrisku ikertzaile batek, David Goldmanek, "Wall Street Journal"en abuztu honetan publikatu zuena: "Amerikak arrisku itikia dauka etorkizun hurbilean, hain zuzen ere munduko kapitalak beste inora joaterik ez daukalako".

Baina alderantzizko sintomak dakusa Pettiforrek. AEBetako herritar, enpresa eta administrazioaren zorrak gehiegi handitu direla sumatzen du gero eta jende gehiagok. Herrialde batzuetako banku zentralak dolarrak saldu eta euroak erosten hasi dira. Eta kapitalak AEBetatik ateratzen hasten direnean - eta lehen arrastoak nabarmenak omen dira - haien banku zentralak interesak igotzen hasi beharko du, kapitalak erakartzeko. Aditu batzuek hori laster gertatuko dela uste dute.

"Eta hori gertatuko denean, interesak berriro gora hasitakoan, enpresa eta familientzako beren kredituen kosteak handiegi egingo zaizkienean, kiebra eta itxierak orain baino azkarrago gertatzen hasiko direnean, orduan iritsiko da *tipping point* delakoa, "haustura puntua". ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Maialen Lujanbio

Irrifar erdia

Bertso munduan teoria betekada gehiegizkoa dugula zioen Unai Iturriagak. Teoriak egiteari utzi eta sentsazioak kontatzeari ekin nahi nion nik. Bizitza plazaz plaza pasatzeak zer pentsatu ematen du eta. Bizitza kalez kale emateak bezalaxe. Azken batean, bertsolaritza gizartearen make-tatxo bat da, errimatuz errimatuz mintzo dena.

Sentsazioak dira; pare bat txikieria, garrantzitsu.

2001.EKO TXAPELKETA NAGUSIA zen, final laurdenak Etxarrin. Niri egokitutako gaiak, gutxi-gehiago, honela zioen: "Jubilatu zinenetik maiz joaten zara mendira, seme-alabek bakarrik ez joateko esaten dizuten arren. Gaur aldapan gora zoazela, ondoezik sentitu zara". Buruan istorio bat irudikatu, ikusi, eta bertsotara ekar-tzen saiatu nintzen. Ondo joan zen. Entzuleei kontaketa iritsi zitzaielakoan geratu nintzen.

Handik egun batzuetara, neska batek esan zidan ikaragarri gustatu zitzaizkiola aitonaren bertsoak. Nik ez nion ulertu. "Aitonaren bertsoak", esan zidan ozenago. Nik ulergaitz, buruarekin ezetz. "Bai, aitonarenak, Etxarrikoak". "Al jubilatuarenak!" atera zitzaidan; izan ere, ez zen aitona, amona zen.

Nire buruan amona zen; gona urdin-ilun klasikoa, seme-alabaren baten kamiseta eta kirol zapatila zuri-zuriek mendian gora.

Sentipen arraroa utzi zidan, jende zenbaiten eta nire istorioak ez zirela guztiz bat ohartzeak, nahiz eta mezuak bi kasuetan berdin balio zeza-keen.

Baina, pentsatzen nuen nire baitan, zer arrazoi zuen nire lagun hark, "jubilatu" entzun eta aitona bat imaginatzeko, kantari ari zena, eta lehen pertsonan gainera, neska bat baldin bazen?

EREÑOZUN, antzekorik gertatu zitzaidan. Gaiak zioen: "Irazu, zu enpresa burua zara eta zu Maialen bere enpresako langilea. Errenta aitorpena egin duzue eta nagusiari dirua jasotzea tokatu zaio, langileari aldiz, ordaintzea". Aipamen generikorik gabe zihoan saioa baina azkenaldera Irazuk "nere kontura mantentzeitu-zu/ bost ume eta senarra" kantatu zidan. Eta bihotzean zerbait hautsi zitzaidan, krak! Atzean eseri arte ez nuen arrazoa desfzifratu. Gero konturatu nintzen, ni, inkonszienteki gizonezko bat interpretatzen aritu nintzela.

Baina, pentsatzen nuen nire baitan, zer arra-

ALBERTO ELOSEGI

zoi nuen nik, "enpresako langile" entzun eta gizon bat imaginatzeko, kantari ari nintzena, eta lehen pertsonan gainera, neska bat baldin banintzen?

Neure buruaren kontzientziarik ez nonbait...

Horra bistara atera buruaren sakoneneko geruzatako fosilak. Urteetako sedimentuak.

AZKENALDIAN arduratzan eta amorraratzan nauen jokaera, biolentzia, injustua eta korapilotsua da.

Bertso afarietan-eta gertatu ohi da. Saioa bukatze aldera, jendea banan bana aipatu eta zirikatze ohitura hartu dugu, mahai bueltari jarraituz. Bata halako dela, bestea honako; batarren tripa, bestearen bibotea; hau eta hura. Mahaiaren hurrenkeran ordea, emakumeak tokatzen direnean, halako bertigo batek, txanda-pasa egitera bultzatzen gaitu sarri. Emakumeak aipatu ere ez (laudorioren bat, izatekotan). Ez da, noski, mespretxuz egindakoa; ezintasunez baino.

Sinetsi, bertsolariarentzat ere sentipen gogorra dela ezin asmatu hori. Baina umore tonuan emakume ezezagun bat publikoan zirikatzea arrunt lan gaitza zaigu: ezaugarri fisikoak, lanbidea, juerga edo maitasun kontuak... kontuz, beti oso kontuz.

Gizarteko tabu eta lotsek, emakumeekiko 'korrekzio' behar gaizto horrek, geure barre eragin nahiak eta kontestuko konplizidadeak baino indar gehiago dute.

Egia da, horrelako afari giroetan, ezaugarri fisikoak eta burla txikiak bidez lortzen dela nagusiki (gehiegitan) umorea. Akaso umore landuago bat garatzeko aukera izan liteke, bai emakumezko, bai gizonentzat. Edonola ere, ezintasun hau, gizartearen pre-juzio eta presioen ondorio izatea da ardura-tzekoena.

Emakumeari edo edozein pertsonari egin dakioken anputazio gordinena, umorea, barrea ukatzea da. Berarekin, berataz, beretzako... eta deklinabideko kasu guztietan, ezin barrerik ere egina. Algara, irria, zirika, ukapen latzegiak dira. Gaixotasun larria gizarte itxuraz osasuntsu baterako.

Irrifar erdia baino ez dakigu egiten.

Bertsolaritza gizartearen maketa izaki, delako normaltasun horretara bidean, txikieria hauek ematen dute zer pentsa. Formak, eta kanpoko geruzak aldatu badira ere, geure burmuinek tranpako hondo bikoitza dute. ■

«Emakumeari

edo edozein

pertsonari egin

dakioken

anputazio

gordinena,

umorea,

barrea ukatzea

da. Berarekin,

berataz,

beretzako... eta

deklinabideko kasu

guztietan, ezin

barrerik ere egina.

Algara, irria,

zirika, ukapen

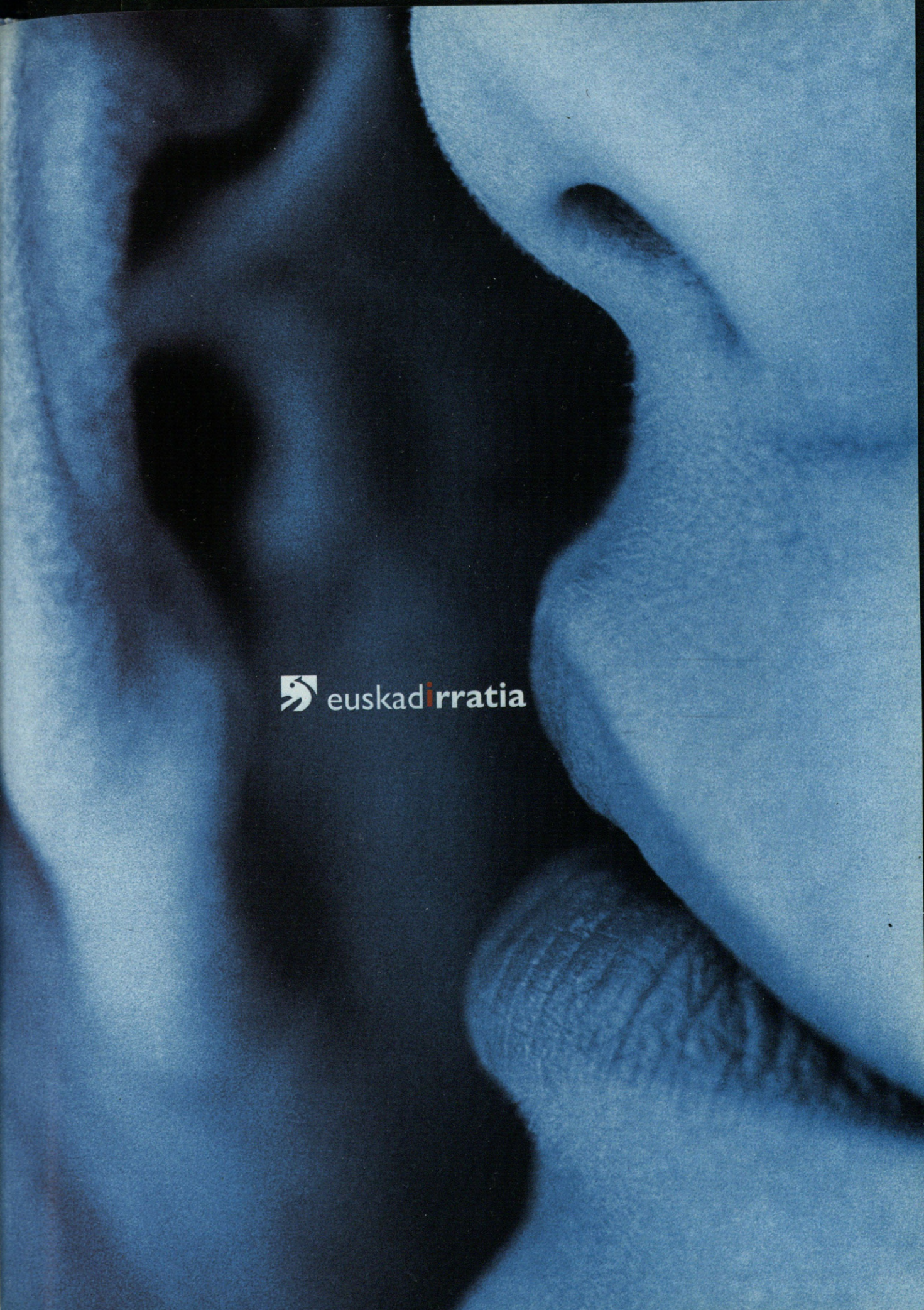
latzegiak dira.

Gaixotasun larria

gizarte itxuraz

osasuntsu

baterako»

 euskadi**i**rratia

51 NAZIOARTEKO ZINEMALDIA DONOSTIA - SAN SEBASTIÁN FESTIVAL INTERNACIONAL DE CINE

iraila 18-27 septiembere 2003

EUSKARAZKO AZPITITULU ELEKTRONIKODUN FILMAK

EGUNA	ORDUA	ARETOA	IZENBURUA	SAILA
18	22:30	PRINCIPE, 10	RACHIDA	BIZILAGUN ETA ADISKIDE ARTEAN
19	19:30	PRINCIPE, 7	UZAK (DISTANT) URRUN	ZABALTEGI
19	22:45	PRINCIPE, 9	HAIL THE CONQUERING HERO	PRESTON STURGES
20	18:30	PRINCIPE, 10	UNE MINUTE DE SOLEIL EN MOINS EGUZKI MINUTU BAT GUTXIAGO	BIZILAGUN ETA ADISKIDE ARTEAN
20	22:45	ASTORIA, 6	HAIL THE CONQUERING HERO	PRESTON STURGES
21	17:30	ASTORIA, 5	UNE MINUTE DE SOLEIL EN MOINS EGUZKI MINUTU BAT GUTXIAGO	BIZILAGUN ETA ADISKIDE ARTEAN
21	20:30	ASTORIA, 7	UNDER THE SUN	MICHAEL WINTERBOTTOM EZAGUTU
21	22:30	PRINCIPE, 2	SULLIVAN'S TRAVELS SULLIVANEN BIDAIAK	PRESTON STURGES
22	17:00	ASTORIA, 7	RACHIDA	BIZILAGUN ETA ADISKIDE ARTEAN
22	22:30	PRINCIPE, 9	LE SOLEIL DES HYÈNES HIENEN EGUZKIA	BIZILAGUN ETA ADISKIDE ARTEAN
23	22:45	ASTORIA, 6	THE LADY EVE EVAREN HIRU GAUAK	PRESTON STURGES
24	20:00	ASTORIA, 6	WELCOME TO SARAJEVO	MICHAEL WINTERBOTTOM EZAGUTU
24	22:45	PRINCIPE, 10	WITH OR WITHOUT YOU ZUREKIN EDO ZU GABE	MICHAEL WINTERBOTTOM EZAGUTU
25	20:00	ASTORIA, 6	LE SOLEIL DES HYÈNES HIENEN EGUZKIA	BIZILAGUN ETA ADISKIDE ARTEAN
25	22:45	PRINCIPE, 10	WELCOME TO SARAJEVO	MICHAEL WINTERBOTTOM EZAGUTU
26	20:00	PRINCIPE, 9	THE LADY EVE EVAREN HIRU GAUAK	PRESTON STURGES
26	22:45	ASTORIA, 7	WITH OR WITHOUT YOU ZUREKIN EDO ZU GABE	MICHAEL WINTERBOTTOM EZAGUTU
27	17:00	PRINCIPE, 10	UNDER THE SUN	MICHAEL WINTERBOTTOM EZAGUTU
27	20:00	ASTORIA, 6	SULLIVAN'S TRAVELS SULLIVANEN BIDAIAK	PRESTON STURGES
27	22:30	PRINCIPAL	LA FLEUR DU MAL GAIZTAKERIAREN LOREA	ZABALTEGI

EUSKARAZ BIKOIZTUTAKO BERTSIOA

Egunero goizeko **10etatik** aurrera, **2.500** ikasle bertaratuko dira
Belodromoko emanaldi ikusgarrietara, **400 m²**-ko pantaila erraldoiaz.

ASTERIX ET OBELIX, MISSION CLÉOPÂTRE ASTERIX ETA OBELIX:KLEOPATRA HELBURU

Larunbata 27, 17:00etan
Emanaldi bakarra Printzipalean

SPY KIDS 2: ISLAND OF THE LOST DREAMS SPY KIDS 2: AMETS GALDUEN UHARTEA

